

พฤติกรรมกรเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของเกษตรกรจังหวัดราชบุรี

LEARNING BEHAVIOR OF FARMER
ON SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY
IN RATCHABURI PROVINCE

ผศ.ดร.สมศักดิ์ คุณาสวรรค์เวช

ผศ.ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ

นายพลภัทร อินพุ่ม

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2552

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย) พฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรจังหวัดราชบุรี

(ภาษาอังกฤษ) Learning Behavior of Farmer on Sufficiency Economy Philosophy in Ratchaburi

ได้รับเงินอุดหนุนจาก งบประมาณรายได้คณะเทคโนโลยีการเกษตร

ประจำปี 2552 จำนวนเงิน 16,000 บาท

ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ ตุลาคม 2551 ถึง กันยายน 2552

ผศ.ดร.สมศักดิ์ ภูหาสวรรค์เวช ผศ.ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ และ พลภัทร อินพุ่ม ผู้ดำเนินการวิจัย
ภาควิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

หมายเลขโทรศัพท์ 02-3298520

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านสื่อมวลชน และความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ ในด้านความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรม ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน ครัวเรือนเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (Independent T-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA) และหาความสัมพันธ์โดยใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย มีอายุระหว่างอายุ 36 – 45 ปี สมรสแล้ว การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีพื้นที่ถือครอง 21 – 30 ไร่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และทำปศุสัตว์ มีการรับข่าวสารในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด โดยรับข่าวสาร 2 ครั้ง/สัปดาห์ ช่วงเวลา 06.01 – 12.00 น. ใช้เวลาในการรับข่าวสารครั้งละ น้อยกว่า 1 ชั่วโมง โดยจะรับข่าวสารในที่พักอาศัยของตนเอง

พฤติกรรมการเรียนรู้ของเกษตรกรในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความรู้อยู่ในระดับความรู้สูง โดยมีค่าเฉลี่ย 27.95 ด้านทักษะคิดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.44 ด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 1.05 จากการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมพบว่า เพศที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะคิดแตกต่างกัน อายุ ความเป็นสมาชิกกลุ่ม รูปแบบการเกษตร แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้พบว่า ทักษะคิดมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน...116830
วันเดือนปี...1.6 อ.ย. 2554

Abstract

The propose this research is to study the economic and social factors, communication factors and relating of the learning behavior of farmers, in terms of knowledge, attitude and behavior concerning the sufficiency economy philosophy. The interview schedule used for data collection from 398 families of farmers in Ratchaburi province. The statistical method in this studies using percentage, Independent T-test, One-Way Anova and Pearson's Correlation Coefficient.

The results revealed that most farmers were female, between the age of 36 – 45, married, Primary school education level. The area of land they owned are from 21 – 30 Rai. Their income per month are from 5,001 – 10,000 Baht. Most of them are members of village fund and raising livestock. They receive the knowledge concerning sufficiency economy philosophy from watching television in their own house in the morning from 06.01 - 12.00 am, 31 – 60 minutes per time.

The learning behavior of farmers concerning sufficiency economy philosophy. In terms of knowledge, farmers with high level has an average of 27.95. In terms of attitude, farmers with agreeing level has an average of 3.44. For hypothesis testing indicated males has a higher attitude than females significantly 0.05. In terms of practice, farmers with medium level has an average of 1.05. For hypothesis testing indicated farmers age more than 46, farmers with no member and agriculture format has a higher level of practice than others significantly 0.05. By terms of attitude has relating with terms of practice significantly 0.05.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านสื่อมวลชนและความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ ในด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกร ผู้ที่สนใจ หน่วยงานทางภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสื่อมวลชนในการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

สมศักดิ์ อุหาสวรรค์เวช

2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย.....	5
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	7
2.1.1 ความหมายและแนวคิดในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	7
2.1.2 การประยุกต์.....	11
2.1.3 การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	12
2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม.....	14
2.2.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์.....	14
2.3 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน.....	18
2.3.1 บทบาทสื่อมวลชน.....	19
2.3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสาร.....	23

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพสื่อมวลชน.....	26
2.3.4 ทฤษฎีแพร่กระจายของสื่อมวลชน.....	27
2.4 พฤติกรรมการเรียนรู้.....	28
2.4.1 ความหมายและความสำคัญของการเรียนรู้.....	28
2.4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้.....	30
2.4.3 องค์ประกอบของการเรียนรู้.....	31
2.4.4 ทฤษฎีความรู้ ทศนคติ และ พฤติกรรม (KAP Theory).....	33
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
2.5.1 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	42
2.5.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้.....	44
2.5.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสื่อมวลชน.....	47
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
3.1.1 ประชากร.....	49
3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง.....	49
3.2 วิธีวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
3.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	53
3.3.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
3.3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	54
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
3.5 การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม.....	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน.....	59
4.3 พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ.....	61
4.3.1 ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร.....	61
4.3.2 ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร.....	65
4.3.3 ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร.....	67
4.4 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี.....	70
4.4.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ใน เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร.....	71
4.4.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติใน เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร.....	74
4.4.3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติใน เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร.....	78
4.5 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี.....	84
4.5.1 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร.....	84
4.5.2 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร.....	87
4.5.3 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร.....	90
4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ของพฤติกรรมการเรียนรู้ ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี.....	93
4.6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างด้านความรู้ กับ ด้านทัศนคติ ของพฤติกรรมการเรียนรู้ ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี.....	91

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างด้านความรู้ กับ ด้านการปฏิบัติ ของพฤติกรรมการเรียนรู้ ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี.....	94
4.6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างด้านทัศนคติ กับ ด้านการปฏิบัติ ของพฤติกรรมการเรียนรู้ ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี.....	94
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	96
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	96
5.2 อภิปรายผล.....	99
5.3 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา.....	102
5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป.....	102
บรรณานุกรม.....	104
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	112
ภาคผนวก ข. ผลการประเมินเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ (IOC).....	114
ภาคผนวก ค. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย.....	121

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงตัวอย่างการสุ่มแบบหลายขั้นตอนของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี.....	47
4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม.....	54
4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านสื่อมวลชน.....	57
4.3 จำนวนและร้อยละของความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	59
4.4 ทักษะคิดในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี.....	63
4.5 ระดับพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร.....	65
4.6 ผลการเปรียบเทียบด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างเพศชายกับเพศหญิง.....	69
4.7 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามอายุ.....	69
4.8 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามสถานภาพการสมรส.....	70
4.9 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	70
4.10 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง.....	71
4.11 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามรายได้.....	71
4.12 ผลการเปรียบเทียบด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามความเป็นสมาชิกกลุ่ม.....	72
4.13 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามรูปแบบการเกษตร.....	72
4.14 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะคิดในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างเพศชายกับเพศหญิง.....	73
4.15 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะคิดในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามอายุ.....	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.16 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามสถานภาพการสมรส.....	74
4.17 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	74
4.18 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง.....	75
4.19 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามรายได้.....	75
4.20 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามความเป็นสมาชิกกลุ่ม.....	76
4.21 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามรูปแบบการเกษตร.....	76
4.22 ผลการเปรียบเทียบด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างเพศชายกับ เพศหญิง.....	77
4.23 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามอายุ.....	77
4.24 การเปรียบเทียบอายุที่มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน.....	78
4.25 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามสถานภาพการสมรส.....	78
4.26 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	79
4.27 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง.....	79
4.28 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามรายได้.....	80

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.29 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกความเป็นสมาชิกกลุ่ม.....	80
4.30 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามรูปแบบการเกษตร.....	81
4.31 การเปรียบเทียบรายคู่รูปแบบการเกษตรที่มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมในเรื่องปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน.....	81
4.32 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตาม ชนิดของสื่อมวลชน.....	82
4.33 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามความถี่ในการรับข่าวสาร.....	83
4.34 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามช่วงเวลาในการเปิดรับข่าวสาร.....	84
4.35 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสาร.....	84
4.36 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามสถานที่การรับข่าวสาร.....	84
4.37 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามชนิดของสื่อมวลชน.....	85
4.38 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามความถี่ในการรับข่าวสาร.....	86
4.39 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามช่วงเวลาในการรับข่าวสาร.....	86
4.40 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามระยะเวลาในการรับข่าวสาร.....	87
4.41 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามสถานที่ในการรับข่าวสาร.....	87

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.42 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามชนิดของสื่อมวลชน.....	88
4.43 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามความถี่ในการรับข่าวสาร.....	88
4.44 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามเวลาในการเปิดรับข่าวสาร.....	89
4.45 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามระยะเวลาในการรับข่าวสาร.....	90
4.46 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามสถานที่ในการเปิดรับสื่อมวลชน.....	90
4.47 การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้กับ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	91
4.48 การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติกับ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	92

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2.1 แบบจำลองทฤษฎีสิ่งเร้าและการตอบสนอง.....	25
3.1 แสดงการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ของจังหวัดราชบุรี.....	48

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาซึ่งนำถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจในทุกระดับ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2548)

จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว รัฐบาลได้นำมาทำเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ซึ่งกระทรวงมหาดไทยเป็นกระทรวงหนึ่งที่ดำเนินงาน โดยน้อมนำพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นนโยบายของกระทรวงฯ และมอบหมายให้ทุกจังหวัดผลักดัน และขยายผลให้กว้างขวางออกไป โดยในปีพุทธศักราช 2549 กำหนดเป้าหมายขยายผลจำนวน 5,000 หมู่บ้าน ปีพุทธศักราช 2550 ขยายเพิ่มอีก 50% ของหมู่บ้านทั่วประเทศ และภายในปีพุทธศักราช 2551 ขยายผลจนครบทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ โดยกำหนดให้จัดกิจกรรมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การออม การดำรงชีวิตด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งได้คัดเลือกหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่นจาก 75 จังหวัดทั่วประเทศ รวม 12 หมู่บ้าน เพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงประจำภูมิภาค สำหรับเป็นต้นแบบในการศึกษาดูงานต่อไป (จังหวัดราชบุรี. 2550ก)

การที่จะให้บรรลุผลตามหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้นั้น ไม่ใช่สิ่งที่จะกระทำกันได้ง่ายนัก เพื่อให้ชุมชนสามารถปฏิบัติและดำเนินชีวิตได้อย่างพอมีพอกิน สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นการสร้างศักยภาพของประเทศในการพึ่งพาตนเอง สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

(ประภาพร สุปัญญา. 2550) แต่จากการศึกษาของทีมข่าวเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เกี่ยวกับ ความรู้และทัศนคติของประชาชนต่อเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจใน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงน้อยมากจนถึงไม่เข้าใจเลย โดยมีผู้ตอบว่ามีความเข้าใจมากเพียงร้อยละ 33.5 และเข้าใจปานกลางร้อยละ 57.2 เท่านั้น (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. 2550) สอดคล้องกับการศึกษาของ ปณิสรา วัฒนรัตน์ (2550) ได้ศึกษาการเปิดรับชม ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการปฏิบัติตน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจากรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” พบว่าผู้รับสารมีความรู้ความ เข้าใจอยู่ในระดับปานกลางเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐาน แต่ในหลักวิธีการที่นำ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ กลุ่มผู้รับสารยังไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้งดีพอ เช่นเดียวกับการศึกษา ของ จ्ञานรรจา ชุ่มชื่น (2547) พบว่าผู้รับสารมีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับที่ไม่เท่ากัน ส่วนในเรื่องการยอมรับทุกคนยอมรับแต่การยอมรับอยู่ในขั้นรับรู้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีอยู่ ในสังคมเท่านั้น การยอมรับจึงเป็นการยอมรับในแนวคิดเท่านั้น จากการศึกษาดังกล่าว จึงเห็นได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับหนึ่ง และมีความ แตกต่างกัน ไม่เป็นไปทิศทางเดียวกัน สาเหตุอันเนื่องมาจากประชาชนมีปัจจัยในการรับรู้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน โดยพบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระบวนการแพร่กระจายแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงคือความแตกต่างกันของผู้รับสาร โดยพิจารณาจากการเป็นคนเมืองกับคนชนบท ประสบการณ์ ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม ด้วยบริบทที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความรู้เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางด้านเกษตร มีเกษตรกรที่ประกอบ อาชีพทั้งประมง ปศุสัตว์ และกสิกรรม และพื้นที่ของราชบุรีมีลักษณะพื้นที่แตกต่างกัน คือ มีพื้นที่ที่ เป็นที่ราบสูง ที่ราบต่ำและที่ราบลุ่ม มีการเลี้ยงสุกรมากที่สุดในประเทศ มีผลผลิตกุ้งก้ามกรามเป็น จำนวนมาก (10,000 ตัน/ปี) มีผลผลิตที่เป็นพืชผักผลไม้มากที่สุด ในภูมิภาค และมีส่วนแบ่งทาง การตลาดสินค้าเกษตรสูง (ร้อยละ 28 ของผลิตภัณฑ์เกษตรในกลุ่มจังหวัด และร้อยละ 1.9 ของ ผลิตภัณฑ์เกษตรทั้งประเทศ) (วงศ์ศักดิ์ สวัสดิ์พาณิชย์. 2548) จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจ ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัด ราชบุรี เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อ เกษตรกร ผู้ที่สนใจ หน่วยงานทางภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสื่อมวลชนในการส่งเสริมและเผยแพร่ ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ของพฤติกรรมการเรียนรู้ ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะการรับสารในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากสื่อมวลชนของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี
2. ทำให้ทราบถึงระดับความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี
3. ทำให้ทราบถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านสื่อมวลชน ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของเกษตรกร ในการเพิ่มความรู้และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ การปฏิบัติของพฤติกรรมการเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
5. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ใช้เป็นแนวทางของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการต่อยอดความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในอันที่จะให้ความรู้และเปลี่ยนทัศนคติและการปฏิบัติของเกษตรกร

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

3. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กัน

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

1. พื้นที่ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ จังหวัดราชบุรี โดยแบ่งได้ตามลักษณะทางภูมิประเทศ ได้แก่ พื้นที่ราบสูง หมู่บ้านราบบัว ตำบลราบบัว อำเภอจอมบึง มีลักษณะพื้นที่ที่มีภูเขา สลับซับซ้อน พื้นที่ราบลุ่ม หมู่บ้านทุ่งน้อย ตำบลหินกอง อำเภอเมือง มีลักษณะพื้นที่ที่ติดแม่น้ำแม่กลองและมีความอุดมสมบูรณ์ และ พื้นที่ราบต่ำ หมู่บ้านหลักหก ตำบลศรีสุราษฎร์ อำเภอดำเนินสะดวก มีลักษณะพื้นที่ที่อยู่ปลายแม่น้ำแม่กลอง มี คูคลอง เชื่อมโยงกัน

2. ประชากรที่ใช้ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ ครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

3. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย

- ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจด้านความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกัน ทักษะ การปฏิบัติ การยอมรับ และประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

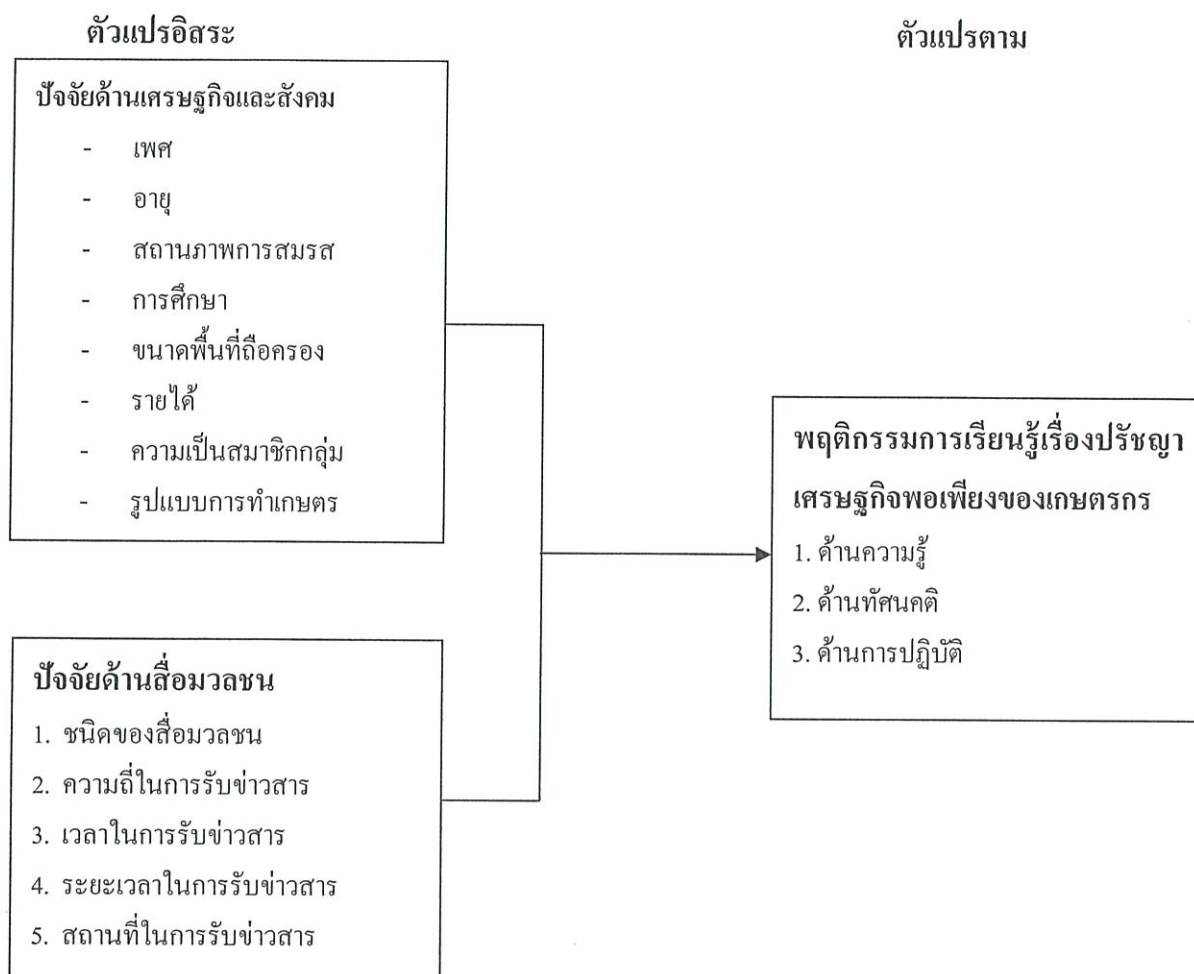
- ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ ความเป็นสมาชิกกลุ่ม และรูปแบบการทำเกษตร

- ปัจจัยด้านสื่อมวลชน ได้แก่ ชนิดของสื่อมวลชน ความถี่ในการรับข่าวสาร เวลาในการรับข่าวสาร ระยะเวลาในการรับข่าวสาร และสถานที่ในการรับข่าวสาร

- พฤติกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ การปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ระหว่างเดือนกรกฎาคม ปีพุทธศักราช 2549 – พฤษภาคม ปีพุทธศักราช 2553

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย

ด้านความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือสิ่งที่ได้รับมาจากประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ ทักษะความเข้าใจในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

ด้านทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกริเริ่มกิดของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการปฏิบัติ หมายถึง การยอมรับปฏิบัติ การประยุกต์ใช้และการปฏิบัติตนไปตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการประกอบอาชีพของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

พฤติกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการแสดงออกทางด้านการกระทำ ความคิด และ ความรู้สึกของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี อาจเป็นที่สังเกตได้ หรือ สังเกตไม่ได้ ในเรื่องปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทัศนคติ และด้านการปฏิบัติ

เกษตรกร หมายถึง ผู้ทำอาชีพเกษตรกรรม ทั้งในด้านกิจกรรม ปลูกสัตว์ ประมง ในจังหวัด ราชบุรี

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง ปัจจัยพื้นฐานในการประกอบอาชีพ (ลักษณะทาง ประชากรศาสตร์) ของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ ความเป็นสมาชิกกลุ่ม และรูปแบบการทำเกษตร

ปัจจัยด้านสื่อมวลชน หมายถึง ชนิดของสื่อมวลชน ความถี่ในการรับข่าวสาร เวลาในการ รับข่าวสาร ระยะเวลาในการรับข่าวสาร และสถานที่ในการรับข่าวสาร ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี” ผู้ศึกษาได้รวบรวม แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการศึกษาคงต่อไปนี้

2.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในการศึกษาครั้งนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจหลักการและแนวคิดในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ประกอบไปด้วย

2.1.1 ความหมายและแนวคิดในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การให้ความสำคัญในด้านการผลิตเพื่อการยังชีพ และให้พอเพียงต่อความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐานของบุคคลในสังคมนั้นๆ ก่อนเป็นสำคัญ ให้ประชาชนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมี ไม่ฟุ้งเฟ้อ อยากได้ อยากมีในสิ่งที่เกินกำลังของตนเอง (มาณะ จิตตะสังคะ. 2537)

เศรษฐกิจพอเพียงพึ่งตนเองตามพระราชดำริ หมายความว่า การพัฒนาอย่างบูรณาการ โดยไม่มองเฉพาะเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว ต้องมองสังคมด้วย และมองสิ่งแวดล้อมพร้อมๆ กัน ไปด้วยการพัฒนา ฉะนั้นการพัฒนาต้องมองรอบด้าน เรียกว่า บูรณาการและการพึ่งตนเอง ทั้งเงินออม สติปัญญา และการตลาดโดยอาศัยปัจจัยในการพัฒนา คือ คน และเป้าหมายในการอยู่ดี กินดี มีสุข (ณรงค์ โชควัฒนา. 2542)

นอกจากนี้ ประเวศ วะสี (2542) ได้ให้ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การที่มนุษย์เรามีความพอเพียงโดยต้องมีองค์ประกอบ 7 ประการ ดังนี้

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว
2. จิตใจพอเพียง ทำให้มีความรัก ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ทำให้สามารถยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน เป็นต้น
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง มีการรวมตัวเป็นชุมชนเข้มแข็งจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน

5. ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนการปรับตัวและปฏิบัติร่วมกันได้อย่างต่อเนื่อง

6. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรมหมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มชนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อม

7. มีความมั่นคงพอเพียง โดยเศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจะทำให้สุขภาพจิตดี

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิด เพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง (สายน้ำผึ้ง รัตนางาม. 2547)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาของการพัฒนา ตามกระแสเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาคนในชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการรักษาวัฒนธรรมชุมชน ทั้งนี้การพัฒนาคนจะต้องเริ่มต้นที่การพัฒนาความคิดและจิตใจของคนให้รู้จักกิน รู้จักใช้ ตามความจำเป็นในการดำเนินชีวิต (สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. 2542)

นพพร เมธอนันต์กุล (2549) กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นวิธีการดำเนินการเลี้ยงชีวิตแบบรู้จักพอ ด้วยการพยายามผลิตสินค้าขึ้นมาเองให้พอเพียงสำหรับคนในครอบครัวให้มีกินมีใช้ หากผลิตได้เหลือกินเหลือใช้จึงขาย หากผลิตได้ไม่พอก็ต้องซื้อบ้าง มิได้มุ่งผลิตเพื่อขายเพียงอย่างเดียว นอกจากนั้นการผลิตและการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอในการผลิตและการบริโภค ลักษณะการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีหลัก 4 ประการดังนี้

1. ต้องพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด
2. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดผลคุ้มค่ามากที่สุด
3. ไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง แสวงหาความพอเหมาะพอดี
4. ต่างมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันและกันในชุมชน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการ หลักวิชา หลักการปฏิบัติ หลักการใหญ่ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีคำ ๆ เดียวคือ ทางสายกลาง ทางพระเรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา มัชฌิมาแปลว่า กลาง ปฏิปทา แปลว่า ฐาน มัชฌิมาปฏิปทา คือ ธรรมะที่เกี่ยวข้องกับทางสายกลาง นอกจากทางสายกลางแล้วก็ให้มีหลักวิชาเพื่อจะหนุนในเรื่องความมีเหตุผล หลักวิชาคือ ต้องอาศัยความรู้รอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานให้แก่ พสกนิกรชาวไทยเพื่อแนะแนวทางในการดำรงชีวิตของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ถึงระดับรัฐ (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลัก 3 ประการ คือ การรู้จักพอประมาณ การมีเหตุผล

และการมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง โดยหลักทั้ง 3 ประการนี้ไม่ได้นำไปใช้เฉพาะเรื่องเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว เรื่องการศึกษา เรื่องวัฒนธรรม ก็นำไปใช้ได้เช่นกัน (สมพร เทพสิทธิ์า. 2549)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางปฏิบัติโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุมีผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี บนพื้นฐานของความรอบรู้ ความรอบคอบ และระมัดระวังในการใช้ความรู้ อย่างถูกหลักวิชาการ ควบคู่ไปกับการกระทำที่ไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันความร่วมมือปรองดองกัน ในสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังทางบวก นำไปสู่ความสามัคคี การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืนและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบหนึ่ง คือ ทฤษฎีใหม่ มีขึ้นหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่ทดลองที่วัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอมือง จังหวัด สระบุรี ในวันที่ 4 ธันวาคม 2537 ทรงพระราชทานแนวความคิดทฤษฎีใหม่เป็นครั้งแรก มีหลักการสำคัญ คือ

1. เป็นระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงตนเองได้
2. เป็นแนวคิดที่ยึดหลักความสามัคคีในชุมชน มีการให้ความร่วมมือร่วมใจ ทำให้

ลดค่าใช้จ่าย

3. เป็นการผลิตเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนเป็นพื้นฐาน
  4. เป็นการบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบ
- ขั้นตอนการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นคือ

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 เกษตรกรจะต้องสามารถพึ่งตนเองได้โดยเน้นการเพาะปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ที่เหลือจึงออกจำหน่าย โดยมีการบริหารจัดการที่ดินออกเป็น 4 ส่วน คือ สระน้ำ พื้นที่นาข้าว พื้นที่ปลูกพืชอื่น ๆ ที่อยู่อาศัยและสิ่งก่อสร้าง โดยมีสัดส่วนคือ 30 : 30 : 30 : 10 อย่างไรก็ตามการแบ่งสัดส่วนพื้นที่ดังกล่าวไม่ใช่สูตรตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม

ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 2 หลังจากเกษตรกรดำเนินการทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 การผลิตอาหารเพื่อการบริโภคจนประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง สามารถช่วยตนเองได้ จะมีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบของสหกรณ์ ซึ่งเป็นการร่วมแรงร่วมใจกัน ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ คือ

การผลิต มีการร่วมมือกันในด้านพันธุ์พืช การให้ความร่วมมือกันในการเตรียมดิน การร่วมมือกันทำงาน ดังกรณี ประเพณีการลงแขกที่มีมาในอดีต การตลาด การจัดเก็บ และการจัดจำหน่ายผลผลิตการแลกเปลี่ยนสินค้าในชุมชน การจัดสวัสดิการร่วมกันในชุมชน

ดังนั้นทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 ก็คือเกษตรกรก้าวหน้า หรือเกษตรกรออมทรัพย์ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ครอบครัวเกษตรกร ชุมชนเกษตรกรทุกระดับ ร่วมมือกับภาครัฐ และเอกชนที่มีคุณภาพ โดยมีคุณธรรมจริยธรรมร่วมคิดร่วมทำ และประสานงาน เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาเกษตรที่ยั่งยืน

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 การติดต่อประสานงานกับแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถขยายกิจการด้วยเทคโนโลยีการเกษตร ทำให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรกรรมได้ในราคาที่ต่ำลง

ทฤษฎีใหม่สมบูรณ์ การดำเนินการตามธรรมชาติโดยอาศัย แหล่งน้ำจากน้ำฝน ประสิทธิภาพยังไม่ดีนักเพราะหากปีใดฝนน้อย อาจมีน้ำไม่เพียงพอ ฉะนั้นการที่จะทำให้ทฤษฎีใหม่สมบูรณ์ได้นั้น คือ สระเก็บน้ำจะต้องทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเต็มความสามารถ โดยมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่สามารถเพิ่มเติมน้ำในสระน้ำเพื่อเก็บกักน้ำให้เต็มอยู่เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2548)

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2547) กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า มีความหมายกว้างกว่า ทฤษฎีใหม่ โดยที่ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกหลักการและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ ในขณะที่แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นเป็นตอนนั้น เป็นตัวอย่างการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรมเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม ทฤษฎีใหม่ตามพระราชดำริอาจเปรียบเทียบกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือแบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า ดังนี้

1. ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว โดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาของเกษตรกรที่มีแหล่งน้ำไม่เพียงพอเพื่อแก้ปัญหาให้มีน้ำเพียงพอในการทำการเกษตร และใช้ที่ดินส่วนอื่น ๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขยายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้น ในระดับครอบครัว

2. ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือการที่ธุรกิจต่าง ๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

3. ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549) ยังกล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ มีขอบเขตกว้างขวางกว่าเศรษฐกิจระบบทุนนิยมซึ่งเกี่ยวกับเรื่องวัตถุซึ่งเป็นรูปธรรม เช่น เงิน

ทรัพย์ กำไร ไม่เกี่ยวกับเรื่องจิตใจซึ่งเป็นนามธรรม แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุม ถึง 4 ด้าน คือ

1. มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน ให้มีความ ยั่งยืนมั่นคงเพียรประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ให้พ้นความยากจน

2. มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และ พอใจในสิ่งที่มีควมยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเอง โดยสร้างรากฐาน ทางจิตใจที่ มั่นคง โดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอ เป็นการปฏิบัติตามทางสายกลาง

3. มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสงบสุข ประชาชน มี ความเมตตาเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. มิติด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีประหยัด อุดม มีชีวิตที่เรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริ โภคนิยม ซึ่งทำให้เกิด การเป็นหนี้สิน เกิดทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นปัญหาทางสังคมที่ร้ายแรงที่สุดที่บ่อนทำลายชาติ

จากความหมายคำว่า “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง ในระดับ ต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับการผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลง จากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน มีสติปัญญา มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความสามัคคีกัน

2.1.2 การประยุกต์ใช้

ความหมายของการนำไปประยุกต์ใช้ (Application) มีนักวิชาการได้ให้ความหมาย ของการนำไปประยุกต์ใช้ ดังต่อไปนี้

การประยุกต์ (Implication) หมายถึง ความสามารถที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานมิติ ด้านเนื้อหาและด้านปฏิบัติการเข้าด้วยกันเป็นผลผลิต เมื่อสมองรับรู้วัตถุและข้อมูล ทำให้เกิดการ คิดในรูปแบบต่าง ๆ กันเกิดความเข้าใจในข้อมูล และนำผลการคิดที่คาดหวัง หรือนำข้อมูลมา ทำนายจากข้อมูลที่เข้าใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2521)

การประยุกต์ หมายถึง การนำความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ (ราชบัณฑิตสถาน. 2542)

การนำไปประยุกต์ใช้ (Application) คือความสามารถในการนำเอาสิ่งที่เรารู้ มาแล้วหรือข้อมูลที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้โดยไม่ต้องมีคนบอกหรือชี้แนะ เช่น การนำกฎเกณฑ์ หลักการวิธีการหรือทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา คำสั่งที่จะแสดงให้เห็น ความสามารถของการนำไปประยุกต์ใช้ของผู้เรียน ได้แก่ จงแสดงให้เห็นจงแก้ปัญหา เป็นต้น ซึ่ง

ผู้เรียนต้องรับรู้ถึงวิธีการ ต้องเข้าใจถึงความหมายและข้อมูลที่มี จึงจะสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และ อุษา ชูชาติ. 2544)

สรุปความหมายการนำไปประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำข้อมูลที่เกิดจากการเรียนรู้มาแล้ว และมีข้อมูลที่มีอยู่อย่างเข้าใจ และสามารถนำข้อมูลที่เกิดจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

2.1.3 การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังต่อไปนี้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในแนวทางปฏิบัติได้ทุกระดับ ทุกภาคส่วนในทุกอาชีพ และในทุกวงการ อย่างแท้จริง ตั้งแต่การที่เรานำไปใช้ในระดับของครอบครัวเล็ก ๆ ที่เป็นเกษตรกรเรียกว่า เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น อันนี้คือส่วนหนึ่งของการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ แต่พอไปในระดับที่สูง ๆ ขึ้น ก็ปรากฏว่าการใช้การตีความ เกิดความสับสนขึ้น จึงขออธิบายตรงนี้เพิ่มเติมว่า เดิมทีเดียวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นปัญหาของประเทศ ปัญหาของสังคม ปัญหาของประชาชน ที่จะเกิดขึ้นมาก่อนที่ประเทศจะเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจเสียด้วยซ้ำจึงทรงมีความคิดที่จะเตือนสติหรือบอกให้ประชาชนได้ทราบ แต่เมื่อความคิดที่เกิดขึ้น ต้องอาศัยภาษาที่จะมาอธิบายความคิดนี้เพื่อที่จะสื่อให้ทุกคนเข้าใจได้ ภาษาที่เราใช้เป็นภาษาที่ถูกจำกัด เท่าที่มีในพจนานุกรมเล่มหนึ่งที่ราชบัณฑิตสถาน กำหนดขึ้น ฉะนั้น เมื่อดูตามความเป็นจริงแล้ว ปรากฏว่าสภาพของสังคมไทยก็ดี การดำเนินชีวิตก็ดี โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจของคนไทย ปรากฏว่าเต็มไปด้วยความไม่พอคืออย่างยิ่งจึงเกิดปัญหาขึ้นจากการขาดความพอเพียง ขาดคุณธรรม ขาดความรู้ เต็มไปด้วยความอยากได้ อยากมี หรือความโลภ ก่อนข้างมาก จึงมีการลงทุน มีการกระทำต่าง ๆ ที่ไม่ได้ใช้วิชาความรู้ที่ถูกต้องและรอบคอบ แม้แต่น้อย เพราะฉะนั้นในการที่เราจะบอกกับสังคมด้วยภาษาที่จะเลือกจากพจนานุกรมออกมาอธิบายได้ที่เหมาะสมที่สุด คือ ให้รู้จักความพอเพียง จึงทรงเลือกคำว่า พอเพียงมาใช้ ฉะนั้นคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นคำที่เหมาะสมกับสถานะสังคมไทยที่ผ่านมาและในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547)

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก้ไขปัญหาคความยากจน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับจิตสำนึก ระดับปฏิบัติ และระดับปฏิเวธ คือ ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ

ระดับจิตสำนึก เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในชุมชนแต่ละคนตระหนักถึงความสุข ความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอดี มีความสันโดษ และรู้สึกถึงความพอเพียง คือ การดำเนินชีวิต “อย่างสมถะ” ประกอบสัมมาอาชีพหาเลี้ยงตนเอง ได้อย่างถูกต้องไม่ให้อวดอยาก หรือโลภแล้วดักดวง หรือเบียดเบียนผู้อื่นจนเกินความจำเป็นแต่คิดเผื่อแบ่งปันไปยังสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนด้วย โดยยึดมั่นหลักการ 3 ประการ คือ

1. การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง
2. การคิดพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกัน และ
3. การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ระดับปฏิบัติ ในการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับปฏิบัติ แบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. พึ่งตนเองได้
2. อยู่ได้อย่างพอเพียง
3. อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร
4. อยู่ดียั่งยืนด้วยการเรียนรู้

ระดับปฏิเวธ คือ ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ เป็นการให้สมาชิกในแต่ละชุมชนได้พัฒนาชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น โดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจให้เกิดความพอเพียงในทุกระดับของการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และขยายผลไปจนถึงระดับสังคม (สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน. 2548)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการประมวลพระราชดำริทั้งในเอกสารทางราชการ และตัวอย่างที่ทรงดำเนินงานมาศึกษา นอกจากภาคเกษตรกรรมแล้วยังสามารถประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ ในอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมได้ดังนี้

1. ใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องหลักวิชาการแต่มีราคาถูก
2. ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีคุณภาพสูงสุด
3. เน้นการจ้างงานเป็นหลักโดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงานยกเว้นในกรณี

ที่จำเป็น

4. มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารและการจัดการ
5. ไม่โลภมากเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
6. ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการและไม่เอาเปรียบผู้บริโภค ไม่เอาเปรียบ

แรงงาน หรือลูกค้า ตลอดจนไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ

7. เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้จนเกินความสามารถในการบริหารและการจัดการ

8. เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลอดจนภายในประเทศและตลาดต่างประเทศเป็นหลัก

การเรียนรู้แก่นแท้ของการแก้ไขปัญหา โดยพิจารณาสาเหตุด้วยความมีสติรอบคอบ ใช้ปัญญาพิจารณาค้นหาเหตุผล สิ่งที่สำคัญคือจริยธรรมของบุคคลในการดำรงชีวิตร่วมกัน การดำเนินธุรกิจทุกประเภทถ้ารู้จักนำข้อมูลที่ได้จากการชี้แนะของผู้ที่มีประสบการณ์ก็จะ

ประโยชน์อย่างยิ่ง ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (วิระ
 ลำเนียงแจ่ม. 2549)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสังคมทุกระดับ ดังนี้

1. ระดับบุคคลและครอบครัว

1.1 สามารถให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนใน 5 ด้าน ได้แก่ จิตใจ สังคม เทคโนโลยี
 เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2 รู้จักคำว่า “พอ” และไม่เบียดเบียนผู้อื่น

1.3 พยายามพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความชำนาญ

1.4 มีความสุขและความพึงพอใจกับชีวิตที่พอเพียงยึดเส้นทางสายกลางในการ
 ดำรงชีวิต

2. ระดับชุมชน

2.1 มีการรวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยอาศัยภูมิปัญญาและ
 ความสามารถของตนและชุมชน

2.2 มีความเอื้ออาทรระหว่างสมาชิกชุมชนให้เกิดพลังทางสังคม

2.3 เกิดการพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ

3. ระดับรัฐหรือระดับประเทศ

3.1 ชุมชนและสังคมหลาย ๆ แห่งเกิดการร่วมมือกันพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจ
 พอเพียง

3.2 มีการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียงและพร้อมก่อน จึงค่อย ๆ
 ดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญขึ้นเป็นลำดับ ๆ ต่อไป (สุเมธ
 คณิตเวชกุล. 2549)

สรุปความหมายของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การนำ
 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้ในทุกระดับ ทุกภาคส่วน ทุกอาชีพ และทุกวงการ อย่าง
 แท้จริงตั้งแต่การที่เรานำไปใช้ในระดับของตนเองและครอบครัว รวมถึงการนำปรัชญาเศรษฐกิจ
 พอเพียงไปปฏิบัติในระดับชุมชน และประเทศชาติ

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2.1 ลักษณะประชากรศาสตร์

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ กับพฤติกรรมมารับ
 สื่อนั้น ยูบล เบ็ญจรงค์กิจ (2534) กล่าวว่าแนวคิดประชากรศาสตร์นี้ เป็นแนวคิดที่มีหลักการของ
 ความเป็นเหตุผล กล่าวคือ พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์เกิดขึ้นตามแรงบังคับจากภายนอกกระตุ้น

เป็นความเชื่อที่มนุษย์ดำเนินชีวิตตามแบบฉบับที่สังคมได้วางเป็นแม่บทไว้ให้ พฤติกรรมของคนที่มีอายุในวัยเดียวกันเป็นเช่นเดียวกัน

เนื่องจากสภาพสังคมได้วางแบบอย่างไว้ให้แล้วสำหรับคนรุ่นนั้น ๆ สังคมทำให้ผู้หญิงมีลักษณะนิสัย และพฤติกรรมแตกต่างไปจากคนที่ด้อยการศึกษา กล่าวโดยสรุปคือแนวความคิดด้านประชากรศาสตร์เชื่อในความคิดที่ว่า คนที่มีคุณสมบัติทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย

การสื่อสารก็จัดเป็นพฤติกรรมสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ เมื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีพฤติกรรมต่าง ๆ ไปแตกต่างกันดังนั้น นักวิชาการสื่อสารบางกลุ่มจึงเชื่อว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของบุคคลนั้นๆ น่าจะแตกต่างกันด้วย ซึ่งพฤติกรรมการสื่อสารดังกล่าวนอกจากจะหมายถึง การเลือกใช้ถ้อยคำภาษาหรือการใช้วัจนภาษา ตลอดจนกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการสื่อสารให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์แล้ว ยังรวมไปถึงการเลือกใช้สื่อ หรือการเปิดรับ

2.2.1.1 อายุกับการเปิดรับสื่อมวลชน ในบรรดาตัวแปรทั้งหลายด้านประชากรนั้น ตัวแปร “อายุ” เป็นตัวแปรที่ค่อนข้างมีความสำคัญอย่างมาก อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความเหมือนกันหรือความแตกต่างกันในเรื่องความคิดและพฤติกรรม ทั้งนี้เพราะแบบแผนความคิดภูมิหลังและประสบการณ์ของบุคคลนั้นมักจะถูกกำหนดมาจากบริบทสังคมในช่วงเวลานั้น ๆ อายุของผู้รับสารจึงสามารถบ่งบอกได้ว่า เป็นคนรุ่นไหน (Generation) โดยแต่ละช่วงเวลานั้นสภาพแวดล้อมระดับกว้างของสังคมจะแตกต่างกันไป (กาญจนา แก้วเทพ, 2542)

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2534) กล่าวว่า ในแง่นี้อายุของปัจเจกบุคคลที่เป็นตัวแปรระดับจุลภาคจะถูกพิจารณาโดยมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของสังคมซึ่งเป็นตัวแปรระดับมหภาค และการที่เราสามารถใช้ “อายุ” เป็นตัวแปรหนึ่งในการจัดกลุ่มผู้รับสารก็เนื่องมาจากความเชื่อที่ว่า คนในอายุรุ่นราวคราวเดียวกันจะผ่านประสบการณ์ทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน

นอกจากนี้ อายุยังเป็นสิ่งกำหนดในความแตกต่างในเรื่องความยากง่ายในการชักจูงใจด้วยการวิจัยทางจิตวิทยาพบว่าเมื่อคนมีอายุมากขึ้น โอกาสที่จะเปลี่ยนใจหรือถูกชักจูงใจจะน้อยลง นอกจากนั้น โดยปกติแล้วคนที่มีวัยต่างกันมักจะมีความต้องการในสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไปด้วย

จากการศึกษาที่เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อของเด็กชาวอเมริกาพบว่า เด็กตั้งแต่วัยสองขวบถึงแปดขวบดูโทรทัศน์เพิ่มขึ้นเมื่อวัยมากขึ้น และการเปิดรับสื่อทุกชนิดเมื่อวัยมากขึ้น โดยส่วนใหญ่เด็กจะใช้สื่อเพื่อความบันเทิง ซึ่งเด็กจะดูโทรทัศน์และรับฟังสื่อวิทยุมากกว่าสื่ออื่น ๆ และเริ่มอ่านหนังสือสำหรับอายุมากขึ้น ส่วนเด็กวัยรุ่นนิยมฟังเพลงตามสมัยนิยมมากกว่าดูโทรทัศน์เนื่องจากสามารถทำไปพร้อมๆ กับการทำงานอื่น ๆ เช่น การบ้านได้ด้วย

สำหรับผู้ใหญ่ที่มีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ วิทยุและหนังสือพิมพ์มากในปริมาณใกล้เคียง แต่เมื่อถึงช่วงอายุ 40 ปีขึ้นไป ปริมาณการอ่านหนังสือพิมพ์จะลดลงเล็กน้อยทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสายตาเสื่อมลง และเมื่อถึงวัยเกษียณอายุ 55-60 ปี ปริมาณการดูโทรทัศน์จะเพิ่มขึ้นอีกครั้ง ซึ่งคงเนื่องมาจากมีเวลามากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่การใช้สื่อสารมวลชนของผู้สูงอายุจะเกิดขึ้นเพื่อคลายความเหงา

ในส่วนของหนังสือพิมพ์นั้น ผู้ใหญ่ที่มีวัย 50 ปี จะอ่านหนังสือพิมพ์ถึงร้อยละ 77 แต่เมื่ออายุถึง 65 ปี พบว่าปริมาณการอ่านลดลงอย่างมาก ขณะที่วัยรุ่นหนุ่มสาวให้เวลากับการดูโทรทัศน์มากกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์ แต่อย่างไรก็ดี สื่อนิตยสาร และภาพยนตร์ ก็ยังเป็นสื่อที่วัยรุ่น และวัยหนุ่มสาวสนใจเปิดรับมากกว่าวัยอื่น ๆ เนื่องจากเป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้รับสารในวัยรุ่นสร้างความคิด และแสวงหาแบบแผนการดำเนินชีวิตได้มากกว่าสื่ออย่างอื่น

นอกจากนี้ อายุยังเป็นสิ่งกำหนดในความแตกต่างในเรื่องความยากง่ายในการชักจูงใจด้วย การวิจัยทางจิตวิทยาพบว่าเมื่อคนที่มียุ่่มากขึ้น โอกาสที่คนจะเปลี่ยนใจหรือถูกชักจูงใจจะน้อยลง นอกจากนี้โดยปกติแล้วคนที่มีวัยต่างกัน มักจะมีความต้องการในสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไป

2.2.1.2 การศึกษากับการเปิดรับสื่อมวลชน นักวิชาการสื่อสารพบว่า เป็นอีกลักษณะหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร คนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่แตกต่างกัน จึงย่อมมีความรู้สึกรู้คิด อุดมการณ์ ทัศนคติ ค่านิยม และความต้องการที่แตกต่างกันไป คนที่มีการศึกษาสูงหรือมีความรู้ดีจะ 'ได้เปรียบอย่างมากในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ดี ทั้งนี้เพราะคนเหล่านี้มีความรู้กว้างขวางในหลายเรื่อง มีความเข้าใจศัพท์มากและมีความเข้าใจสารได้ดี แต่คนเหล่านี้มักเป็นคนที่ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ สารที่ไม่มีหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนเพียงพอ มักจะถูกโต้แย้งจากคนที่มีการศึกษาสูง (Burgoon, 1974)

Comstock et.al. (1959) อธิบายว่าการเลือกเปิดรับสื่อมวลชน และรับการศึกษา มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับการเปิดรับข่าว และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชน และยังมีความสัมพันธ์ในทางลบกับการเปิดรับเนื้อหาด้านบันเทิงจากสื่อ พบว่าผู้รับสารที่มีการศึกษาสูง ใช้เวลากับสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าผู้มีการศึกษาน้อยในทางกลับกันจะใช้เวลาในการฟังวิทยุและดูภาพยนตร์น้อยกว่าผู้มีการศึกษาน้อย

นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ (2542) ได้อธิบายว่า มีการวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการศึกษากับพฤติกรรมการรับสาร ไว้ว่า

1. คนที่เรียนจบระดับปริญญาโทจะมีความแตกต่างจากคนเรียนจบปริญญาตรี คือ มีการอ่านข้อมูลอย่างวิพากษ์วิจารณ์มากกว่า (Critical) และตั้งข้อสงสัยมากกว่า (Skeptical)

2. คนที่มีการศึกษาน้อยจะถูกชักชวนได้ง่ายกว่าหากใช้กลยุทธ์การ โน้มน้าวแบบให้ข้อมูลด้านเดียว (One – side Information) ในขณะที่คนที่มีการศึกษาสูงจะต้องให้ข้อมูลแบบสองด้าน (Two – side Information) จึงจะสามารถโน้มน้าวได้

3. คนที่มีการศึกษาสูงมาก จะมีลักษณะการเลือกเนื้อหาของสื่อมากกว่าคนที่มีการศึกษาน้อย

โดยทั่วไปแล้วคนที่มีการศึกษาสูงจะใช้สื่อมวลชนมากกว่าคนที่มีการศึกษาดำและคนที่การศึกษาสูงมักจะใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ในขณะที่คนที่มีการศึกษาดำมักจะใช้สื่อประเภทวิทยุโทรทัศน์ และ ภาพยนตร์ (ปรมะ สตะเวทิน. 2539)

นอกจากความแตกต่างด้านปริมาณการเปิดรับสื่อแล้วยังพบว่าคนที่มีการศึกษาสูงและอายุมากนิยมเปิดรับข่าวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาน้อยและอายุน้อย ผลของการศึกษาวิจัยทั้งหลายทำให้มองเห็นค่อนข้างชัดเจนว่า ยิ่งคนที่มีการศึกษาสูงเท่าไร ความสนใจข่าวสารที่มีเนื้อหาหนักก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น

2.2.1.3 เพศกับการเปิดรับสื่อมวลชน การวิจัยทางจิตวิทยาหลายเรื่องได้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้แตกต่างกัน ผู้หญิงจึงมักจะเป็นคนที่มีความใจอ่อนไหวหรือเจ้าอารมณ์ ถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ชาย แต่ผู้ชายใช้เหตุผลและจดจำข่าวสารได้มากกว่าผู้หญิง

แต่สำหรับด้านกิจกรรมที่กระทำนั้น มีความแตกต่างระหว่างในการเปิดรับข่าวสารระหว่างเพศชายและเพศหญิง ที่ไม่แสดงผลเด่นชัดมากเท่ากับความแตกต่างในด้านอายุและการศึกษา แต่ก็พบว่ามีความแตกต่างบ้างระหว่างเพศหญิง และเพศชาย ในพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน นั่นคือ เพศหญิงใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ และฟังวิทยุมากกว่าเพศชาย โดยนิยมดูรายการละคร ในขณะที่เพศชายนิยมน่านหนังสือพิมพ์มากกว่า หากดูโทรทัศน์เพศชายมักนิยมดูรายการข่าวและ กีฬา อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้รับสารทั้งเพศชายและเพศหญิงในขณะที่ชมโทรทัศน์แล้วพบว่า การดูโทรทัศน์ของเพศชายนั้นมักจะเกิดขึ้นในขณะที่พักผ่อน แต่สำหรับเพศหญิงล้วนมักดูโทรทัศน์ไปพร้อม ๆ กับทำงานอื่น ๆ ที่ต้องใช้สมาธิ และพลังงานมากพอสมควร อาจเป็นเพราะว่าเพศหญิงมักมีเวลาอยู่บ้านมากกว่าและในขณะที่อยู่บ้านก็มักมีกิจกรรมที่ต้องทำตลอดเวลา เช่น ทำงานบ้าน หรือดูแลเด็ก สื่อที่สามารถกระทำควบคู่กัน ไปด้วยกับกิจกรรมเหล่านี้ได้ คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเมื่อเปิดเครื่องรับแล้วไม่จำเป็นต้องใส่ใจหรือทำอะไรอีก

การอ่านหนังสือ หรือนิตยสารนั้น ไม่สามารถทำไปพร้อม ๆ กับการทำงานบ้านหรือเลี้ยงเด็กได้ ส่วนผู้ชายนั้นเวลาที่อยู่บ้านจะเป็นเวลาพักผ่อนเป็นส่วนใหญ่ จึงสามารถอ่านหนังสือได้ เนื่องจากไม่มีกิจกรรมที่ต้องทำตลอดเวลา และยังสามารถอ่านหนังสือไปพร้อม ๆ กับ การเปิดรับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ฟังเพลง หรือดูโทรทัศน์ไปด้วยก็ได้ (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. 2534)

2.3.1.4 รายได้กับการปิดรับสื่อมวลชน รายได้เป็นปัจจัยที่มีบทบาทใกล้เคียงกับการศึกษา คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงมาก โดยเฉพาะแล้วคนที่มีการศึกษาสูงมักมีรายได้สูงไปด้วย ส่วนคนที่มีการศึกษาน้อยมักมีรายได้ต่ำถึงปานกลาง ดังนั้นการศึกษากับรายได้จึงถูกมองรวมเป็นฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมผู้ที่มีรายได้สูงมักนิยมเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ และข่าวสารที่มีเนื้อหาค่อนข้างหนัก ไม่ค่อยสนใจเนื้อหาด้านความบันเทิง ผู้มีฐานะดี และการศึกษาสูง จะเป็นกลุ่มคนที่ได้รับข่าวสารที่มีเนื้อหาสาระจากสื่อมวลชนมากที่สุด เนื่องจากผู้ที่มีรายได้สูงมักมีการศึกษาสูง จึงถูกผลักดันให้มีความจำเป็นต้องเรียนรู้ข่าวสารต่าง ๆ ให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ การเปิดรับข่าวสารจึงจำเป็นสำหรับกลุ่มนี้มากกว่า ในขณะที่ผู้มีการศึกษาน้อยและรายได้ต่ำมีทักษะในการอ่านน้อย จึงมักเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากกว่านอกจากนี้ ตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้มีรายได้สูงมักต้องมีกิจธุระและงานสังคมมากมายการชมโทรทัศน์จึงมักเป็นไปได้น้อย ในขณะที่การอ่านหนังสือพิมพ์ทำได้ง่ายมาก เพราะสามารถอ่านขณะนั่งรถไปทำงาน หรืออ่านในที่ทำงานขณะพักก็ได้ และความบันเทิงของคนกลุ่มนี้อาจแสวงหาได้จากสถานบันเทิงโดยไม่ต้องพึ่งพาโทรทัศน์ (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. 2534)

2.2.1.5 อาชีพกับการเปิดรับสื่อมวลชน อาชีพของแต่ละบุคคลจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะทางจิตวิทยาของผู้ประกอบอาชีพนั้น (Professional Predisposition) (กาญจนา แก้วเทพ. 2542) ตัวอย่างเช่น

นักสื่อสารมวลชน	ต้องมีลักษณะกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น
ครู / อาจารย์	จะค่อนข้างเจ้าระเบียบ มีวินัย
นักบัญชี	ต้องรอบคอบ ชอบตรวจสอบ
ทนายความ	ต้องช่างซัก ช่างสังเกต ละเอียด
แพทย์	ต้องสนใจเรื่องสุขภาพ
สถาปัตยกรรม	ต้องรักสวยรักงาม สนเรื่องประโยชน์ใช้สอย พื้นที่

การประกอบอาชีพนั้นนอกจากจะเป็นแหล่งที่มาของรายได้แล้ว ยังเป็นตัวแปรที่กำหนดรูปแบบการใช้เวลาและสถานที่ของบุคคลอีกด้วย ผู้รับสารที่มีอาชีพแม่บ้าน หรือขายของที่บ้านย่อมมีโอกาสใช้สื่อที่บ้านแต่สำหรับผู้รับสารที่ออกไปทำงานนอกบ้านสื่อที่ใช้ย่อมมีลักษณะเปลี่ยนไป

2.3 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน

ปัจจัยด้านสื่อมวลชนมีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของเกษตรกรอย่างไรนั้น สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีสื่อสารมวลชน ได้แก่ บทบาทสื่อสารมวลชน ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการเลือกเปิดรับ

สื่อและข่าวสาร แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อมวลชน และทฤษฎีการแพร่กระจายของสื่อมวลชน ดังต่อไปนี้

2.3.1 บทบาทของสื่อมวลชน

พัชนี เศษจรธา (2541) ได้กล่าวถึงบทบาทของสื่อมวลชนนั้นสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ทั้งนี้เพราะสื่อมวลชนเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ปัจจุบันมีผู้นำสื่อมวลชนไปใช้กันอย่างกว้างขวาง จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในสังคมมนุษย์ มีบทบาทหน้าที่ที่แน่นอนในสังคม

การพิจารณาบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน จะมีแนวความคิดอยู่อย่างหลากหลาย แต่โดยทั่วไป เมื่อจัดกลุ่มของความคิดจะพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่สำคัญ ได้แก่

2.3.1.1 การทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์

แนวคิดนี้ เป็นกระแสหลักของสื่อมวลชนในปัจจุบัน ทฤษฎีสำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ ทฤษฎี Functionalism ซึ่งพิจารณาว่าสังคมเป็นระบบหนึ่งที่มีส่วนต่าง ๆ หรือระบบย่อยมีความเกี่ยวพันติดต่อกันอย่างมีเสถียรภาพ (Stability) และสมดุล (Equilibrium) โดยมีสื่อมวลชนเป็นส่วนหนึ่งของระบบด้วย ระบบย่อยเหล่านี้จะช่วยกันผดุงรักษาระบบใหญ่เอาไว้ อาจจะมีบางช่วงขณะที่ระบบย่อยเกิดความขัดแย้งกัน แต่ในท้ายที่สุดแล้วก็จะกลับเข้าสู่ภาวะสมดุลย์เอง ในแนวคิดนี้สื่อมวลชนจึงถูกตั้งความคาดหวังว่า จะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมที่ช่วยสร้างสรรค์และธำรงรักษาเสถียรภาพของสังคม ให้เกิดความสมดุลและเกิดการรวมตัวกันเข้าของทุกส่วน เพื่อทำให้ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมคงอยู่ต่อไป

ดังนั้นสื่อมวลชนจึงพยายามที่จะสนองต่อความต้องการของสมาชิกในสังคม ทั้งที่เป็นรายบุคคล และที่เป็นกลุ่มก้อนอย่างสม่ำเสมอ ผลก็คือสื่อมวลชนได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคมโดยไม่ได้ตั้งใจ ในแง่ที่สามารถรวมสมาชิกทั้งหมดเข้าไว้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สื่อมวลชนจึงมีภารกิจหลักในการผดุงรักษาสังคมมากกว่าที่จะเป็นตัวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมมติฐานที่ว่า สื่อมวลชนมีพลังและมีอิทธิพลในการทำงานรวมถึงกำหนดทิศทางของสังคมเป็นอย่างมาก

เพื่อให้สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่ที่สำคัญที่สุด ตามความคาดหวังของแนวคิดนี้ ในการเชื่อมโยงระบบย่อยต่าง ๆ ในสังคมให้เกิดการรวมตัวกัน จึงได้มีการตั้งความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่พื้นฐานของสื่อมวลชน (Media Functions Basic) ไว้ 5 ประการด้วยกัน ดังนี้

1. การทำหน้าที่รายงานและสอดส่องสังคม (Surveillance) ได้แก่

1.1 การทำหน้าที่ในการให้ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และเงื่อนไขในสังคม รวมถึงสถานการณ์ของโลก

1.2 การทำหน้าที่ในการบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ของอำนาจ

1.3 การทำหน้าที่เผยแพร่หรือส่งเสริมนวัตกรรม รวมถึงการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเพื่อความก้าวหน้า

1.4 การทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้าบ้าน (Watch Dog)

2. การทำหน้าที่เชื่อมโยงตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม (Correlation) ได้แก่

2.1 การทำหน้าที่ให้คำอธิบาย แปลความหมาย รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะและคำวิจารณ์เกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์และข่าวสาร

2.2 การทำหน้าที่ให้การสนับสนุนต่อองค์กรต่าง ๆ ในสังคมและปทัสสถานที่มีอยู่เกี่ยวข้องกับสังคม

2.3 การทำหน้าที่อบรมปณินิยทางสังคม

2.4 การทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม

2.5 การทำหน้าที่สร้างความสมานฉันท์ และสร้างประชาชาติ

2.6 การทำหน้าที่กำหนดระดับความสำคัญ และระบุสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

3. การทำหน้าที่ถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่สังคม เป็นนักการศึกษาให้การศึกษากับสังคม (Transmission) ได้แก่

3.1 การทำหน้าที่นำเสนอวัฒนธรรมหลักที่มีอิทธิพลต่อสังคม และตระหนักยอมรับถึงวัฒนธรรมย่อย ๆ ที่เกิดขึ้นในส่วนต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาวัฒนธรรมใหม่ ๆ ในสังคม

3.2 การทำหน้าที่พิทักษ์รักษาและส่งเสริมค่านิยมที่ดี ๆ ในสังคม

4. การทำหน้าที่ให้ความบันเทิงแก่สังคม (Entertainment) ได้แก่

4.1 การทำหน้าที่ให้ความสนุกสนาน บันเทิง และเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ

4.2 การทำหน้าที่ลดความตึงเครียดในสังคม

5. การทำหน้าที่ระดมพลังการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในสังคม (Mobilization) ได้แก่การทำหน้าที่รณรงค์เพื่อวัตถุประสงค์ทางสังคม ภายในขอบเขตทางการเมือง สงคราม การพัฒนา เศรษฐกิจ การทำงาน และในบางครั้งเป็นเรื่องทางศาสนา

จะเห็นว่าสื่อมวลชนตามแนวคิดนี้ จะทำหน้าที่เป็น “พระเอกขี่ม้าขาว” ที่มาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ ทางสังคม นับตั้งแต่ปัญหาความลำสมัยทางการเมือง ความเจริญเติบโตทาง

เศรษฐกิจ และเรื่อยไปจนถึงปัญหาสุขภาพเสฟติด การจราจร การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเอกลักษณ์ของชาติ ฯลฯ สื่อมวลชนตามแนวคิดนี้ จึงมีภาพเป็นพระเอกซึ่งทำหน้าที่ในทางที่ดีที่เป็นคุณประโยชน์ และสร้างสรรค์แก่สังคม

2.3.1.2 การทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความหมาย

แนวคิดนี้อยู่ในกลุ่มของทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory) มองว่า สิ่งต่าง ๆ ในโลกนี้ไม่ได้มีความหมายอยู่โดยตัวของมันเอง แต่ถูกกำหนดให้มีความหมายขึ้น เช่น ความยาวหรือสั้น ไม่ได้มีความหมายโดยตัวของมันเอง จะมีความหมายก็ต่อเมื่อเรานำสิ่งนั้นไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น ดังนั้นวัตถุอย่างหนึ่งอาจยาวก็ได้สั้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าเราเอามันไปเปรียบเทียบกับอะไร ความยาวหรือสั้นจึงไม่ได้มีความหมายอยู่โดยตัวของมันเอง แนวคิดนี้มองสังคมว่าประกอบไปด้วยคนกลุ่มต่าง ๆ ชนชั้นต่าง ๆ ล้วนมีความขัดแย้ง (Conflict & Contradiction) เป็นด้านหลัก ดังนั้นคนแต่ละกลุ่มก็จะพยายามใช้กลไกทุกอย่างของสังคม รวมทั้งสื่อมวลชนเพื่อจัดการกับความขัดแย้งดังกล่าว เพื่อให้ผลลัพธ์สุดท้ายออกมาเป็นประโยชน์แก่กลุ่มหรือชนชั้นของตนเองให้มากที่สุด ดังนั้นการกำหนดความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ นั้น เป็นการกำหนดความหมายเพื่อให้ผู้กำหนดความหมายมีอำนาจ คนกลุ่มต่าง ๆ จึงพยายามแย่งชิงกันกำหนดความหมายของสิ่งต่าง ๆ ใครที่มีอำนาจมากกว่าจึงสามารถเป็นผู้กำหนดนิยามของสิ่งนั้น ๆ เพื่อตนเองได้มากกว่า เช่น เหล้าเถื่อน ปาสมบุรณ์ ถูกกำหนดความหมายโดยผู้มีอำนาจทางการเมือง เหล้าไม่ได้มีความหมายในตัวของมันเองว่าจะเถื่อนหรือไม่ แต่ขึ้นอยู่กับการกำหนดประเภทของเหล้าว่าเหล้าที่ชาวบ้านดื่มเองว่าเป็นของเถื่อน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กำหนดเป็นผู้มีอำนาจ ปาสมบุรณ์ก็เช่นกัน เป็นการแย่งชิงกันกำหนดความหมายว่าปาสมบุรณ์คืออะไร รัฐพยายามกำหนดความหมายของปาสมบุรณ์ว่าเป็นปาที่ไม่มีคน และปาเป็นของรัฐที่จะเข้าไปควบคุมดูแล แต่ชาวบ้านมองว่าปาสมบุรณ์คือปาที่เกี่ยวพันกันระหว่างคนกับปา และปาเป็นของผี ผีเป็นผู้ดูแลปา ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับว่าใครจะเป็นผู้มีอำนาจมากกว่าในการกำหนดความหมายให้กับสิ่งนั้น ๆ และหากใครที่ไม่สามารถต่อสู้ในการกำหนดความหมาย ก็จะถูกตีให้ตกออกไปเป็นคนชายขอบ

สำหรับสื่อมวลชน จะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการกำหนดความหมาย เพื่อสนับสนุนผู้มีอำนาจในสังคม โดยที่สื่อเป็นตัวแทนของชนชั้นกลาง เป็นตัวแทนของผู้มีอำนาจในเมือง ดังนั้นการกำหนดความหมายของสื่อจึงเป็นการกำหนดความหมายที่สนับสนุนส่งเสริมความคิดแบบทุนนิยม ส่งเสริมผู้มีอำนาจในเมือง ส่งเสริมชนชั้นกลาง โดยตีคนกลุ่มน้อย หรือผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่าในสังคมให้กลายเป็นคนชายขอบ เช่น พาดหัวข่าวว่า “จับมั้งค้ายาบ้า” เป็นการกำหนดความหมายให้มั้งไปเกี่ยวพันกับการค้ายาบ้า ทั้งที่ผู้ค้ายาบ้าที่เป็นมั้งมีไม่มากนักเมื่อเทียบกับคนที่ค้ายาบ้าในปัจจุบันจริง ๆ แต่มั้งก็ถูกกำหนดความหมายให้เป็นคนค้ายาบ้า ตัวอย่างอื่น ๆ เช่น การทำแท้ง โสเภณี การประทุ้งของชาวบ้าน คนอ้วน-ผอม ผิวขาว-ดำ การสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้-

ไม่ได้ สถานภาพของชาย-หญิง คุณค่าของผู้หญิง ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถูกกำหนดความหมายโดยผู้มีอำนาจ และสื่อเป็นเครื่องมือในการกำหนดความหมายนั้น

ดังนั้นแนวคิดนี้จึงมองว่า สื่อมวลชนเองไม่สามารถจะมีอิสรเสรีภาพในการทำงานได้มากมายนัก ทั้งนี้เพราะสื่อต้องทำงานอยู่ภายใต้กรอบและแรงผลักดันจากกลุ่มพลังต่าง ๆ ในสังคม ด้วยเหตุนี้แนวคิดเรื่องพลังอำนาจของสื่อจึงเป็นเพียงภาพลวงตา สื่อมวลชนเป็นเพียงเครื่องมือให้กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มเจ้าของทุน หรือกลุ่มที่ได้เปรียบมีอภิสิทธิ์และมีอำนาจในสังคม นำเอาไปใช้จัดการกับคนกลุ่มอื่น ๆ มากกว่า ภาพลักษณ์ของสื่อมวลชนจึงมักจะออกมาเป็น “ผู้ช่วยผู้ร้าย” หรือมีจะนั้นก็อาจจะกลายเป็น “ผู้ร้าย” ไปเสียเอง สื่อไม่ได้ผูกความเป็นธรรมในสังคม แต่สื่อเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งของการพยายามรักษาผลประโยชน์หรืออำนาจของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม แม้สื่อจะชอบใจหรือจงใจหรือไม่ก็ตาม แต่ก็เป็นที่สื่อไม่สามารถเลี่ยงได้

2.3.1.3 การทำหน้าที่เป็นผู้ตอบสนองต่อสังคม

แนวคิดนี้ อยู่ในกลุ่มทฤษฎีที่มองผู้ใช้สื่อเป็นสิ่งสำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจ (The Uses and Gratification Theory) โดยให้ความสนใจเกี่ยวกับหน้าที่ของสื่อมวลชนในการให้บริการแก่ผู้ใช้สื่อ เพื่อสนองความพึงพอใจของมนุษย์ เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าผู้รับสารเป็นผู้กำหนดว่า ตนต้องการอะไร สื่ออะไร และสาระอะไรจึงจะสนองความพึงพอใจของตนเองได้ เป็นการเน้นความสำคัญของผู้รับสาร ในฐานะเป็นผู้กระทำการสื่อสาร ผู้รับสารนั้นไม่ได้เป็นเพียงผู้รับเอาอิทธิพลจากสื่อมวลชนเท่านั้น หากแต่ผู้รับสารจะเลือกใช้สื่อและรับสารที่สามารถสนองความต้องการและความพึงพอใจของตน แนวคิดนี้ เป็นแนวคิดหนึ่งทางด้านการสื่อสารในแง่ผู้รับสาร คือ ตัวจักรในการตัดสินใจ โดยอาศัยพื้นฐานความต้องการของตนเป็นหลัก ซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานเบื้องต้น ดังนี้

1. ผู้รับสารจะเป็นผู้กระทำการแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนเพื่อสนองความพึงพอใจ
2. ผู้รับสารจะเป็นผู้เลือกสื่อจากสื่อทั้งหมดที่มีอยู่
3. ผู้รับสารจะตระหนักว่าสื่อที่เลือกนั้นจะสนองความต้องการ ความสนใจ และมีความเกี่ยวข้องมากเพียงพอ
4. ผู้รับสารจะใช้สื่อใด ๆ โดยไม่รวมถึงการตัดสินใจจากพฤติกรรมการบริโภคสื่อตามความเคยชิน

จากแนวคิดนี้ทำให้เห็นได้ว่าผู้บริโภคจะเลือกรับสื่อตามความพึงพอใจของตน ดังนั้นสื่อจึงต้องมีการปรับตัวอยู่เสมอ เพื่อตอบสนองต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค ดังนั้นจะเห็นว่าตามแนวคิดนี้ สื่อไม่ได้เป็นทั้งพระเอกขี่ม้าขาว และไม่ได้เป็นทั้งผู้ช่วยผู้ร้ายหรือผู้ร้าย เพราะ

สื่อไม่ได้มีอิทธิพลเหนือผู้รับสาร แต่ผู้รับสารต่างหากที่เป็นผู้กำหนดวาระให้กับสื่อ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของสื่อก็คือการเป็นผู้ตอบสนองต่อสังคมนั่นเอง

2.3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสาร

การเปิดรับข่าวสารเป็นการรับรู้ในชีวิตประจำวันอย่างหนึ่ง ที่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ การเปิดรับข่าวสารการเลือกสรรข่าวสารของบุคคล เป็นสิ่งที่อธิบายถึงพฤติกรรมการสื่อสารของแต่ละบุคคลว่าความแตกต่างกันทางสภาพส่วนบุคคล หรือสภาพจิตวิทยามีผลต่อการเปิดรับข่าวสาร ผู้รับสารนั้นมีใที่จะเปิดรับหรือมีทางที่จะเปิดรับหรือสนใจข่าวสารทุกคนเสมอไปไม่ ยิ่งกว่านั้นในการรับข่าวสาร ผู้รับสารแต่ละคนมีการรับ มีความจดจำ มีการตอบสนองต่อข่าวสารที่แตกต่างกัน โดยมีกระบวนการเลือกสรร (Selective Process) ที่แตกต่างกัน

Klapper (1960) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสารเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยการกลั่นกรอง 4 ขั้นตอนตามลำดับ

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสารบุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง เช่น การเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกเปิดวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่งตามความสนใจและความต้องการของตน อีกทั้งทักษะและความชำนาญในการรับรู้ข่าวสารของคนเรานั้นก็ต่างกัน บางคนถนัดที่จะฟังมากกว่าอ่าน ก็จะชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์มากกว่าอ่านหนังสือ เป็นต้น

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจหรือ ทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจ ที่เรียกว่า ความไม่สอดคล้องทางด้านความเข้าใจ (Cognitive Dissonance)

3. การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็เชื่อว่ารับรู้ข่าวสารทั้งหมดตามเจตนารมณ์ของผู้ส่งสารเสมอไป เพราะคนเรามักเลือกรับรู้และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามความสนใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงงู้งใจ สภาวะทางร่างกาย หรือสภาวะทางอารมณ์และจิตใจ ฉะนั้นแต่ละคนอาจตีความเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าว นอกจากจะทำให้ข่าวสารบางส่วนถูกตัดทิ้งไปยังมีการบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางเป็นที่น่าสนใจของแต่ละบุคคลด้วย

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับ ความสนใจ ความต้องการ ทักษะคติ ฯลฯ ของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่นำไปถ่ายทอดต่อใน ส่วนจดจำไว้ นั่น ก็มีเนื้อหาที่จะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนความรู้สึกรักนึกคิด ทักษะคติ ค่านิยม หรือ ความเชื่อของแต่ละคนที่มีอยู่เดิมให้มีความมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงยากขึ้น เพื่อนำไปใช้ เป็นประโยชน์ในโอกาสต่อไป ส่วนหนึ่งอาจนำไปใช้เมื่อเกิดความรู้สึกขัดแย้งและมีสิ่งที่ไม่ทำให้ไม่สบายใจ

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลนั้น Hunt and Ruben (1993) ได้กล่าวถึงปัจจัยของผู้รับสารที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการการเลือกเปิดรับข่าวสาร ไว้ดังนี้

ความต้องการ (Need) ปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งในกระบวนการเลือกของมนุษย์ คือความต้องการ ความต้องการทุกอย่างของมนุษย์ทั้งความต้องการทางกายและใจทั้งความต้องการ ระดับสูงและความต้องการระดับต่ำ ย่อมเป็นตัวกำหนดการเลือกของเรา เพื่อให้ได้ข่าวสารที่ ต้องการ เพื่อแสดงรสนิยม เพื่อการยอมรับในสังคม เพื่อความพอใจ ฯลฯ

1. ทักษะคติและค่านิยม (Attitude and Values) ทักษะคติ คือ ความชอบและมีใจโน้มเอียง (Preference and Predisposition) ต่อเรื่องต่าง ๆ ส่วนค่านิยม คือหลักพื้นฐานที่เรายึดถือเป็น ความรู้สึกที่เราควรจะทำหรือไม่ควรทำอะไรในการมีความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมและคนซึ่ง ทักษะคติและค่านิยมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือก ตีความหมายและการเลือกจดจำ

2. เป้าหมาย (Goal) มนุษย์ทุกคนมีเป้าหมาย มนุษย์ทุกคนกำหนดเป้าหมายในการ ดำเนินชีวิตทั้งในเรื่องอาชีพ การเข้าสมาคม การพักผ่อน เป้าหมายของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เรากำหนด ขึ้นนี้จะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมาย และการจดจำ เพื่อสนองเป้าหมายของตน

3. ความสามารถ (Capability) ความสามารถของเราเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งรวมทั้ง ความสามารถด้านภาษามีอิทธิพลต่อเราในการที่เราจะเลือกรับข่าวสาร เลือกตีความหมายและเลือก เก็บเนื้อหาของข่าวนั้นไว้

4. การใช้ประโยชน์ (Utility) กล่าวโดยทั่วไปแล้ว เราจะให้ความสนใจและใช้ความ พยายามในการที่จะเข้าใจ และ จดจำข่าวสารที่เราสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

5. สไตล์ในการสื่อสาร (Communication Style) การเป็นผู้รับสารของเรานั้นส่วนหนึ่ง ขึ้นอยู่กับสไตล์ในการสื่อสารของเรา คือ ความชอบหรือไม่ชอบสื่อบางประเภท ดังนั้น บางคนจึง ชอบฟังวิทยุ บางคนชอบดูโทรทัศน์ บางคนชอบอ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ

6. สถานะ (Context) ในสถานะในที่นี้หมายถึง สถานที่ บุคคล และเวลาที่อยู่ใน สถานการณ์การสื่อสาร สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเลือกของผู้รับสาร การมีคนอื่นอยู่ด้วย มี อิทธิพลตรงต่อการเลือกใช้สื่อและข่าวสาร การเลือกตีความหมาย และเลือกจดจำข่าวสาร การที่เรา

ต้องถูกมองว่าเป็นอย่างไร การที่เราคิดว่าคนอื่นมองเราอย่างไร เราเชื่อว่าคนอื่นคาดหวังอะไรจากเราและการที่คิดว่าคนอื่นคิดว่าเราอยู่ในสถานการณ์อะไร ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการเลือกของเรา

7. ประสบการณ์และนิสัย (Experience and Habit) ในฐานะของผู้รับสาร ผู้รับสารแต่ละคนพัฒนานิสัยการรับสารอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการรับข่าวสารของเรา เราพัฒนาความชอบสื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง รายการประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนั้น เราจึงเลือกใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง สนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง และเลือกจดจำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

Atkin (1973) กล่าวว่า การเลือกรับข่าวสารใดจากสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับ การคาดคะเนเปรียบเทียบระหว่างผลรางวัลตอบแทน (Reward Value) กับการลงทุนลงแรง (Expenditures) และพันธะผูกพัน (Liabilities) ที่จะตามมา ถ้าผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับสูงกว่าการลงทุนหรือการทำความเข้าใจแล้วบุคคลย่อมแสวงหาข่าวสารนั้น แต่ถ้าผลตอบแทนได้น้อยกว่า บุคคลก็อาจเพิกเฉยต่อข่าวสารนั้น เป็นต้น

Blumler and Katz (1974) ได้เสนอว่า ความต้องการในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์กับสถานการณ์ทางสังคม โดยได้ร่วมกันสรุปถึงความสัมพันธ์ไว้ 5 ประเด็นดังนี้

1. สถานการณ์ทางสังคมมีความขัดแย้งวุ่นวาย สับสน ทำให้บุคคลได้รับความตึงเครียดและแรงกดดัน บุคคลจึงต้องการการผ่อนคลายแรงกดดันด้วยการใช้สื่อ
2. สถานการณ์ทางสังคม ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกตระหนักถึงปัญหาที่ควรระมัดระวังบุคคลจึงต้องการข่าวสารและข่าวสารเหล่านั้นก็ได้มาด้วยการเปิดรับสื่อ
3. สถานการณ์ทางสังคม ทำให้โอกาสในอันที่จะสนองความต้องการต่าง ๆ ในชีวิตจริงของบุคคลน้อยลง บุคคลจึงต้องหันไปใช้สื่อเพื่อทดแทนหรือชดเชยความต้องการเหล่านั้น
4. สถานการณ์ทางสังคม ทำให้เกิดค่านิยมบางประการ ซึ่งการได้สื่อเป็นการแสดงถึงการยืนยันหรือการเสริมย้ำค่านิยมดังกล่าว
5. สถานการณ์ทางสังคม ทำให้เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของสื่อในการรักษาค่านิยม ของการรวมกลุ่มทางสังคมไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2521) ได้แบ่ง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมปฏิบัติการ (Consumatory Behavior) และ พฤติกรรมอุปกรณ์ (Instrumental Behavior)

1. พฤติกรรมปฏิบัติการ เป็นปฏิกิริยาในการรับสารที่เกิดขึ้นพร้อมกับกระบวนการสื่อสารในทันทีที่มีสิ่งสิ่งเร้า (Stimulus) หรือมีข่าวสาร (Message) มากระตุ้นผู้รับปฏิภิกิริยานั้นอาจสังเกตได้หรือสังเกตไม่ได้ แต่จะสิ้นสุดลงในทันทีที่สิ่งเร้านั้นหมดแรงกระตุ้น หรือเมื่อยุติการให้ข่าวสาร เช่น เมื่อผู้รับสารอ่านหนังสือ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ หรือ ภาพยนตร์แล้วเกิด

อารมณ์คล้อยตามคิดสร้างภาพต่าง ๆ ตามไป แต่เมื่อเลิกอ่าน เลิกฟัง หรือเลิกดูแล้ว อารมณ์หรือ
 ปฏิกริยาต่าง ๆ ก็หยุดเพียงนั้น ปฏิกริยานี้จัดเป็นพฤติกรรมปฏิบัติกร

2. พฤติกรรมอุปกรณ์ เป็นปฏิกริยาการรับสารที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับพฤติกรรมกร
 ปฏิบัติกร แต่ต่างกันตรงที่ในกรณีของพฤติกรรมอุปกรณ์นั้น ปฏิกริยานั้นเกิดขึ้นอาจก่อให้เกิดแรง
 กระตุ้น และพฤติกรรมอย่างอื่น ๆ เช่น เมื่อผู้รับสารฟัง หรือดู หรืออ่านข้อความไปแล้ว อาจนำไป
 วิพากษ์วิจารณ์ต่อเล่าให้ผู้อื่นฟัง แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม หรือนำมาใช้เป็นหลักความคิดประจำ
 ตน เป็นต้น

Defleur & Ball – Rokeach (1989) ได้คัดแปลงกลไกเชิงสิ่งเร้าและการตอบสนอง
 โดยเห็นว่าสมาชิกในสังคม มีลักษณะแตกต่างกันไปตามลักษณะจิตวิทยา เช่น ทศนคติ ค่านิยม และ
 ความเชื่อ ทำให้ผู้รับสารสนใจที่จะเลือกรับสารและตีความหมายของสารแตกต่างกันออกไป ซึ่ง
 Defleur ได้เสนอหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคล ดังนี้

1. มนุษย์เรามีความแตกต่างกันมาในองค์ประกอบทางจิตวิทยาส่วนบุคคล
2. ความแตกต่างนี้ บางส่วนมาจากลักษณะทางชีวภาค หรือร่างกายของแต่ละบุคคล
 แต่ส่วนใหญ่มาจากความแตกต่างกันทางการเรียนรู้
3. มนุษย์ซึ่งถูกรูขบเลี้ยงภายใต้สภาพการณ์ต่าง ๆ จะเปิดรับความคิดเป็นแตกต่างกัน
 ไป

4. จากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดทศนคติ ค่านิยม และความเชื่อ ที่รวมเป็น
 ลักษณะจิตวิทยาส่วนบุคคลที่แตกต่างกันไป

ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ได้กลายเป็นสภาวะเงื่อนไข (Conditioning) ที่กำหนดการ
 รับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน กระบวนการในการเปิดรับสื่อมวลชน หรือการเลือกจดจำสารที่มี
 บทบาทสำคัญต่อการรับรู้ข่าวสารของผู้รับสารต่อไป

2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อมวลชน

Everett and Shoemaker (1971) กล่าวว่า สื่อมวลชน หมายถึง สื่อที่สามารถที่จะ
 เข้าถึงกลุ่มผู้รับที่มีจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วเป็นการเพิ่มความรู้ แพร่กระจายข่าวสารรวมทั้ง
 เปลี่ยนทศนคติที่ไม่ลงลึกได้

Klapper (1960) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการ
 เปลี่ยนแปลงทศนคติ และพฤติกรรมของประชาชนไว้ ดังนี้

1. สื่อมวลชนไม่ได้มีอิทธิพลต่อประชาชน โดยตรง แต่จะมีอิทธิพลโดยอ้อมซึ่ง
 ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ความมีใจโน้มเอียง (Predisposition) คือ ประชาชนจะมีความคิดเห็น ค่านิยม
 และความโน้มเอียงที่จะประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อนซึ่งได้รับอิทธิพลจากการคบหา

สิ่งเร้าคือข่าวสารที่ส่งไปถึงผู้รับสาร เมื่อผู้รับสารได้รับข่าวสารนั้นโดยตรงก็จะมีปฏิกิริยาที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า (ภาพที่ 2.1)

S -----► O -----► R

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองทฤษฎีสื่อสิ่งเร้าและการตอบสนอง

ที่มา : พีระ จิร โสภณ. 2542

จากแบบจำลองดังกล่าวนี้ S คือ Stimulus O คือ Organism และ R คือ Response ในทางการสื่อสารมวลชน S คือ ข่าวสารจากสื่อมวลชน O คือ ผู้รับสาร R คือ ปฏิกิริยาตอบสนอง เมื่อข่าวสารจากสื่อมวลชน (S) ส่งมาถึงผู้รับสาร (O) โดยตรง โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง หรือ อุปสรรค ก็จะเกิดผลหรือการตอบสนอง (R) ตามเจตนาของผู้ส่งสาร

2.4 พฤติกรรมการเรียนรู้

2.4.1 ความหมายและความสำคัญของการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตตามแนวความคิดของ Botsin (1990) กล่าวว่า “ไว้ว่ามนุษย์มีการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงก่อนตาย และคำที่มักจะได้ยินอยู่เสมอ ๆ นั่นก็คือ “ไม่มีใครแก่เกินที่จะเรียน” ดังนั้นการเรียนรู้จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาความหมายของการเรียนรู้พบว่า ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดัง เช่น อุบลรัตน์ เฟิงสถิตย์ (2539) กล่าวว่า “การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โดยการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองอย่างบ่อยครั้ง จนในที่สุดกลายเป็นพฤติกรรมที่ปรากฏขึ้นมาอย่างถาวร” ซึ่งสอดคล้องกับ จิตรา วสุวานิช (2531) ได้สรุปความหมายของการเรียนรู้ว่า “การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลของปฏิกิริยาตอบสนองที่มีสิ่งเร้า” แต่สำหรับ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2533)ได้ให้ความหมายว่า “การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์” ซึ่งสอดคล้องกับ ชาญชัย ศรีโสเพชร (2525)ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า “การเรียนรู้หมายถึง การที่บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากบุคคลได้รับประสบการณ์ การเรียนรู้เป็นศาสตร์ซึ่งมีกฎเกณฑ์ตายตัวแน่นอน การเรียนรู้มักจะเกิดจากนักศึกษายาเดียว” ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริ โสภากย์ บุรพาเดชะ (2527) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า “เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรเป็นผลมาจากการฝึกฝนหรือประสบการณ์” และยังคงสอดคล้องกับ กัญญา สุวรรณแสง (2532) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ว่า “การเรียนรู้หมายถึง กระบวนการที่ประสบการณ์ตรงและหรือประสบการณ์ทางอ้อม กระทำให้

อินทรีย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร แต่ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเนื่องมาจากเหตุอื่น ๆ เช่น วุฒิภาวะ ความเจ็บป่วย ฤทธิ์ยา สารเคมี ฯลฯ” แต่มีนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แตกต่างออกไปอย่างเช่น ซีระ รุณเจริญ (2525) ได้ให้ความหมายว่า “การเรียนรู้หมายถึงการที่นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปเป็นอย่างอื่น เช่น การเปลี่ยนจากไม่รู้ เป็นรู้ จากการทำไม่ได้เป็นทำได้และการชอบเป็นไม่ชอบ หรือในทางตรงข้ามกัน จากไม่ชอบเป็นชอบก็ได้” สำหรับ สุชา จันทน์เอม (2531) ได้เสนอความหมายของการเรียนรู้ว่า “การเรียนรู้คือกระบวนการเจริญงอกงามของอินทรีย์ หรือการพัฒนาการของอินทรีย์ทำให้อินทรีย์สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้นหรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ผลดี”

ละออ การุณยะวนิช (2520) กล่าวว่า “การเรียนรู้หรือการเรียน หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือแนวปฏิบัติของผู้เรียนแต่ละคน อันเป็นผลของการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นข้อสำคัญ โดยผู้เรียนทำกิจกรรม เป็นการแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อมของตน” แต่สำหรับ สุกัญญา ธารีวรรณ (2520) ได้ให้ความหมายอย่างสั้น ๆ ไว้ว่า “การเรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปในทางที่พึงประสงค์” และ วุฒิชัย จ้านงค์ (2537) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้โดยกำหนดเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. การเรียนรู้ให้ผลในแง่ของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม พฤติกรรมที่แสดงออก หรือเป็นอยู่ก่อนกระบวนการเรียนรู้จะเปลี่ยนไปหลังจากผ่านกระบวนการนั้นแล้ว
2. การเรียนรู้เป็นผลของการฝึกซ้ำซาก สำหรับลักษณะการเรียนรู้ข้อนี้ไม่นับรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อันเกิดจากการเจ็บไข้ได้ป่วย และการบรรลุนิติภาวะ การฝึกฝนซ้ำซากมีผลก่อให้เกิดลักษณะของการเรียนรู้ในข้อที่สามคือ
3. การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะค่อนข้างถาวร พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปชั่วคราวชั่วคราวไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้ การเรียนรู้จึงต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะค่อนข้างถาวรจนเรียกได้ว่าเป็นนิสัย
4. การเรียนรู้ไม่อาจมองเห็นหรือสังเกตได้โดยตรง เราจะทราบว่าได้มีการเรียนรู้เกิดขึ้นแล้วก็ต่อเมื่อเห็นหรือสังเกตได้จากการปฏิบัติที่แสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด ออกมาให้เห็น

จากคำจำกัดความที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร และ/หรือ เป็นการแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ ที่ทำให้เกิดความรู้ความสามารถที่จะกระทำสิ่งนั้น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

2.4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้

ถวิล ชาราโกชน์ และศรันย์ คำริสุข (2543) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดการเรียนรู้ มี 9 ประการได้แก่ ตัวผู้เรียน อายุ เพศ ประสบการณ์เดิมสมรรถวิสัย ความบกพร่องทางร่างกายบางประการ การสนใจ สติปัญญา และอารมณ์ ความวิตกกังวลโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวผู้เรียน (Learner) หมายถึง ผู้ที่อยู่ในกระบวนการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบเกี่ยวกับผู้เรียน ได้แก่ วุฒิภาวะ และความพร้อม ดังนี้

1.1 วุฒิภาวะ (Maturation) หมายถึง กระบวนการเจริญเติบโตตามลำดับขั้น คือ การเจริญเติบโตโดยธรรมชาติ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นวุฒิภาวะทางเพศ และวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสังคมวุฒิภาวะทางเพศ อาจหมายความว่า ความเจริญเติบโตทางร่างกาย ซึ่งแสดงออกโดยการที่สามารถสืบพันธุ์ได้ หรือ ความสามารถที่ได้จากการเรียนรู้ กล่าวคือ สามารถเข้าใจเพศตรงข้ามได้เป็นอย่างดีวุฒิภาวะทางอารมณ์และวุฒิภาวะทางสังคม เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ จะถึงขีดสมบูรณ์ในวัยผู้ใหญ่บางรายก็ช้า บางรายก็เร็ว

1.2 ความพร้อม (Readiness) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอย่างได้ผลดีในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ความพร้อมนั้นจะประกอบไปด้วยวุฒิภาวะทางร่างกายและสภาพการณ์อื่น ๆ เช่น ความสนใจ แรงจูงใจ ประสบการณ์เดิม ความต้องการ และสุขภาพจิตความพร้อมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด ผลจากการศึกษาทางแพทยพบว่า เด็กอายุไม่ถึง 6 ปีไขมนห่อหุ้มใยประสาทที่เรียกว่า Myelin ยังเจริญไม่ดีพอ กระแสความรู้สึกระหว่างสมองและอวัยวะติดต่อกันได้ไม่ดีนัก การเร่งให้เด็กทำกิจกรรมที่ต้องใช้สมองมากเกินไปก่อนอายุ 6 ปี อาจก่อให้เกิดผลเสียได้

2. อายุ (Age) นักจิตวิทยา พบว่าบุคคลที่พ้นวัยผู้ใหญ่ กล่าวคืออายุยิ่งมากขึ้น ความสามารถในการเรียนรู้จะยิ่งลดลง โดยทั่วไปความสามารถในการเรียนรู้ตั้งแต่เด็กจนถึงวัยรุ่นจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆตามอายุ แต่จากวัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่จะคงที่ จากวัยผู้ใหญ่จนถึงวัยชราจะลดลง ความสามารถในการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นตามวัยจนถึงอายุประมาณ 20-25 ปี ก็จะถึงขีดสุด จากนั้นก็จะลดลงบ้างเล็กน้อยหลังจากอายุ 35 ปีแล้ว ความสามารถในการเรียนรู้ก็จะลดลงไป

3. เพศ (Sex) ความแตกต่างในเรื่องเพศเป็นสาเหตุให้คนเราแตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ ทักษะความสนใจ เจตคติ การแสดงพฤติกรรม จากการค้นคว้าชายและหญิงมีความสามารถในการเรียนรู้ทัดเทียมกัน แต่ชายและหญิงมีเจตคติความสนใจในการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน อาจเป็นเพราะขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม

4. ประสบการณ์เดิม (Experience) มีความสำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ การถ่ายโยงการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผลของการเรียนรู้เดิมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ใหม่ มีการถ่ายโยงที่ทำให้การเรียนรู้ใหม่ดีขึ้นเร็วขึ้น หรือการถ่ายโยงทำให้การเรียนรู้ใหม่ช้าลง การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ล้วนต้องอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน

5. สมรรถวิสัย (Capacity) คือ ขีดจำกัดสูงสุดของความสามารถของแต่ละบุคคล ผู้ใดมีสมรรถวิสัยสูง ผลการเรียนรู้ก็จะดีกว่าผู้ที่มีสมรรถวิสัยต่ำ

6. ความบกพร่องทางร่างกายบางประการ (Physical Handicaps) ไม่ว่าจะเป็นหู ตา ประสาทสัมผัส กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ย่อมมีผลต่อการเรียนรู้ ยิ่งมีความบกพร่องมากเท่าใด ความสามารถในการเรียนรู้ก็ยิ่งน้อยลงเท่านั้น

7. การจูงใจ (Motivation) เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมายแน่นอน การจูงใจก่อให้เกิดความปรารถนาที่จะเรียนรู้ รากฐานทางเจตคติต่อสิ่งที่จะเรียนรู้ก่อให้เกิดความสนใจอยากเรียน ความต้องการ ความสนใจใฝ่เรียนเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่ง

8. สติปัญญา (Intelligence) ผู้มี IQ สูง จะเรียนรู้ได้เร็วกว่าผู้ที่มี IQ ต่ำ ถึงแม้มีความจริงอยู่ว่าผู้ที่ IQ สูงไม่จำเป็นต้องเรียนดีทุกคน แต่ผู้ที่เรียนดีจำเป็นต้องอาศัยสติปัญญาที่สูงด้วย

9. อารมณ์ ความวิตกกังวล (Anxiety) เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ที่เด็กที่มีความวิตกกังวลน้อยย่อมเรียนได้ดีกว่าเด็กที่มีความวิตกกังวลมาก

สรุปได้ว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้นั้น อาจมีผลต่อบัจจัยที่ก่อให้เกิดและส่งเสริม การเรียนเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นทางด้าน สภาพการณ์ของผู้เรียน วุฒิภาวะ ความพร้อม/ความไม่พร้อม ภายในและภายนอก อายุ เพศ ประสบการณ์ สมรรถวิสัย ความบกพร่องทางร่างกาย การจูงใจ สติปัญญา และอารมณ์ความวิตกกังวล เป็นต้น

2.4.3 องค์ประกอบของการเรียนรู้

Dollard (1981) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบไปด้วยปัจจัย 4 ประการ คือ แรงขับ สิ่งเร้า อาการตอบสนอง และสิ่งเสริมแรง

1. แรงขับ (Drive) คือแรงขับปฐมภูมิ เช่น ความหิว กระหาย และแรงขับทุติยภูมิ คือ ความต้องการทางจิตและสังคม การต้องการความรัก ความปลอดภัย แรงขับทั้งสองมีผลให้เกิดปฏิกิริยาอันนำไปสู่การเรียนรู้

2. สิ่งเร้า (Stimulus) เป็นตัวทำให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม สิ่งเร้าอาจเป็นเหตุการณ์หรือวัตถุ อาจเกิดขึ้นจากภายในหรือภายนอกร่างกาย

3. อาการตอบสนอง (Response) คือพฤติกรรมที่แสดงออกมาเมื่อได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือคือผลทางพฤติกรรมของสิ่งเร้า อาจมองเห็นได้ชัดหรือไม่ก็ได้ มักเกิดตามหลังสิ่งเร้าเสมอ

4. สิ่งเสริมแรง (Reinforcement) คือเป็นสิ่งที่มาเพิ่มกำลังให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับอาการตอบสนอง เช่น รางวัล ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้มาก สิ่งเสริมแรง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สิ่งเสริมแรงปฐมภูมิ เป็นสิ่งเสริมแรงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ บำบัดความต้องการหรือลดแรงขับโดยตรง เช่น อาหารสำหรับผู้กำลังหิว สิ่งเสริมแรงทุติยภูมิ เช่น เงิน ชื่อเสียง

Munn (1974) กล่าวว่าองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ มีด้วยกันถึง 5 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการ (Needs) บุคคลต้องตอบสนองความต้องการ ดังนั้นจึงเป็นเหตุสำคัญของพฤติกรรม จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมคือการเรียนรู้เกิดเนื่องจากความต้องการ
2. เครื่องล่อ (Incentives) และสิ่งจูงใจ เป็นสิ่งสำคัญของการเรียนรู้ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างมีจุดหมาย
3. ศักยภาพในการตอบสนอง และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง (Response Potential and Variable Behavior) การเรียนรู้จำเป็นต้องมีศักยภาพในการตอบสนอง ซึ่งจะทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป
4. อุปสรรคที่จะไปสู่เป้าหมาย (Barriers to Goals) ต้องมีการวางแผนทางที่จะแก้ไขอุปสรรคให้ดีขึ้น เพื่อให้การเรียนรู้สัมฤทธิ์ผล
5. การเลือกและกำจัดในการตอบสนอง (Selectivity and Elimination of Response) ในกระบวนการเรียนรู้ การตอบสนองของแต่ละคนไม่เหมือนกัน แต่ละคนจะเลือกใช้การตอบสนองที่เหมาะสมกับตัวเอง

จำเนียร ช่วงโชติ (2528) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ มีดังนี้

1. ระบบประสาท การเรียนรู้ต้องอาศัยการรับรู้ของประสาทสัมผัส ระบบประสาทเป็นสิ่งเกื้อหนุนการเรียนรู้ที่สำคัญ
2. ระดับสติปัญญา ผู้มีสติปัญญาสูง จะเรียนได้มาก เร็ว ถูกต้อง ดีกว่าผู้ที่มีระดับสติปัญญาต่ำ
3. แรงจูงใจ เป็นสิ่งกระตุ้นอย่างหนึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้
4. อารมณ์ มีผลต่อประสิทธิภาพทางปัญญา ผู้ที่มีความกังวล หวาดกลัว ตื่นเต้น การเรียนรู้อาจจะทำให้สับสนและไม่ดีเท่าที่ควร
5. ความเหนื่อยล้าทางร่างกาย เช่น การทำงานหนัก การออกกำลังกายมาก หรือความเหนื่อยล้าทางสมอง เช่น การใช้ความคิดเป็นเวลานาน เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ มีผลทำให้เรียนรู้ได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร หรือไม่ก็ไม่ได้เรียนรู้เลย
6. วัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคมมาก และมีผลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาของบุคคล พัฒนาการของมนุษย์เป็นเรื่องของแต่ละบุคคล การจัดการเรียนการสอนที่ได้ผลดีต้องคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนด้วย
7. การเชื่อมโยงการฝึกในสิ่งที่เรียนรู้แล้ว เมื่อบุคคลเรียนรู้หรือฝึกอะไรแล้วย่อมมีผลต่อเนื่องไปยังการเรียนรู้ใหม่ หรือการฝึกใหม่

Davidoff (1997) กล่าวว่า การเกิดกระบวนการเรียนรู้ นั้น จะประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ ผู้เรียนต้องมีแรงจูงใจที่จะกระทำพฤติกรรมเพื่อไปสู่เป้าหมาย สามารถเผชิญกับอุปสรรค หรือปัญหาได้ อย่างไม่ย่อท้อ แสดงพฤติกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่พบได้ ทั้งยังพบหนทางที่จะแก้ปัญหา และบรรลุเป้าหมาย การเกิดกระบวนการเรียนรู้ นั้น บัญญัติ พดุมเสถณี (2544) กล่าวว่า จะประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ มีสิ่งเร้า ประสาทตื่นตัว เกิดการรับสัมผัส ส่งกระแสสัมผัสไปยังระบบประสาทส่วนกลาง เกิดการแปลความหมายโดยอาศัยประสบการณ์เดิมและอื่น ๆ เรียกว่าการรับรู้ เช่น การเรียนรู้ สิ่งเร้า รับสัมผัส เป็นต้น

ทั้งนี้ Bruner (1964) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นการผสมผสานกันระหว่าง 3 กระบวนการ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นพร้อมกัน หรือเกิดขึ้นเรียงลำดับกันก็ได้ คือ

1. การอยากได้ (Acquisition) เป็นกระบวนการของการรวบรวมความรู้ใหม่เข้าแทนความรู้เดิมหรือการจัดระเบียบโครงสร้างของความรู้ที่ได้รับ
2. การเปลี่ยนรูป (Transformation) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่ได้รับมาให้เกิดประโยชน์ต่อประสบการณ์ หรือสถานการณ์ใหม่ หรือเกิดแนวคิดใหม่ ที่จะจัดระเบียบโครงสร้างของความรู้เดิม เพื่อให้สัมพันธ์หรือต่อเนื่องกับสถานการณ์หรือความรู้ใหม่
3. การประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกับกระบวนการเปลี่ยนรูป โดยผู้เรียนจะประเมินว่าสิ่งที่เปลี่ยนไปนั้นเป็นสิ่งดีหรือไม่ หรือทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ก้าวหน้าขึ้นเพียงใด

สรุปได้ว่าองค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนรู้ จะประกอบไปด้วย สติปัญญา ความจำ พฤติกรรม และความตอบสนองต่อความต้องการของตนเองในการเรียนรู้ นั้น ๆ ทั้งนี้แรงขับ สิ่งเร้า สิ่งเสริมแรง ก็เป็นอีกองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย และ การเกิดกระบวนการเรียนรู้ต้องมีแรงจูงใจที่จะกระทำพฤติกรรมเพื่อไปสู่เป้าหมาย เผชิญกับอุปสรรค แสดงพฤติกรรมเพื่อแก้ปัญหา พบหนทางการแก้ปัญหา และบรรลุเป้าหมาย

2.4.4 ทฤษฎีความรู้ ทักษะ และ พฤติกรรม

American College of Obstetricians and Gynecologists (2002) กล่าวว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม (KAP Theory) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัว คือด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Attitude) และการยอมรับปฏิบัติ (Practice) ของผู้รับสารอันอาจมีผลกระทบต่อสังคมต่อไป จากการรับสารนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงทั้งสามประเภทจะเกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อผู้รับสารได้รับสารก็จะทำให้เกิดความรู้เมื่อเกิดความรู้ขึ้นก็จะไปมีผลทำให้เกิด ทักษะ และขั้นสุดท้าย คือการก่อให้เกิดการกระทำทฤษฎีนี้อธิบายการสื่อสารหรือ สื่อมวลชน ว่า เป็นตัวแปรต้นที่สามารถเป็นตัวนำการพัฒนาเข้าไปสู่ชุมชนได้ ด้วยการอาศัย KAP เป็นตัวแปรตามในการวัดความสำเร็จของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการนำข่าวสารต่าง ๆ ไปเผยแพร่เพื่อให้ประชาชนในสังคมได้ทราบว่าขณะนี้สังคมมีปัญหาอะไรเมื่อประชาชนได้รับทราบข่าวสารนั้น ๆ ย่อมก่อให้เกิดทัศนคติ และเกิดพฤติกรรมต่อไป ซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่เป็นที่ยอมรับกันว่า การสื่อสารมีบทบาทสำคัญ ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ การที่คนเดินเท้ามีพฤติกรรมปฏิบัติตาม กฎจราจรได้ก็ต้องอาศัย การสื่อสารเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้ สร้างทัศนคติที่ดีและเกิด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสมโดยผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ ไปยังประชาชนกลุ่มเป้าหมายซึ่งต้องประกอบด้วย

2.4.4.1 ความรู้ (Knowledge)

ความรู้ (Knowledge) เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (S-R) แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำ (ข้อมูล) กับสภาพจิตวิทยา

ด้วยเหตุนี้ ความรู้จึงเป็นความจำที่เลือกสรร ซึ่งสอดคล้องกับสภาพจิตใจของตนเองความรู้จึงเป็นกระบวนการภายใน อย่างไรก็ตามความรู้ก็อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ได้ และผลกระทบที่ผู้รับสารเชิงความรู้ในทฤษฎีการสื่อสารนั้นอาจปรากฏได้จากสาเหตุ 5 ประการคือ

1. การตอบข้อสงสัย (Ambiguity Resolution) การสื่อสารมักจะสร้างความสับสนให้สมาชิกในสังคม ผู้รับสาร จึงมักแสวงหา สารสนเทศ โดยการอาศัยสื่อทั้งหลายเพื่อตอบข้อสงสัยและความสับสนของตน

2. การสร้างทัศนคติ (Attitude Formation) ผลกระทบเชิงความรู้ต่อการปลูกฝังทัศนะนั้น ส่วนมากนิยมใช้กับสารสนเทศที่เป็นนวัตกรรม เพื่อสร้างทัศนคติให้คนยอมรับการแพร่ นวัตกรรมนั้น ๆ (ในฐานะความรู้)

3. การกำหนดวาระ (Agenda Setting) เป็นผลกระทบเชิงความรู้ที่สื่อกระจายออกไปเพื่อให้ประชาชนตระหนักและผูกพันกับประเด็นวาระที่สื่อกำหนดขึ้น หากตรงกับภูมิหลังของปัจเจกชน และค่านิยมของสังคมแล้วผู้รับสารก็จะเลือกสารสนเทศนั้น

4. การพอกพูนระบบความเชื่อ (Expansion of Belief System) การสื่อสารสังคมมักจะกระจายความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ด้านต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน จึงทำให้ผู้รับสารรับทราบระบบความเชื่อถือหลากหลายและลึกซึ้งไว้ในความเชื่อของตนมากขึ้น

5. การรู้แจ้งต่อค่านิยม (Value Clarification) ความขัดแย้งในเรื่องค่านิยมและอุดมการณ์เป็นภาวะปกติของสังคม สื่อมวลชนที่นำเสนอข้อเท็จจริงในประเด็นเหล่านี้ ย่อมทำให้ประชาชนผู้รับสารเข้าใจถึงค่านิยมเหล่านั้นแจ้งชัดขึ้น

Good (1973) กล่าวว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) เป็นข้อมูลที่มนุษย์ได้รับและเก็บรวบรวมจากประสบการณ์ต่าง ๆ การที่บุคคลยอมรับหรือปฏิเสธ

สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างมีเหตุผล บุคคลควรจะต้องรู้เรื่องเกี่ยวกับสิ่งนั้น เพื่อประกอบการตัดสินใจ นั่นก็คือ บุคคลจะต้องมีข้อเท็จจริง หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่สนับสนุนและให้คำตอบข้อสงสัยที่บุคคลมีอยู่ ชี้แจงให้บุคคลเกิดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งเกิดความตระหนัก ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ด้วย

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) กล่าวว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้อาจจะโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็นหรือได้ยิน จำได้ ความรู้ขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง และวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้

Bloom et.al. (1971) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับภาระระลึกถึง เฉพาะเรื่องหรือเรื่องทั่ว ๆ ไป ระลึกถึงวิธี กระบวนการหรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเน้นความจำ

Bloom ได้แยกระดับพฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive Domain) ไว้ 6 ระดับ ดังนี้

1. ระดับที่ระลึกได้ (Recall) หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะที่จำเรื่องเฉพาะวิธีการปฏิบัติกระบวนการและแบบแผนได้ ความสำเร็จในระดับนี้คือ ความสามารถในการดึงข้อมูลจากความจำออกมา
2. ระดับที่รวบรวมสาระความสำคัญได้ (Comprehension) หมายความว่า บุคคลสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าการจำเนื้อหาที่ได้รับ สามารถเขียนข้อความเหล่านั้นได้ด้วยถ้อยคำของตนเอง สามารถแสดงให้เห็นได้ด้วยภาพ ให้ความหมาย แปลความและเปรียบเทียบความคิดอื่น ๆ หรือคาดคะเนผลที่เกิดขึ้นต่อไปได้
3. ระดับการนำไปใช้ (Application) สามารถเอาข้อเท็จจริงและความคิดที่เป็นนามธรรม (Abstract) ปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม
4. ระดับของการวิเคราะห์ (Analysis) สามารถใช้ความคิดในรูปของการนำความคิดมาแยกเป็นส่วน เป็นประเภทหรือนำข้อมูลมาประกอบกันเพื่อการปฏิบัติของตนเอง
5. ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การนำข้อมูลและแนวความคิดมาประกอบกันแล้วนำไปสู่การสร้างสรรค์ (Creative) ซึ่งเป็นสิ่งใหม่แตกต่างไปจากเดิม
6. ระดับของการประเมินผล (Evaluation) คือ ความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อตั้งเกณฑ์ (Criteria) การรวบรวมและวัดข้อมูลตามมาตรฐานเพื่อให้ข้อตัดสินถึงระดับของประสิทธิผลของกิจกรรมแต่ละอย่างจากแนวคิดเรื่องความรู้เมื่อเกษตรกรในจังหวัดราชบุรีเปิดรับข่าวสารที่ให้ความรู้ เกี่ยวกับแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านทางสื่อมวลชนแล้วจะสามารถทำให้เกษตรกรเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่เกิดขึ้นกับ

การวิเคราะห์และประเมินผลถึงผลดีที่จะเกิดขึ้น และยังสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ (ดำเนินชีวิต) หรือดำเนินการพัฒนาสู่ชุมชนและประเทศชาติต่อไปอย่างยั่งยืน

2.4.4.2 ทักษคติ (Attitude)

ทัศนคติเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเข้าใจถึงความหมายของทัศนคติและกระบวนการที่ใช้ในการเปลี่ยนทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) เป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากแนวหนึ่งทางจิตวิทยา สังคม และการสื่อสาร และมีการใช้คำนี้กันอย่างแพร่หลาย สำหรับการนิยามคำว่าทัศนคติ นั้นได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Everett and Shoemaker (1971) ได้กล่าวถึง ทัศนคติว่าเป็นดัชนีชี้ว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นมิติของการประเมินเพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในตัวบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสารอันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

Rosenberge and Hovland (1997) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติโดยปกติสามารถนิยามว่า เป็นการจูงใจต่อแนวโน้มในการตอบสนองอย่างเฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่สนใจ

Kendler (1963) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาในทางสนับสนุน หรือต่อต้านบุคคล สถาบัน สถานการณ์หรือแนวความคิดจากคำจำกัดความต่าง ๆ เหล่านี้ จะเห็นได้ว่าจะมีประเด็นร่วมที่สำคัญดังนี้ คือ

1. ความรู้สึกภายใน
2. ความพร้อม หรือ แนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติ เป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึก และความเชื่อ หรือการรู้ของบุคคล กับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมได้ตอบ ในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายของทัศนคติความรู้สึก โดยสรุป ทัศนคติในงานที่นี้เป็นเรื่องของจิตใจ ทำให้ความรู้สึกนึกคิด และความโน้มเอียงของบุคคล ที่มีต่อข้อมูลข่าวสาร และการเปิดรับ รายการกรองสถานการณ์ที่ได้รับมา ซึ่งเป็นทั้งเชิงบวก และเชิงลบ ทัศนคติ มีผลให้มีการแสดงพฤติกรรมออกมา จะเห็นได้ว่าทัศนคติประกอบด้วย ความคิดที่มีผลต่ออารมณ์ และความรู้สึกนั้น ออกมาโดยทางพฤติกรรม

องค์ประกอบของทัศนคติ Zimbardo and Ebbesen (1969) กล่าวว่า สามารถแยกองค์ประกอบของทัศนคติ ได้ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (The Cognitive Component) คือ ส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไปทั้งที่ชอบและไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้หรือคิดว่าสิ่งใดดีก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไป บุคลิกภาพของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละบุคคล

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้สึก ความคิด

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) กล่าวถึงการเกิดทัศนคติว่า ทัศนคติ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) จากแหล่งทัศนคติ (Source of Attitude) ต่างๆ ที่อยู่มาภายใน และแหล่งที่ทำให้คนเกิด ทัศนคติ ที่สำคัญคือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดีจะทำให้เขาเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทางที่ดีหรือไม่ดีจะทำให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทิศทางที่เขาเคยมีประสบการณ์มาก่อน

2. การติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่น (Communication from Others) จะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้อื่นได้ เช่น เด็กที่ได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่จะเกิดทัศนคติต่อการกระทำต่าง ๆ ตามที่เคยรับรู้มา

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ เช่น เด็กที่เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ จะเลียนแบบการแสดงท่าชอบ หรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งตามไปด้วย

4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทัศนคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือหน่วยงาน เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude Change)

Kelman (1967) ได้อธิบายถึง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ โดยมีความเชื่อว่าทัศนคติอย่างเดียวกัน อาจเกิดในตัวบุคคลด้วยวิธีที่ต่างกัน จากความคิดนี้ Kelman ได้แบ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติออกเป็น 3 ประการ คือ

1. การยินยอม (Compliance) การยินยอมจะเกิดได้เมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อตัวเขา และมุ่งหวังจะได้รับความพอใจจากบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่บุคคลยอมกระทำตามสิ่งที่ยากให้เขากระทำนั้น ไม่ใช่เพราะบุคคลเห็นด้วยกับสิ่งนั้น แต่เป็นเพราะเขาคาดหวังว่าจะได้รับรางวัล หรือการยอมรับจากผู้อื่นในการเห็นด้วย และกระทำตาม ดังนั้น

ความพอใจที่ได้รับจากการยอมรับตามนั้นเป็นผลมาจากอิทธิพลทางสังคม หรืออิทธิพลของสิ่ง ที่ก่อให้เกิดการยอมรับนั้น กล่าวได้ว่า การยอมรับตามนี้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งจะมีพลังผลักดันให้บุคคลยอมรับตามมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวน หรือความรุนแรงของ รางวัล และ การลงโทษ

2. การเลียนแบบ (Identification) การเลียนแบบเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับ สิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น ซึ่งการยอมรับนี้เป็นผลมาจาก การที่บุคคลต้องการจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรือที่พอใจระหว่างตนเองกับผู้อื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น จากการเลียนแบบนี้ ทัศนคติของบุคคลจะ เปลี่ยนไปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าให้เกิดการเลียนแบบ กล่าวได้ว่า การเลียนแบบเป็น กระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติซึ่งเป็นพลังผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้จะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความน่าโน้มน้าวใจของสิ่งเร้าที่มีต่อบุคคลนั้น การเลียนแบบจึงขึ้นอยู่กับพลัง (Power) ของผู้ส่งสาร บุคคลจะรับเอาบทบาททั้งหมดของคนอื่นมาเป็นของตนเอง หรือแลกเปลี่ยนบทบาท ซึ่งกันและกัน บุคคลจะเชื่อในสิ่งที่ตัวเองเลียนแบบ แต่ไม่รวมถึงเนื้อหาและรายละเอียดในการ เลียนแบบทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

3. ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เป็นกระบวนการที่ เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่าซึ่งตรงกับความต้องการภายในค่านิยมของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับค่านิยมที่บุคคลมีอยู่เดิม ความพึงพอใจที่ได้จะ เกิดขึ้นอยู่กับเนื้อหาของรายละเอียดของพฤติกรรมนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ถ้าความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมถูกกระทบไม่ว่าจะในระดับใดก็ตามจะมีผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติทั้งสิ้น

กระบวนการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ มีกระบวนการอยู่ 3 ระดับ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงความคิด สิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ จะมาจากข้อมูลข่าวสารใหม่ ซึ่งอาจมาจากสื่อมวลชนหรือบุคคลอื่น

2. การเปลี่ยนแปลงความรู้สึก การเปลี่ยนในระดับนี้จะมาจาก ประสบการณ์หรือความประทับใจหรือสิ่งทำให้เกิดความสะเทือนใจ

3. การเปลี่ยนพฤติกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการการดำเนินชีวิตใน สังคมซึ่งมีผลต่อบุคคลทำให้ต้องปรับพฤติกรรมเดิมเสียใหม่

นอกจากนี้ องค์ประกอบต่างๆ ในกระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของ ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ลักษณะของข่าวสาร ตลอดจนช่องทางในการสื่อสาร ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ ทัศนคติของบุคคลเมื่อเกิดขึ้นแล้วแม้จะคงทน แต่ก็ จะสามารถเปลี่ยนได้โดยตัวบุคคล สถานการณ์ ข่าวสาร การชวนเชื่อ และสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เกิดการ ยอมรับในสิ่งใหม่ แต่จะต้องมีความสัมพันธ์กับค่านิยมของบุคคลนั้น

การเปลี่ยนทัศนคติ มี 2 ทิศทาง คือ

1. การเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน หมายถึง ทัศนคติ ของบุคคลที่เป็นไปในทางบวก ก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางบวกด้วย และทัศนคติที่เป็นไปในทางลบก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางลบด้วย

2. การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง หมายถึง การเปลี่ยนทัศนคติ เดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวก ก็จะลดลงไป ในทางลบและถ้าเป็นไปในทางลบก็จะกลับเป็นไปในทางบวก

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าหากได้รับข่าวสารในลักษณะที่แตกต่างกันก็ย่อมทำให้มีทัศนคติหรือแนวโน้มของพฤติกรรมมีความแตกต่างกันออกไปด้วย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงส่วนมากไม่ได้มาจากการเปลี่ยนค่านิยมของบุคคล แต่มาจากการเปลี่ยนแปลงการยอมรับข่าวสารซึ่งสัมพันธ์กับบุคคลนั้น และปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คือ สื่อ (Media) ซึ่งอาจเป็นสื่อบุคคลหรือสื่อมวลชน ซึ่งเป็นช่องทางในการส่งข่าวสาร (Message) ให้แก่ผู้รับข่าวสารแต่อิทธิพลของข่าวสารและสื่อ จะมีมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับข่าวสารและผู้รับสารว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ระหว่างข่าวสารกับความรู้ และทัศนคติของผู้รับ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยนแปลงก็ได้

2.4.4.3 พฤติกรรม (Behavior or Practice)

พฤติกรรม บางครั้งอาจเรียกว่า การยอมรับปฏิบัติ หรือการมีส่วนร่วมของบุคคลในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Behavior or Practice มีผู้ให้ความหมายของคำดังกล่าวไว้มากมายดังนี้

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) กล่าวว่า พฤติกรรมเป็นการแสดงออกของบุคคล โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้และทัศนคติของบุคคล การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันเนื่องมาจากการมีความรู้ และทัศนคติที่แตกต่างกัน ความแตกต่างกันในการแปลความสารที่ตนเองได้รับจึงก่อให้เกิดประสบการณ์สั่งสมที่แตกต่างกัน อันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล

อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท (2542) กล่าวว่า พฤติกรรมใด ๆ ของคนเราส่วนใหญ่ตามปกติมักเกิดจากทัศนคติของบุคคลนั้น ทัศนคติจึงเปรียบเสมือนกับเครื่องควบคุมการกระทำของบุคคลดังนั้นเพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมส่วนใหญ่ของคน เราจำเป็นต้องศึกษาเรื่องทัศนคติอย่างลึกซึ้ง

พฤติกรรมที่ถูกโน้มน้าวโดยการสื่อสารนั้น อาจเกิดจากกระบวนการเรียนรู้หรือการตอบสนองของสื่อ ซึ่งในบางครั้งสื่อมีความพยายามของการสื่อสารสังคมในปัจจุบันพยายามทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเพื่อส่วนรวม หรือเพื่อผู้อื่น ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปลูกสำนึกของผู้รับสารมิใช่เกิดจากการครอบงำของผู้ส่งสารแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยทั่วไปการโน้มน้าว

พฤติกรรมการสื่อสารสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล กลุ่ม สังคม ซึ่งการโน้มน้าวพฤติกรรมของการสื่อสารสังคมอาจผ่านสื่อ โดยวิธีการดังนี้

1. การปลุกเร้าอารมณ์ (Emotional Arousal) เพื่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าใจในการติดตาม
2. ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) การแสดงความอ่อนโยน เสียสละ และความกรุณาปราณี ขอมแพ้วเพื่อความเป็นพระชนะเป็นมารก็อาจโน้มน้าวใจผู้อื่นให้ยอมรับได้
3. การสร้างแบบอย่างขึ้นในใจ (Internalized Norms) การสร้างมาตรฐานอย่างหนึ่งขึ้นเพื่อให้มาตรฐานนั้นปลูกศรัทธา และเป็นตัวอย่างแก่ผู้รับสารที่ต้องปฏิบัติตาม
4. การให้รางวัล (Reward) เช่น การลดแลกแจกแถมในการโฆษณา เพื่อเป็นการจูงใจสินค้า ซึ่งผลของการโน้มน้าวใจด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ สามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมพื้นฐานได้ 2 แบบคือ การกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมใหม่ หรือมีพฤติกรรมที่ต่อเนื่อง (Activation) และหยุดยั้งพฤติกรรมเก่า ๆ (Deactivation) ทั้งการกระตุ้นและการหยุดยั้งเป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมอื่น ๆ ตามมา เช่นการตัดสินใจวินิจฉัยต่อประเด็นปัญหา การจัดยุทธวิธีดำเนินงานและสร้างพฤติกรรมเพื่อส่วนรวม

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษา พบว่า ทักษะคิดอาจไม่นำไปสู่พฤติกรรมเสมอไป ซึ่งในแนวคิดนี้ Everett and Shoemaker (1971) เรียกว่า ช่องว่างของความรู้ ทักษะคิดและการยอมรับปฏิบัติหรือ KAP -GAP และได้อธิบายว่า ทักษะคิดกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป กล่าวคือ เมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติในทางบวกต่อสิ่งเร้าหรือนวัตกรรมนั้นแล้ว ในขั้นตอนการยอมรับปฏิบัติอาจมีผลในทางตรงกันข้ามก็ได้ ถึงแม้ว่าโดยส่วนใหญ่เมื่อบุคคลมีทัศนคติอย่างไรแล้วจะมีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติตาม ทักษะคิดของตนก็ตาม แต่พฤติกรรมเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นเสมอไป ทั้งนี้เพราะในบางกรณีอาจเกิด KAP-GAP ขึ้นได้ กล่าวโดยสรุปคือ ในกรณีทั่วไปเมื่อบุคคลมีความรู้และทัศนคติเช่นไร จะแสดงพฤติกรรมไปตามความรู้และทัศนคติที่มีอยู่ นั่นคือ K (Knowledge), A (Attitude), P (Practice) จะเกิดขึ้นอย่างสอดคล้องกันหรือสัมพันธ์กัน แต่จะไม่เกิดขึ้นเสมอไปในทุกกรณี

Zimbardo and Ebbesen (1969) ได้อธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้ทัศนคติไม่นำไปสู่พฤติกรรม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การเห็นความสำคัญในตัวคนอื่น ๆ (Significant Others) เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมในสถานการณ์ที่มีผู้อื่นอยู่ด้วย คนเหล่านี้จะเป็นแรงกดดันให้เรากระทำตามคนหมู่มาก คนหมู่มากในที่นี้อาจเป็นได้ตั้งแต่คนแปลกหน้าซึ่งไม่สลักสำคัญอะไรเลยสำหรับเราไปจนกระทั่งถึงสมาชิกในครอบครัว เราอาจจำเป็นต้องซื้อบัตรราคาแพงแสนแพงไปดูลูกสาวเต้นบัลเล่ย์ เราอาจจะฝันใจไปรับประทานแฮมเบอร์เกอร์ ถ้าเพื่อนฝูงหมู่มากต้องการเช่นนั้นทั้งที่ เราไม่ชอบ

2. ความไม่คงเส้นคงวาของบุคคลในบางครั้ง (Timely Inconsistencies) บางครั้งเราอาจจะยุ่งมาก หรือมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ต้องทำในเวลาเดียวกัน หรืออาจจะมีเป้าหมายอย่างอื่น ๆ ที่ต้องการบรรลุผล ซึ่งทำให้พฤติกรรมของเราไม่สอดคล้องกับทัศนคติของเรา ตัวอย่างเช่น เราอาจจะเป็นนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปกติเราชอบการแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะที่รีไซเคิลได้ นี่ก็คือ ทัศนคติของเรา แต่อาจจะมีบางครั้งบางคราวที่พฤติกรรมของเราคือรวมขยะไว้ในถุงเดียวกันอาจจะเป็นเพราะเรามีงานยุ่งประดังเข้ามา เช่น ต้องเตรียมตัวสอบ ต้องเตรียมรายงานการประชุม ต้องทำงานบ้าน อื่นๆ ฯลฯ เช่นนี้ทัศนคติของเราต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก็ไม่นำไปสู่การยอมรับปฏิบัติได้

ในการปิดช่องว่างของความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม KAP-GAP นี้ Everett and Shoemaker (1971) ได้เสนอวิธีแก้ไขไว้ 4 วิธีการ คือ

1. การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ให้มากขึ้น กล่าวคือ ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจอย่างแท้จริงถึงวิธีการใช้ หรือปฏิบัติสิ่งที่เผยแพร่
2. ให้คำแนะนำในการปฏิบัติ ซึ่งสามารถทำได้โดยใช้ผู้นำทางความคิดเข้าไปติดต่อกับสมาชิกโดยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด
3. ให้รางวัลแก่ผู้ที่ยอมรับปฏิบัติ เพื่อเป็นการจูงใจแก่สมาชิกอื่น ๆ ที่ยังไม่ยอมรับ
4. ใช้กลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจ โดยวิธีการใช้สื่อบุคคลที่เป็นผู้นำทางความคิดเข้าไปติดต่อกับสมาชิก หรือกลุ่มเพื่อนฝูง เพื่อโน้มน้าวใจสมาชิกให้เกิดการยอมรับปฏิบัติอีกต่อหนึ่ง

ในบางครั้งเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการยอมรับปฏิบัติ ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน Zimbardo and Ebbesen (1969) กล่าวว่า อิทธิพลของการเสนอข่าวสารบ่อยๆ เพื่อให้ผู้ฟังคุ้นเคย (Repetition to Create Familiarity) อาจนำไปสู่การยอมรับปฏิบัติได้ โดยเขากล่าวว่าการที่สารนั้นมีการเสนอเนื้อหาผ่านสื่อต่าง ๆ กันซ้ำ ๆ กันบ่อย ๆ จะทำให้เกิดความคุ้นเคยกับการสื่อสารนั้นอันจะก่อให้เกิดความสนใจ การเข้าใจ และการยอมรับ แต่การเสนอสารซ้ำๆ ประมาณ 3 ครั้งอาจทำให้เกิดทัศนคติทางบวกได้ แต่ถ้าสารนั้นเสนอประมาณ 5 ครั้ง ผู้รับสารจะเกิดอาการอึดอัดต่อสารเกิดความเบื่อหน่าย และเกิดปฏิกิริยาต่อต้านในที่สุด

กล่าวโดยสรุป ในกระบวนการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจเชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม จะมีลักษณะเป็นไปในเชิงเส้นตรง นั่นคือให้ความรู้แก่ผู้รับสารจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติตามที่ผู้ส่งสารต้องการและส่งผลไปยังการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในที่สุด ผลการวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่าบางครั้งความสัมพันธ์ก็เป็นไปในทางเส้นตรงตามที่ทำนายไว้ แต่บางครั้งมีช่องว่างระหว่าง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม นั้น

คือความรู้เปลี่ยนแปลง แต่ทัศนคติไม่เปลี่ยน หรือผู้รับสารมีการเปลี่ยนทัศนคติ แต่ไม่เปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้เช่นกัน

ทฤษฎี KAP และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมสามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยว่า ความแตกต่าง ของปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (ลักษณะทางประชากรศาสตร์) มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรีหรือไม่ อย่างไร

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทรงชัย ดิยานนท์ (2541) ได้ศึกษา การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขต อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ประชาชนที่กู้ยืมเงินน้อยในวงเงินไม่เกิน 40,000 บาท มีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุดและประชาชนที่ทำการเกษตรแบบผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด และประชาชนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้และ สมหมาย สาดทรัพย์ (2542) ได้ศึกษา ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของชาวพุทธ : ศึกษากรณี ชุมชนศรีษะอโศก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ชุมชนศรีษะอโศกมีระดับความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับสูง มีความเข้มแข็งทางด้านปัจจัยเศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียงในระดับสูง ปัจจัยด้านการเรียนรู้มีการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูง และปัจจัยด้านศาสนาวัฒนธรรมมีความเข้มแข็งมีความเข้าใจในระดับสูงเช่นกัน โดยชุมชนมีความเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงยึดหลักทางสายกลางของพุทธศาสนา นอกจากนี้ สยาม บุญสม (2542) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัด สุพรรณบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับกลาง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการร่วมคิดหาแนวทางดำเนินงาน ด้านการร่วมตัดสินใจของชุมชน ด้านการเข้าร่วมดำเนินงานชุมชน และด้านการได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ได้แก่ รายได้ สถานภาพทางสังคม และความเชื่อความศรัทธาในนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ส่วนปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และประสบการณ์ในการดำเนินงาน โครงการของภาครัฐ นอกจากนี้ ปรีชา พรหมมา (2543) ได้ศึกษา การวิเคราะห์รายได้ของเกษตรกรจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัด

เพชรบูรณ์ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เกษตรกรมีการทำเกษตรผสมผสาน มีการประยุกต์ใช้สารธรรมชาติเพื่อกำจัดแมลงแทนสารเคมี และมีการรวมกลุ่มเพื่อทอผ้าและจักสาน นอกจากนี้ เชียรธิดา เหมพิพัฒน์ (2546) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วยต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพิจารณารายด้าน 6 ด้าน พบว่าในระดับความเห็นค่อนข้างสูง คือ ด้านการนำไปประยุกต์ในระดับความคิดเห็นปานกลาง คือ การนำมาใช้ประโยชน์ด้านอธิบายปรากฏการณ์ ด้านการขยายขององค์ความรู้ ด้านความเข้าใจในด้านเนื้อหาสาระ และด้านการรับรู้ในเนื้อหาสาระ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น ได้แก่ คณะที่ศึกษาและสาขาที่จบปริญญาตรี ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็น ได้แก่ ชั้นปีที่ศึกษา ผลการศึกษา อาชีพ และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ พลฤทธิ สุวรรณเมธา (2546) ได้ศึกษาพุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกร โครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” จังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจกับสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน โดยเกษตรกรให้ความสำคัญต่อการมีพุทธจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ และการมีพุทธจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ถือเป็นหลักธรรมสำคัญที่เกษตรกรเชื่อว่าจะช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตที่ประสบความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้ นอกจากนี้ ทศมนพร พุทธจันทร์ (2547) ได้ศึกษา ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : จังหวัดราชบุรี พบว่า ข้าราชการจังหวัดราชบุรีมีความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการรับรู้เนื้อหาสาระ โดยภาพรวมของการรับรู้อยู่ในระดับค่อนข้างมาก คือทราบเนื้อหาของเศรษฐกิจพอเพียงรับรู้ถึงความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการนำมาใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ระดับค่อนข้างมาก และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ โดยภาพรวมอยู่ระดับค่อนข้างมาก นอกจากนี้ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของข้าราชการจังหวัดราชบุรีในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงคือ ปัจจัยด้านอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของข้าราชการจังหวัดราชบุรีในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือปัจจัยด้านเพศ การดำรงตำแหน่ง อายุการรับราชการ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ ศศิพรรณ บัวทรัพย์ (2547) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า นักศึกษามีความเห็นด้วยต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรับรู้ในเนื้อหาสาระด้านความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ด้านการปฏิบัติหรือด้านการประยุกต์ใช้ และด้านการเผยแพร่ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ เพศ คณะที่ศึกษา และรับรู้จากครอบครัว และปัจจัยที่

ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ชั้นปี การศึกษา สาขาที่จบก่อนเข้าศึกษา ภูมิปัญญา การรับรู้จากสื่อมวลชนและการรับรู้จากเพื่อนหรือผู้นำ กลุ่ม นอกจากนี้ สายน้ำผึ้ง รัตนงาม (2547) ได้ศึกษา ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา สมาชิกเสถียรธรรมสถาน พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างสมาชิกเสถียรธรรม สถาน จำนวน 143 คน ได้รับข้อมูลเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ และเห็นด้วยใน การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับค่อนข้างมาก คือทั้งด้านการรับรู้ ด้านการ นำไปใช้ประโยชน์ และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ โดยสมาชิกทั่วไปมีความคิดเห็นว่า รัฐบาลควร ให้การส่งเสริมสนับสนุนในด้านงบประมาณ และบุคลากร ในการจัดทำโครงการและการฝึกอบรม ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนทั่วไปเกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และ ต่อเนื่อง นอกจากนี้ กำธน ไชยานนท์ (2548) ได้ศึกษา ความรู้และความตระหนักที่มีต่อการดำเนิน ชีวิตบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนใน เขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอรอบ จังหวัดพะเยา พบว่า เกษตรกรมีความรู้ที่เศรษฐกิจพอเพียงคือการอยู่ อย่างพอกิน พอใช้ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ผลิตเพื่อกินเพื่อใช้เท่านั้น และเข้าใจผิดว่าการส่งเสริมการ ผลิตเพื่อค้าขายไม่เป็นเศรษฐกิจพอเพียง ตระหนักว่าการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องนำหลักคำสอนของศาสนาไปใช้ดำเนินชีวิตจะช่วยให้เกิดความสงบสุขแก่ชุมชน นอกจากนี้ นพพร เมธอนันต์กุล (2549) ได้ศึกษา การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ใ นการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษา เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส.ที่อยู่ในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 379 คน กลุ่มตัวอย่าง ส่วน ใหญ่เป็นชาย มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรสแล้วและจบการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็น ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายและมีหนี้สินส่วนใหญ่ มีเงินฝากในสมุดบัญชีออมทรัพย์ค่า และ เคยได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการ ดำเนินชีวิตระดับมาก คือ การนำไปใช้ประโยชน์ของชุมชน ส่วนด้านที่มีการนำแนวปฏิบัติตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำเนินชีวิตในระดับน้อย คือ การรับรู้ในเนื้อหาสาระ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระและการนำมาใช้ประโยชน์ของตนเอง

2.5.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้อ

สุจิตร์ ศิริรัตน์ (2522) ได้ศึกษา นิสัยและทัศนคติในการเรียนระดับอุดมศึกษา ของ นิสิตในทุกชั้นปีในมหาวิทยาลัยของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบด้านการผลัดเวลา และวิธีการทำงาน คะแนนเฉลี่ยของนิสิตนักศึกษาหญิงจะสูงกว่าชาย ในระดับเดียวกันอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ ส่วนต่างระดับชั้นกับคะแนนเฉลี่ย ไม่แตกต่างกัน

องค์ประกอบด้านการยอมรับในตัวครูและการยอมรับคุณค่าของการศึกษา คะแนนเฉลี่ยของนิสิต นักศึกษาชายและหญิงในระดับกับชั้นเดียวกันหรือต่างระดับชั้นกันมีค่าแตกต่างกัน และ เมธิ ปิรันธนานนท์ (2537) ได้ศึกษา รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยมีการ กำหนดกรอบแนวคิดการสร้างเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภทที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน นั่นคือ สภาพแวดล้อม อารมณ์ สังคม และร่างกาย และนอกเหนือจากนี้ เค้ายังได้รับผลสรุปว่า พฤติกรรมพิเศษของเราที่มีแตกต่างจากคนอื่น จะทำให้รูปแบบของการเรียนรู้แตกต่างกันออกไป โดยรูปแบบการเรียนรู้ของบัณฑิตศึกษา จะแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. Converger เป็นความสามารถในการเรียนรู้ในลักษณะที่นำเอาแนวคิดต่าง ๆ มา ประยุกต์ใช้ชอบที่จะทำแบบทดสอบวัดสติปัญญาที่มีคำตอบถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ความรู้ที่ได้ มักมาจากการใช้เหตุผล สมมติฐาน ลักษณะของคนในลักษณะนี้ จะเป็นคนเฉย ๆ ไม่ค่อยมีอารมณ์ หรือรู้สึกใด ๆ ชอบคลุกคลีอยู่กับวัตถุสิ่งของมากกว่าคลุกคลีอยู่กับผู้คน สนใจเรื่องที่มีเทคนิค เฉพาะเป็นเรื่อง ๆ ไป และมีแนวโน้มบุคคลลักษณะนี้จะเลือกอาชีพไปในด้านของผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านเทคโนโลยี

2. Diverger จะมีลักษณะการเรียนรู้ในการใช้จินตนาการ สามารถมองเรื่องต่าง ๆ ได้ หลายแง่มุม หลายทัศนะ แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้เก่ง มีความคิดหลากหลาย ชอบระดม สมองชอบพบปะผู้คน ช่างคิด ช่างฝัน ช่างจินตนาการ มีอารมณ์เป็นศิลปิน สนใจในเรื่องวัฒนธรรม ละเอียดอ่อน แนวโน้มของอาชีพในอนาคตจะอยู่ในประเภท ศิลปินและอาชีพการบริการให้ คำแนะนำปรึกษา

3. Assimilator จะเป็นคนที่เก่งในเรื่องการสร้างสรรค์รูปแบบเชิงทฤษฎีต่าง ๆ ถนัด ในการใช้เหตุผลแบบ Inductive เชื่อมโยงบูรณาการเข้าด้วยกันกับสิ่งที่สังเกตได้เพื่อนำมาสรุปและ อธิบายถึงเรื่องนั้น ๆ ได้ดี คนประเภทนี้มักจะไม่ค่อยสนใจผู้คน ชอบใช้ความคิดที่เป็นนามธรรม แต่ไม่ชอบนำแนวคิดนั้นมาประยุกต์ใช้ พบมากในกลุ่มอาชีพของนักวิทยาศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ และผู้ที่ทำงานด้านวิจัย

4. Accommodator ลักษณะชอบลงมือทำ และทดลองเองเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ และ ประสบการณ์ใหม่ เป็นผู้ที่ชอบเสี่ยง และชอบงานท้าทายมากกว่าพวกอื่น ๆ ปรับตัวเข้ากับ สถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดี ชอบแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก อาศัยประสบการณ์เดิมที่เคยมี มากกว่าการใช้หลักเหตุผลและทฤษฎี ชอบฟังพาอาศัยข้อมูลความรู้จากผู้อื่นมากกว่าใช้ ความสามารถของตัวเองในการวิเคราะห์ นอกจากนี้ จำเริญ ศีวะ โสภ (2540) ได้ศึกษา เกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปรบางตัวที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ นิสัยในการเรียน ความถนัดเฉพาะทาง กิจกรรมที่มีขึ้นในชั้นเรียน รวมทั้งบรรยากาศในชั้นเรียน จะทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ และมีประสิทธิภาพมาก

ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ประโยชน์ คุปต์กาญจนกุล (2540) ได้ศึกษา แบบการเรียนของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า

1. นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชอบการเรียน 4 แบบ คือ แบบร่วมมือค่อนข้างสูง ชอบแบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา และแบบอิสระในระดับปานกลาง ไม่ชอบการเรียนแบบหลีกเลี่ยง และแบบแข่งขัน

2. นิสิตเพศชาย และเพศหญิงมีการเรียนแบบอิสระ แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือนิสิตเพศชายชอบการเรียนแบบที่มีอิสระ สูงกว่านิสิตเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นิสิตเพศหญิงชอบแบบการเรียนพึ่งพา และแบบมีส่วนร่วม สูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

3. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และต่ำ มีการเรียนแบบมีส่วนร่วม และแบบร่วมมือแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงชอบการเรียนแบบร่วมมือและแบบมีส่วนร่วมสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

4. นิสิตที่ศึกษาในระดับชั้นปีต่างกัน มีแบบการเรียนแบบพึ่งพาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 กล่าวคือนิสิตชั้นปีหนึ่งชอบการเรียนแบบพึ่งพามากกว่าชั้นปีอื่น ๆ และนิสิตชั้นปีที่สี่ชอบการเรียนแบบพึ่งพาน้อยที่สุด

5. นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาแตกต่างกัน มีแบบการเรียนแบบอิสระ แบบพึ่งพา และแบบมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

พฤติกรรมมนุษย์เปลี่ยนแปลงและพัฒนาในสภาพของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะพฤติกรรมกรเรียนรู้ นักการศึกษาได้พยายามพัฒนาสื่อและกลยุทธ์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้นักวิจัยหลายท่านได้วิจัยและศึกษาพฤติกรรมกรเรียนรู้นี้ ของชันยวิช วิเชียรพันธ์ (2543) เขาได้สรุปผลไว้ดังต่อไปนี้

พฤติกรรมกรเรียนรู้นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์มีพฤติกรรมกรเรียนรู้นี้เป็นแบบ Conventure มากที่สุด โดยลักษณะกรเรียนรู้นี้แบบ Conventure จะอยู่ในรูปแบบของการคิดเชิงนามธรรมผสมผสานกับการทดลองเชิงปฏิบัติ ผู้มีพฤติกรรมกรเรียนรู้นี้ จะเรียนได้ดีด้วยการกระทำหรือฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับทฤษฎี หรือแนวคิด จะสามารถตัดสินใจได้โดยอาศัยการค้นหาวิธีการที่ตอบคำถาม โดยเฉพาะคำถามที่มีข้อสรุปถูกต้องเพียงอย่างเดียว ซึ่งชันยวิช ได้สรุปไว้ว่าผู้จัดการเรียนการสอนและอาจารย์ที่สอนในคณะวิศวกรรมศาสตร์ ควรจัดการเรียนการสอนที่จะต้องให้นักศึกษาได้ศึกษาทฤษฎีก่อนโดยใช้วิธีการบรรยาย ยึดตำราเป็นหลัก หรือใช้แผนชุดการสอน ก่อนที่จะให้นักศึกษาทำการทดลองและปฏิบัติงานจริง กล่าวคือ จัดกรเรียนการสอนให้ผู้เรียนอยู่กับวัตถุ อุปกรณ์เครื่องจักรมากกว่าบุคคลนั่นเอง

โดยสรุป พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งแตกต่างด้านสถาบัน เพศ อายุจะมีรูปแบบการเรียนรู้ไม่ค่อยแตกต่างกัน การเรียนรู้จะคล้ายคลึงกันมาก เน้นไปในด้านเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก รองลงมาคือด้านการเรียนรู้แบบอาศัยผู้บอกกล่าว หรือการเรียนรู้แบบดั้งเดิม

2.5.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสื่อมวลชน

บาทัน อิมสำราญ (2539) ได้ศึกษา “อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อการเรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพของตนเอง : ศึกษากรณีนิคมสารหมอบ้าน” พบว่า นิคมสารหมอบ้านมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพของตนเอง โดยมีอายุ รายได้ การมีโรคประจำตัวเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ระดับการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยแตกต่างกัน และอายุ การศึกษา รายได้ เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ระดับการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยแตกต่างกัน นอกจากนี้ การเรียนรู้ด้านจิตพิสัยที่ต่างกันยังเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมด้านสุขภาพที่แสดงให้เห็นถึงการดูแลสุขภาพของตนเองแตกต่างกันอีกด้วย และ โสภาวรรณ รัตนจิตรกร (2542) ได้ศึกษา “ทัศนคติ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อป้ายแบนเนอร์ ระบบเวปไซต์ ไรค์ เว็บ ของผู้ใช้บริการในประเทศไทย” พบว่า ผู้ใช้บริการเวปไซต์ ไรค์ เว็บ ส่วนใหญ่ทราบว่ามีโฆษณาทางอินเทอร์เน็ตโดยใช้สื่อที่เรียกว่าป้ายแบนเนอร์ และมีทัศนคติในเชิงบวก โดยเห็นว่าป้ายแบนเนอร์มีประโยชน์ในเรื่องของการให้ข้อมูลรายละเอียดของสินค้าและบริการที่มากกว่าสื่ออื่น ๆ และเป็นวิธีการประชาสัมพันธ์เว็บไซต์ได้ดีที่สุด แต่ในขณะเดียวกันผู้ใช้บริการมีความรู้ดีกว่าสื่อป้ายแบนเนอร์เป็นสิ่งที่ก่อความรำคาญในการท่องเว็บ ในด้านความพึงพอใจโดยรวมแล้วผู้ตอบมีความรู้สึกเฉย ๆ ต่อสื่อป้ายโฆษณาแบนเนอร์ นอกจากนี้ อนันต์ แสงสิวัฒนกุล (2550) ได้ศึกษา “การสื่อสารในการอบรมเพื่อเผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ในรัชกาลที่ 9 ณ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง อ. บ้านบึง จ. ชลบุรี” พบว่า การสื่อสารในการอบรม วิทยากรที่ให้การอบรมเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่สอน โดยเนื้อหาที่ใช้อบรมแบ่งออกเป็น 7 หมวดหมู่ ตามแนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ ใช้วิธีการบรรยาย (Lecture) การสาธิต (Demonstration) และให้เกษตรกรลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (On-the-Job Training) รวมทั้งการอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) และการระดมสมอง (Brainstorming) และกระบวนการตัดสินใจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม เกษตรกรกลุ่มที่ 1 พบว่าในขั้นความรู้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกษตรทฤษฎีใหม่มีความคิดเห็นในเชิงรูปธรรม ในขั้นการโน้มน้าวใจ เกษตรกรมีความคิดเห็นว่าวิทยากรสามารถโน้มน้าวใจให้เห็นความสำคัญของเกษตรทฤษฎีใหม่ได้ และในขั้นการตัดสินใจ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการตัดสินใจที่จะนำเอาไปใช้ เกษตรกรกลุ่มที่ 2 พบว่าสามารถแบ่งกระบวนการตัดสินใจออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ก่อนการเข้ารับการอบรม ณ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ช่วงที่ 2 ระหว่างการอบรมจนกระทั่งเสร็จสิ้นการอบรม ณ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง และช่วงที่ 3 ภายหลังการอบรม ณ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ประมาณ 1

เดือน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับ/ไม่ยอมรับเกษตรทฤษฎีใหม่ มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ 1) ความคิดของเกษตรกรที่สอดคล้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ 2) ความจำเป็นด้านการเงิน และ 3) ระยะเวลาในการเห็นผลผลิต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี” ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Method) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ คือ ครัวเรือนเกษตรกร จำนวน 65,249 ครัวเรือนในจังหวัดราชบุรี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2549)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้คำนวณโดยสูตรของ Yamane ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร (Finite Population) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ 5% หรือที่ความเชื่อมั่น 95% (ชานินทร์ ศิลป์จารุ. 2550) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 398 ครัวเรือนเกษตรกรโดยคำนวณได้ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N(e)^2} \tag{3.1}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

e = ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

แทนค่า

$$n = \frac{65,249}{1 + 65,249(0.05)^2}$$

n = 398 ครัวเรือนเกษตรกร

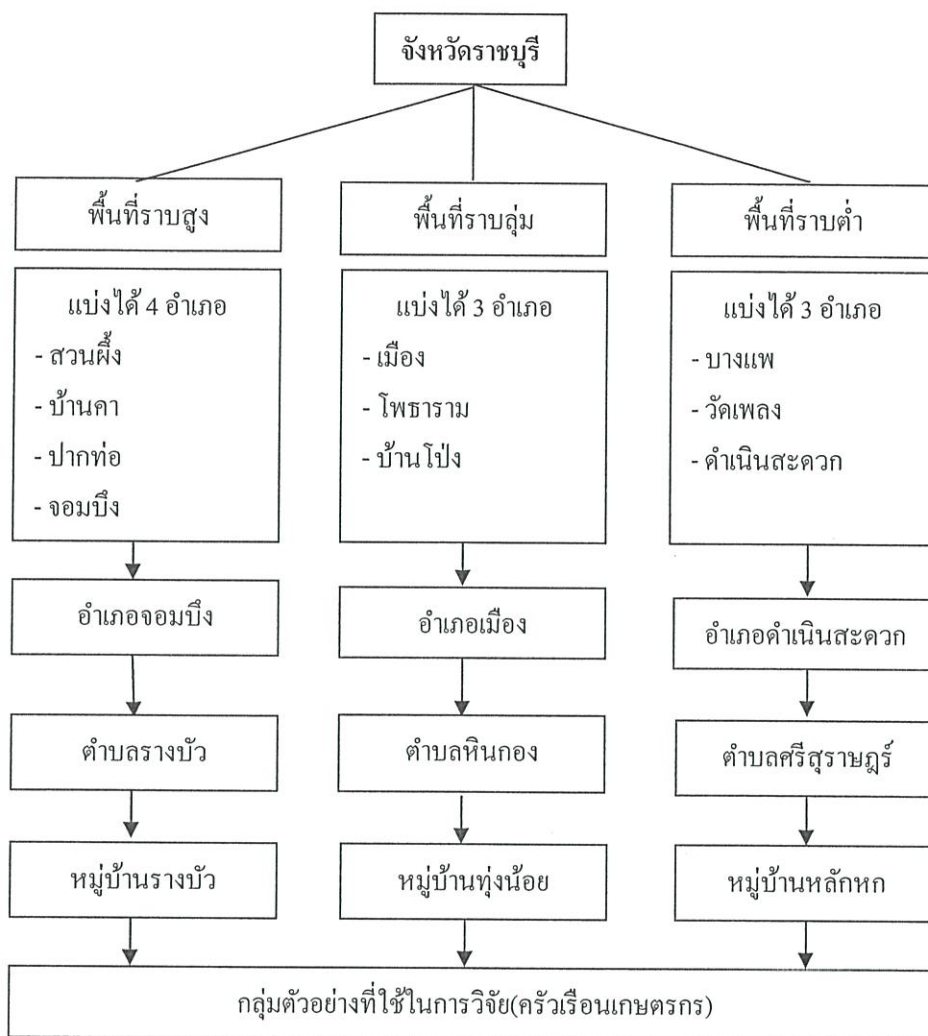
จากนั้นผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ดังตารางที่ 3.1 และภาพที่ 3.1 แบ่งตามสัดส่วนของประชากร (Propability Proportional to Size) ในแต่ละพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ตามลักษณะพื้นที่ได้แก่

1. พื้นที่ราบสูง เป็นบริเวณชายแดนที่ติดกับประเทศพม่า มีเทือกเขาตะนาวศรีและภูเขาน้อยใหญ่สลับซับซ้อน
2. พื้นที่ราบลุ่ม เป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลองมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก และ
3. พื้นที่ราบต่ำ เป็นบริเวณตอนปลายของแม่น้ำแม่กลอง และมีคูคลองเชื่อมโยงกันกว่า 200 สายของจังหวัดราชบุรี (จังหวัดราชบุรี. 2550ข)

ทำการคัดเลือกพื้นที่ละ 1 อำเภอ ที่มีจำนวนเกษตรกรมากที่สุด เมื่อได้อำเภอที่จะทำการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างในขั้นตอนต่อไป โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากอำเภอละ 1 ตำบล และตำบลละ 1 หมู่บ้าน กรณีที่หมู่บ้านนั้นมีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรไม่ครบ จะทำการเก็บข้อมูลในหมู่บ้านถัดไปจนกว่าจะสามารถเก็บข้อมูลได้ครบตามจำนวนที่กำหนด ดังตารางที่ 3.1 และภาพที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงตัวอย่างการสุ่มแบบหลายขั้นตอนของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

รายการ	จำนวนครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี (65,249)		
	พื้นที่ราบสูง	พื้นที่ราบลุ่ม	พื้นที่ราบต่ำ
จำนวนประชากรในพื้นที่	23,924	31,469	9,856
จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ (จากขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 398)	$398 \times \frac{23,924}{65,249}$ = 146	$398 \times \frac{31,469}{65,249}$ = 192	$398 \times \frac{9,856}{65,249}$ = 60

ภาพที่ 3.1 แสดงการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ของจังหวัดราชบุรี

3.2 วิธีวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended Questions) และคำถามปลายปิด (Close - ended Questions) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 บัญชีด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 บัญชีด้านสื่อมวลชน

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

3.1 ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคำถามเพื่อใช้วัดความรู้รวมถึงความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่าได้รับความรู้ ที่ถูกต้องมากน้อย

เพียงใด ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดคะแนนจากแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีทั้งหมด 30 ข้อ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และ ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัว ด้านละ 10 ข้อ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ซึ่งในแต่ละด้านสามารถแจกแจงคะแนนและค่าเฉลี่ย โดยจัดเกณฑ์เป็น 3 ระดับ ได้แก่ระดับความรู้ต่ำ ระดับความรู้ปานกลาง และระดับความรู้สูง ดังนี้

ความกว้างของอันตรภาคชั้น = (จำนวนคะแนนสูงสุด – จำนวนคะแนนต่ำสุด) / จำนวนชั้น

คะแนนเฉลี่ย 6.68 - 10.00 ระดับความรู้สูง

คะแนนเฉลี่ย 3.34 - 6.67 ระดับความรู้ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 0.00 - 3.33 ระดับความรู้ต่ำ

จากนั้นผู้วิจัยได้นำคะแนนมาแจกแจงเกณฑ์คะแนน และค่าเฉลี่ยมาบรรยาย ลักษณะภาพรวมตัวแปรข้างต้น โดยจัดเกณฑ์เป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 21.00 - 30.00 ระดับความรู้สูง

คะแนนเฉลี่ย 11.00 - 20.00 ระดับความรู้ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 0.00 - 10.00 ระดับความรู้ต่ำ

3.2 ด้านทัศนคติ เป็นคำถามเพื่อใช้วัดทัศนคติที่เกิดขึ้น โดยทัศนคติที่จะวัดจากผู้รับสารภายหลังที่ได้รับรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในแบบสัมภาษณ์ในเรื่องความคิดเห็นจะมีข้อความเป็นทั้งเชิงบวกและเชิงลบคละกันไป เป็นข้อความที่สามารถเข้าใจได้ง่าย การวัดกระทำโดยการนำคะแนนที่ได้จากการวัดทัศนคติแต่ละคนมาหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์คะแนนเพื่อวัดระดับทัศนคติ คือ แบบของลิเคิร์ต (Likert 's Scale) (ชัชพนธ์ โชคสุชาติ, 2551) ดังนี้

คะแนน 5 มากที่สุด

คะแนน 4 มาก

คะแนน 3 ปานกลาง

คะแนน 2 น้อย

คะแนน 1 น้อยที่สุด

จากนั้นจึงได้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแบ่งทัศนคติที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ความกว้างของอันตรภาคชั้น = (จำนวนคะแนนสูงสุด – จำนวนคะแนนต่ำสุด) / จำนวนชั้น

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 ถือว่าเห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 ถือว่าเห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 ถือว่าเห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 ถือว่าเห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 ถือว่าเห็นด้วยน้อยที่สุด

3.3 ด้านการปฏิบัติ เป็นคำถามที่วัดถึงการดำเนินการตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้เกษตรกรเลือกตอบแบบสอบถามโดยแบ่งการปฏิบัติออกเป็น 4 ระดับ คือ ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย และไม่ปฏิบัติ ดังนี้

คะแนน	3	หมายถึง ปฏิบัติมาก
คะแนน	2	หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
คะแนน	1	หมายถึง ปฏิบัติน้อย
คะแนน	0	หมายถึง ไม่ปฏิบัติ

จากนั้นผู้วิจัยได้นำค่าเฉลี่ยมาบรรยายลักษณะตัวแปรข้างต้น โดยจัดเกณฑ์เป็น 3 ระดับ ดังนี้

ความกว้างของอันตรภาคชั้น = (จำนวนคะแนนสูงสุด – จำนวนคะแนนต่ำสุด) / จำนวนชั้น

ค่าเฉลี่ย 2.01 – 3.00 ถือว่ามีการปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ย 1.01 – 2.00 ถือว่ามีการปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0.01 – 1.00 ถือว่ามีการปฏิบัติในระดับน้อย

3.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.3.1 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดำเนินการดังนี้

3.3.1.1 ร่างแบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัยให้ครอบคลุม สอดคล้องและสัมพันธ์กับตัวแปรที่ผู้วิจัยทำการศึกษา นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมเพื่อพิจารณา และทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะ

3.3.1.2 ส่งแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา ซึ่งคำนวณจากความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อความที่สร้างขึ้น โดยใช้สูตรการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์ (Index of Objective Consistency : IOC)

3.3.1.3 ผู้วิจัยทำการแก้ไข ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และตรวจสอบแก้ไขในสิ่งที่ผิดพลาดที่เหลือ

3.3.1.4 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ตามที่ได้แก้ไขเรียบร้อยแล้ว ให้เท่ากับจำนวนชุดที่ต้องการ

3.3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่เกษตรกรในจังหวัดราชบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ใน ตอนที่ 3 เป็นการวัดระดับความรู้ ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้สูตรของ Kuder-Richardson ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีการให้คะแนน เป็น 0 - 1 (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2550) มีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad r = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum p_i q_i}{s_i^2} \right) \quad (3.2)$$

เมื่อ	r	=	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นได้ของเครื่องมือที่ใช้วัด
	n	=	จำนวนข้อคำถามในแบบสอบถาม
	p_i	=	สัดส่วนของผู้ตอบที่ตอบแบบสอบถามที่ i ได้ถูกต้อง
	q_i	=	สัดส่วนของผู้ตอบที่ตอบแบบสอบถามที่ i ไม่ถูกต้อง ($q_i = 1 - p_i$)
	S_i^2	=	ค่าความแปรปรวนของคะแนนจากข้อคำถามทุกข้อ

เมื่อกำหนดจากสูตร แล้วพบว่า 0.50 – 0.65 กล่าวได้ว่ามีความเชื่อมั่น อยู่ในระดับปานกลาง หากมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป กล่าวได้ว่า มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับค่อนข้างสูง หากต่ำกว่า 0.50 มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับน้อย (ชานินทร์ ศิลป์จารุ. 2550)

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.886 จึงถือได้ว่าแบบสัมภาษณ์ส่วนนี้มีความน่าเชื่อถือในระดับค่อนข้างสูง

ในส่วนการวัดระดับทัศนคติ และการปฏิบัติของเกษตรกรในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2550) มีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right\} \quad (3.3)$$

เมื่อ	α	=	ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
	k	=	จำนวนของเครื่องมือ
	s_i^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

$$s_i^2 = \text{ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด}$$

การทดสอบหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือแบบความสอดคล้องภายใน โดยใช้วิธีของ Cronbach ในการวิเคราะห์ข้อมูลกับเครื่องมือที่เป็นแบบอัตนัยหรือมาตราส่วนประมาณค่า เมื่อคำนวณจากสูตรควรมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเกิน 0.80 ขึ้นไปถือได้ว่ามีค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ. 2550)

ตอนที่ 3.2 – 3.3 ผลการทดสอบหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบความสอดคล้องภายในของแบบสัมภาษณ์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.858 จึงถือได้ว่าแบบสัมภาษณ์ส่วนนี้มีความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบสอดคล้องภายในอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ

3.4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ จำนวน 398 คราวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ราบสูง อำเภोजอมบึง ตำบลรางบัว หมู่บ้านรางบัว พื้นที่ราบลุ่ม อำเภอเมืองราชบุรี ตำบลหินกอง หมู่บ้านทุ่งน้อย และพื้นที่ราบต่ำ อำเภอดำเนินสะดวก ตำบลศรีสุราษฎร์ หมู่บ้านหลักหก

3.4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่การรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย เว็บไซต์ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3.5. การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่เก็บรวบรวมได้ไปประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้ในการอธิบายปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ในรูปแบบร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) เพื่อใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสมมติฐานต่าง ๆ คือ การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (Independence T-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way Anova) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากการเก็บแบบสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 ชุด มาทำการวิเคราะห์และได้นำเสนอผลการวิจัยเป็น 6 ส่วนดังนี้

4.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

4.2 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน

4.3 พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ

4.4 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

4.5 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ ของพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

4.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและแสดงผล ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>			
	ชาย	186	46.7
	หญิง	212	53.3
	รวม	398	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน	ร้อยละ
<u>อายุ</u>			
	ต่ำกว่า 25 ปี	18	4.5
	26 – 35 ปี	67	16.8
	36 – 45 ปี	210	52.8
	46 ปีขึ้นไป	103	25.9
	รวม	398	100.0
<u>สถานภาพการสมรส</u>			
	โสด	128	32.2
	สมรส	169	42.5
	หม้าย	77	19.3
	หย่า/แยกกันอยู่	24	6.0
	รวม	398	100.0
<u>วุฒิการศึกษาสูงสุด</u>			
	ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา	66	16.6
	ชั้นประถมศึกษา	132	33.2
	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	70	17.6
	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	35	8.8
	อนุปริญญา / ปวส.	79	19.8
	ปริญญาตรี	16	4.0
	รวม	398	100.0
<u>ขนาดพื้นที่ถือครอง</u>			
	1 – 10 ไร่	89	22.4
	11 – 20 ไร่	86	21.6
	21 – 30 ไร่	102	25.6
	31 – 40 ไร่	60	15.1
	41 – 50 ไร่	41	10.3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน	ร้อยละ
มากกว่า 50 ไร่	20	5.0
รวม	398	100.0
<u>รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยไม่หักค่าใช้จ่าย</u>		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	12	3.0
5,001 – 10,000 บาท	165	41.5
10,001 – 15,000 บาท	135	33.9
15,001 – 20,000 บาท	75	18.8
มากกว่า 20,000 บาท	11	2.8
รวม	398	100.0
<u>ความเป็นสมาชิกกลุ่ม</u>		
กลุ่มออมทรัพย์	28	4.7
กองทุนหมู่บ้าน	369	60.1
กลุ่มเกษตรกร	37	6.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	41	6.7
สมาชิก อสม.	34	5.5
กลุ่มพัฒนาสตรี	17	2.8
กลุ่มสหกรณ์	76	12.3
ไม่ได้เป็นสมาชิก	12	1.9
รวม	614	100.0
<u>รูปแบบการทำเกษตร</u>		
กสิกรรม	138	34.7
ปศุสัตว์	148	37.2
ประมง	51	12.8
เกษตรผสมผสาน	61	15.3
รวม	398	100.0

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 46.7 มีอายุ ระหว่าง 36 - 45 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.8 รองลงมา อายุ 46 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 25.9 มีสถานภาพสมรสแล้วมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมา โสด คิดเป็นร้อยละ 32.2 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.2 รองลงมา จบการศึกษา อนุปริญญา/ปวศ. คิดเป็นร้อยละ 19.8 มีขนาดพื้นที่ถือครอง 21 – 30 ไร่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.6 รองลงมาที่มีพื้นที่ถือครอง 1 – 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.4 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยไม่หักค่าใช้จ่าย 5,001 – 10,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.5 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.9 เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.1 รองลงมา เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 12.3 และทำการเกษตรแบบปศุสัตว์มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 37.2 รองลงมาคือกสิกรรม คิดเป็นร้อยละ 34.7

4.2 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน

ปัจจัยด้านสื่อมวลชนของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย ชนิดของสื่อมวลชน ความถี่ในการรับข่าวสาร เวลาในการรับข่าวสาร ระยะเวลาในการรับข่าวสาร และสถานที่ในการรับข่าวสาร ที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและแสดงผล ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านสื่อมวลชน

ปัจจัยด้านสื่อมวลชน	จำนวน	ร้อยละ
<u>ชนิดของสื่อมวลชน</u>		
หนังสือพิมพ์	54	13.6
นิตยสาร	10	2.5
วารสาร	10	2.5
วิทยุ	43	10.8
โทรทัศน์	234	58.8
โปสเตอร์	16	4.0
ใบปลิว	6	1.5
แผ่นพับ	25	6.0
รวม	398	100.0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปัจจัยด้านสื่อมวลชน	จำนวน	ร้อยละ
<u>ความถี่ในการรับข่าวสาร</u>		
ทุกวัน	57	14.3
5 – 6 ครั้ง / สัปดาห์	76	19.1
4 ครั้ง / สัปดาห์	59	14.8
3 ครั้ง / สัปดาห์	31	7.8
2 ครั้ง / สัปดาห์	130	32.7
เดือนละครั้ง	45	11.3
รวม	398	100.0
<u>เวลาในการเปิดรับข่าวสาร</u>		
00.01 – 06.00 น.	-	-
06.01 – 12.00 น.	183	46.0
12.01 – 18.00 น.	72	18.1
18.01 – 24.00 น.	143	35.9
รวม	398	100.0
<u>ระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสาร</u>		
31 - 60 นาที	181	45.5
61 - 90 นาที	84	21.1
มากกว่า 90 นาที	133	33.4
รวม	398	100.0
<u>สถานที่ที่ใช้ในการรับข่าวสาร</u>		
ที่พักอาศัย	215	54.0
บ้านใกล้เรือนเคียง	98	24.6
ร้านค้าหมู่บ้าน	65	16.3
ที่ทำงาน	20	5.0
รวม	398	100.0

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง จากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.8 รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 13.6 เปิดรับข่าวสาร 2 ครั้ง/สัปดาห์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.7 รองลงมา คือ 5-6 ครั้ง / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 19.1 เวลาในการเปิดรับข่าวสาร ช่วงเวลา 06.01 – 12.00 น. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมาคือ ช่วงเวลา 18.01 – 24.00 น. คิดเป็นร้อยละ 35.9 ระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสารแต่ละครั้ง 31 – 60 นาที มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมา คือ มากกว่า 90 นาที คิดเป็นร้อยละ 33.4 และ สถานที่ในการรับข่าวสารจากที่พักอาศัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมาคือบ้านใกล้เรือนเคียง คิดเป็นร้อยละ 24.6

4.3 พฤติกรรมการเรียนรู้ ด้านความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ

ระดับความรู้ความเข้าใจ ระดับทักษะ และการปฏิบัติ ของเกษตรกรที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แสดงผลดังนี้

4.3.1 ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผู้วิจัยได้แบ่งตอนย่อยในแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ส่วน คือ ความรู้ด้านความพอประมาณ ความรู้ด้านความมีเหตุผล และความรู้ด้านความมีภูมิคุ้มกัน ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ประเด็นการวัดความรู้	คำตอบ	ตอบถูก จำนวน (ร้อยละ)	ตอบผิด จำนวน (ร้อยละ)	หมายเหตุ (n = 398)
1. ด้านความพอประมาณ				
1.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลักความมี และ ร่ำรวย	ผิด	398 (100.0)	0 (0.0)	$\bar{X} = 9.16$ S.D.= 0.90 Max = 10 Min = 7
1.2 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการพึ่งตนเองใน ชีวิตประจำวัน แบ่งปันกันในครอบครัวและกับ เพื่อนบ้าน	ถูก	398 (100.0)	0 (0.0)	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ประเด็นการวัดความรู้	คำตอบ	ตอบถูก จำนวน (ร้อยละ)	ตอบผิด จำนวน (ร้อยละ)	หมายเหตุ (n = 398)	
1.3 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นให้แสวงหา ความร่ำรวย มั่งมี	ผิด	303 (76.1)	95 (23.9)	เกษตรกรมี ความรู้ ในระดับสูง	
1.4 แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือการทำ เกษตร โดยปลูกพืชหลายชนิดและเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้มีรายได้มากกว่าการค้าขาย	ผิด	368 (92.5)	30 (7.5)		
1.5 แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือการผลิต โดยใช้แรงงานคนมากกว่าเครื่องจักร เป็นการลด มลภาวะและต้นทุน	ถูก	315 (79.1)	83 (20.9)		
1.6 การมีชีวิตที่พอเพียงจะต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก	ถูก	392 (81.4)	74 (18.6)		
1.7 การทำบัญชี คร่าวๆ ไม่ช่วยให้ท่านมีความ พอประมาณ	ผิด	398 (100.0)	0 (0.0)		
1.8 การก่อกองที่ไม่เกิดรายได้ ไม่ขัดต่อปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ผิด	354 (88.9)	44 (11.1)		
1.9 เศรษฐกิจพอเพียงที่สมบูรณ์จะต้องดำรงชีวิต อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่โดยประมาณตน	ถูก	365 (91.7)	33 (8.3)		
1.10 การลดต้นทุนในการทำการเกษตรโดยการ ใช้ปัจจัยภายในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ ซากพืชเป็น ความพอประมาณด้านเศรษฐกิจ	ถูก	390 (98.0)	8 (2.0)		
2. ด้านความมีเหตุผล					
2.1 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการทำธุรกิจ แบบเน้นมุ่งแสวงหาผลกำไร	ผิด	398 (100.0)	0 (0.0)		$\bar{X} = 9.33$ S.D.= 0.75
2.2 การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ทำให้ มีความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น	ถูก	303 (76.1)	95 (23.9)	Max = 10 Min = 7	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ประเด็นการวัดความรู้	คำตอบ	ตอบถูก จำนวน (ร้อยละ)	ตอบผิด จำนวน (ร้อยละ)	หมายเหตุ (n = 398)	
2.3 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมาะสำหรับเกษตรกรเท่านั้น ไม่สามารถใช้ได้กับบุคคลทั่วไป	ผิด	388 (91.5)	10 (2.5)	เกษตรกร มีความรู้ อยู่ในระดับสูง	
2.4 เศรษฐกิจพอเพียง อยู่ได้ด้วยการลดรายจ่าย เพิ่มเพียง	ถูก	398 (100.0)	0 (0.0)		
2.5 การวางแผนก่อนทำกิจกรรมใดๆ ไม่ทำให้ ประหยัดเวลาและช่วยลดรายจ่าย	ผิด	398 (100.0)	0 (0.0)		
2.6 เกษตรทฤษฎีใหม่คือการทำเกษตรผสมผสาน นั่นเอง	ถูก	325 (81.7)	73 (18.1)		
2.7 เกษตรทฤษฎีใหม่สามารถค่อย ๆ เรียนรู้ และ ปรับเปลี่ยนการทำเกษตรกรรมได้ตามความ เหมาะสม	ถูก	398 (100.0)	0 (0.0)		
2.8 การซื้อสินค้าที่ไม่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ไม่ ขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ผิด	398 (100.0)	0 (0.0)		
2.9 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำให้เกิด จิตสำนึกในการใช้จ่ายแบบ พอดีไม่ฟุ้งเฟ้อ	ถูก	398 (100.0)	0 (0.0)		
2.10 การปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องนำเทคโนโลยี สมัยใหม่มาใช้ด้วย	ผิด	352 (88.4)	46 (11.6)		
3. ด้านความมีภูมิคุ้มกัน					
3.1 การส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของ กองทุนหมู่บ้านฯ คือการส่งเสริมให้นำเงินจาก กองทุน ฯ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดไม่ใช่ จ่ายเพิ่มเพียง	ถูก	348 (87.4)	50 (12.6)		$\bar{X} = 9.46$ S.D.= 0.69 Max = 10 Min = 8
3.2 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงคือการทำเกษตร โดยการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินเพื่อให้ ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี	ถูก	398 (100.0)	0 (0.0)	เกษตรกร มีความรู้ อยู่ในระดับสูง	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ประเด็นการวัดความรู้	คำตอบ	ตอบถูก จำนวน (ร้อยละ)	ตอบผิด จำนวน (ร้อยละ)	หมายเหตุ (n = 398)
3.3 การใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยเป็นการสร้าง ภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจพอเพียง	ผิด	398 (100.0)	0 (0.0)	
3.4 การพูดคุยปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใน ครอบครัวเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับ สมาชิกในครัวเรือน	ถูก	398 (100.0)	0 (0.0)	
3.5 เกษตรทฤษฎีใหม่เน้นการพึ่งพาผู้อื่นโดยให้ ครอบครัวพอยู่พอกินได้ตลอดทั้งปี	ผิด	398 (100.0)	0 (0.0)	
3.6 การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เป็นทางเลือกของชีวิตที่ ดีขึ้น แต่ไม่เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต	ผิด	304 (76.4)	94 (23.6)	
3.7 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีควรรักษาและสืบทอด แก่ลูกหลานและชุมชน	ถูก	398 (100.0)	0 (0.0)	
3.8 เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นการ ใช้พื้นที่ใน บางส่วนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในปัจจุบันและ เพื่ออนาคต	ผิด	328 (82.4)	70 (17.6)	
3.9 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้แตกสามัคคี กันในชุมชน ก่อให้เกิดความวุ่นวายในชุมชน	ผิด	398 (100.0)	0 (0.0)	
3.10 การอบรม และให้ความรู้ ในเรื่องการ ประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ฯลฯ แก่บุตรและญาติ พี่น้องเป็นภูมิคุ้มกันหนึ่งในด้านเศรษฐกิจ พอเพียง	ถูก	398 (100.0)	0 (0.0)	
ความรู้โดยรวมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร			$\bar{X} = 27.95$, S.D.=1.79 Max = 30 , Min = 22 เกษตรกร มีความรู้อยู่ในระดับสูง	

จากตารางที่ 4.3 จากการศึกษาพบว่า โดยรวมของกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัว อยู่ในระดับความรู้สูง มีคะแนนเฉลี่ย 27.95 คะแนน โดยมีคะแนนความรู้สูงสุด 30 คะแนน ต่ำสุด 22 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าเกษตรกรมีความรู้ในระดับสูงทุกด้านโดยด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวมีคะแนนเฉลี่ย 9.46 มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความมีเหตุผล มีคะแนนเฉลี่ย 9.33 ส่วนด้านความพอประมาณ มีคะแนนเฉลี่ย 9.16 น้อยที่สุด

4.3.2 ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ระดับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ไว้ 5 ระดับประกอบไปด้วย เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับทัศนคติ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ควรธำรงปฏิบัติ	318 (79.9)	80 (20.1)	- (0.0)	- (0.0)	- (0.0)	4.80	0.40	เห็นด้วยมากที่สุด
2. เกษตรกรสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพ	143 (35.9)	138 (34.7)	73 (18.3)	28 (7.0)	16 (4.0)	3.91	1.08	เห็นด้วยมาก
3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย	24 (6.0)	104 (26.1)	99 (24.9)	119 (29.9)	52 (13.1)	2.82	1.14	เห็นด้วยปานกลาง
4. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันในยุคสมัยนี้*	- (0.0)	- (0.0)	22 (5.5)	207 (52.0)	169 (42.5)	1.63	0.59	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับทัศนคติ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
5. ควรปลูกฝังให้มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันให้มากขึ้น	254 (63.8)	150 (35.2)	4 (1.0)	- (0.0)	- (0.0)	4.63	0.50	เห็นด้วยมากที่สุด
6. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถนำมาใช้ได้ในการเกษตรของท่าน*	- (0.0)	- (0.0)	28 (7.0)	200 (50.3)	170 (42.7)	1.64	0.61	เห็นด้วยน้อยที่สุด
7. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้มีความเป็นอยู่อย่างประมาทตนตามฐานะตามอัตภาพ	254 (63.8)	140 (35.2)	4 (1.0)	- (0.0)	- (0.0)	4.63	0.50	เห็นด้วยมากที่สุด
8. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดการหลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม*	- (0.0)	- (0.0)	- (0.0)	66 (16.6)	332 (83.4)	1.17	0.37	เห็นด้วยน้อยที่สุด
9. ท่านจะอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานของท่านยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	276 (69.3)	122 (30.7)	- (0.0)	- (0.0)	- (0.0)	4.69	0.46	เห็นด้วยมากที่สุด
10. ท่านสนใจที่จะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการเกษตร (ประกอบอาชีพ)	202 (50.8)	188 (47.2)	8 (2.0)	- (0.0)	- (0.0)	4.49	0.54	เห็นด้วยมากที่สุด
ด้านทัศนคติโดยรวมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร						3.44	0.236	เห็นด้วยมาก

* ทัศนคติทางลบ

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โดยรวมมีทัศนคติที่ดีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ย 3.44 เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ดีควรถือนำมาปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ย 4.8 มากที่สุด มีระดับ ทัศนคติเห็นด้วยมากที่สุด รองลงมา คือ ท่านจะอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานของท่านยึดหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง คะแนนเฉลี่ย 4.69 มีระดับทัศนคติที่เห็นด้วยมากที่สุด ส่วนเกษตรกรมีทัศนคติใน เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดการหลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีค่าเฉลี่ย 1.17 น้อย ที่สุดมีระดับทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

4.3.3 ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

การปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โดยผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์วัด ระดับการปฏิบัติไว้ 4 ระดับ คือ ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย และไม่ปฏิบัติ ดังแสดงใน ตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 การปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ประเด็น	ปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
	มาก	ปานกลาง	น้อย				
1.ท่านมีการเขียนบันทึก ทำรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน	129 (32.4)	145 (36.4)	50 (12.6)	74 (18.6)	1.83	1.08	ปานกลาง
2. ท่านปลูกพืชต่าง ๆ หลากหลาย เพื่อให้มีผลผลิตทยอยออก จะได้มีกินตลอดปี	62 (15.6)	- (0.0)	0 (0.0)	336 (84.4)	0.47	1.09	น้อย
3. ท่านเน้นการปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น นอกจากให้ผลผลิตแล้วยัง ให้ ความร่มเย็นแก่ที่อยู่อาศัยและ สิ่งแวดล้อม	57 (14.3)	73 (18.3)	79 (19.8)	189 (47.5)	0.99	1.11	น้อย
4. การที่ท่านปลูกพืชผลหรือเลี้ยง สัตว์เป็นการช่วยให้ท่านประหยัด ค่าใช้จ่ายเรื่องการกินได้	99 (24.9)	132 (33.2)	58 (14.6)	109 (27.4)	1.56	1.14	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็น	ปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
	มาก	ปานกลาง	น้อย				
5. ท่านมีอาหารบริโภคเพียงพอโดยไม่จำเป็นต้องซื้ออาหารตามห้องตลาดเลย	- (0.0)	22 (5.5)	238 (59.8)	138 (34.7)	0.71	0.56	น้อย
6. ท่านได้มีการออมเงิน เก็บไว้ใช้ในกรณีฉุกเฉิน	102 (25.6)	153 (38.4)	50 (12.6)	93 (23.4)	1.66	1.10	ปานกลาง
7. ในพื้นที่บริเวณของท่านมีการจุดสระเก็บกักน้ำ เพื่อเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ประโยชน์	87 (21.9)	45 (11.3)	12 (3.0)	254 (63.8)	0.91	1.27	น้อย
8. ท่านได้เลี้ยงปลาและพืชน้ำไว้ในสระเก็บกักน้ำ	72 (18.1)	42 (10.6)	29 (7.3)	255 (64.1)	0.83	1.20	น้อย
9. ท่านปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนได้เพียงพอตลอดปี	45 (11.3)	- (0.0)	- (0.0)	353 (88.7)	0.34	0.95	น้อย
10. ท่านได้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชสมุนไพร และอื่นๆ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันและหากเหลือจากการบริโภคก็นำไปจำหน่ายด้วย	87 (21.9)	45 (11.3)	12 (3.0)	254 (63.8)	0.91	1.27	น้อย
11. ท่านได้เลี้ยงสัตว์และได้ทำโรงเรือนต่าง ๆ ในพื้นที่บริเวณของท่าน	78 (19.6)	63 (15.8)	66 (16.6)	191 (48.0)	1.07	1.19	ปานกลาง
12. ท่านทำการเกษตรโดยการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและสภาพแวดล้อม ด้วยการงดใช้สารเคมี	57 (14.3)	73 (18.3)	79 (19.8)	189 (47.5)	0.99	1.11	น้อย

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็น	ปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
	มาก	ปานกลาง	น้อย				
13. ท่านได้ให้ความร่วมมือกับชุมชนของท่าน ในการร่วมมือกันพัฒนาชุมชน	101 (25.4)	151 (37.9)	63 (15.8)	83 (20.9)	1.68	1.07	ปานกลาง
14. ท่านสามารถซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตรในราคาถูก เพราะซื้อผ่านกลุ่มเกษตรกร หรือ สหกรณ์	17 (4.3)	47 (11.8)	46 (11.6)	288 (72.4)	0.48	0.86	น้อย
15. ท่านสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรมเนื่องจากไม่ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง	100 (25.1)	199 (50.0)	75 (18.8)	24 (6.0)	1.94	0.82	ปานกลาง
16. ท่านลดต้นทุนการผลิตในการเลี้ยงสัตว์โดยใช้ผลผลิต ในสวน/ไร่/นา เป็นอาหารสัตว์แทนการซื้ออาหารสำเร็จรูป	101 (25.4)	129 (32.4)	29 (7.3)	139 (34.9)	1.48	1.21	ปานกลาง
17. ท่านได้รับการอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการประกอบอาชีพ	24 (6.0)	78 (19.6)	102 (25.6)	194 (48.7)	0.83	0.95	น้อย
18. ท่านได้รับคำแนะนำการประกอบอาชีพทางการเกษตรจากนักวิชาการหรือหน่วยงานต่าง ๆ	22 (5.5)	98 (24.6)	78 (19.6)	200 (50.3)	0.85	0.97	น้อย
19. ท่านได้มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์และบริการร้านสหกรณ์	30 (7.5)	90 (22.6)	98 (24.6)	180 (45.2)	0.92	0.99	น้อย

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็น	ปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
	มาก	ปานกลาง	น้อย				
20. ท่านได้มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อขอรับความร่วมมือกับแหล่งเงิน (ธนาคาร) และแหล่งพลังงาน (บริษัทน้ำมัน) เพื่อช่วยการลงทุนในการประกอบอาชีพ	17 (4.3)	47 (11.8)	113 (28.4)	221 (55.5)	0.65	0.85	น้อย
ด้านการปฏิบัติโดยรวมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร					1.05	6.15	ปานกลาง

จากตาราง 4.5 พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังจากเปิดรับข้อมูลข่าวสารโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 1.05 เมื่อพิจารณาแต่ข้อ พบว่าสิ่งที่เกษตรกรนำมาปฏิบัติ คือ สามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรมเนื่องจากไม่ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง มีค่าเฉลี่ย 1.94 มากที่สุดอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง รองลงมา คือ มีการเขียนบันทึก ทำรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน มีค่าเฉลี่ย 1.83 อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง ในขณะที่ ท่านปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนได้เพียงพอตลอดปี มีค่าเฉลี่ย 0.34 น้อยที่สุด อยู่ในระดับปฏิบัติน้อย

4.4 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Independence T-test และ One-Way Anova ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ ความเป็นสมาชิกกลุ่ม และรูปแบบการทำเกษตร ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความรู้ ด้านทัศนคติ และการปฏิบัติ ของเกษตรกร แสดงผลได้ดังนี้

4.4.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.6 ผลการเปรียบเทียบด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างเพศชายกับเพศหญิง

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	186	27.97	1.83	.218	.828
หญิง	212	27.93	1.76		

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ Independence T-test พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.828 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า เพศที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.7 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่า 25 ปี	18	27.94	2.23	1.460	.172
26 – 35 ปี	67	28.13	1.84		
36 – 45 ปี	210	27.83	1.84		
46 ปีขึ้นไป	103	28.07	1.55		
รวม	398	27.95	1.79		

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.172 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า อายุที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.8 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามสถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรส	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
โสด	128	27.95	1.77	0.167	0.918
สมรส	169	27.89	1.88		
หม้าย	77	28.06	1.67		
หย่า/แยกกันอยู่	24	28.00	1.69		
รวม	398	27.95	1.79		

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.918 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า สถานภาพการสมรสที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig.(2-tailed)
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา	66	27.94	1.94	0.568	0.724
ชั้นประถมศึกษา	132	28.08	1.63		
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	70	27.72	1.92		
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	35	28.03	1.52		
อนุปริญญา / ปวส.	79	27.83	1.89		
ปริญญาตรี	16	28.31	1.85		
รวม	398	27.95	1.79		

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.724 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า วุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

ขนาดพื้นที่ถือครอง	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
1 – 10 ไร่	89	27.91	1.76	0.288	0.919
11 – 20 ไร่	86	27.89	1.87		
21 – 30 ไร่	102	28.04	1.72		
31 – 40 ไร่	60	27.78	1.84		
41 – 50 ไร่	41	28.16	1.70		
มากกว่า 50 ไร่	20	28.05	2.09		
รวม	398	27.95	1.79		

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.919 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ขนาดพื้นที่ถือครองที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามรายได้

รายได้	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	12	28.00	1.28	0.197	0.940
5,001 – 10,000 บาท	165	27.86	1.90		
10,001 – 15,000 บาท	135	28.01	1.77		
15,001 – 20,000 บาท	75	28.04	1.66		
มากกว่า 20,000 บาท	11	27.91	1.81		
รวม	398	27.95	1.79		

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.940 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า รายได้ที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามความเป็นสมาชิกกลุ่ม

ความเป็นสมาชิกกลุ่ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
เป็นสมาชิกกลุ่ม	386	27.95	1.80	0.421	0.674
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม	12	28.17	1.19		

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ Independence T-test พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.674 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ความเป็นสมาชิกกลุ่มที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามรูปแบบการทำเกษตร

รูปแบบการทำเกษตร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
กสิกรรม	138	28.06	1.77	0.249	0.862
ปศุสัตว์	148	27.89	1.82		
ประมง	51	27.88	1.59		
เกษตรผสมผสาน	61	27.92	1.91		
รวม	398	27.95	1.79		

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.862 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า รูปแบบการทำเกษตรที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

4.4.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	186	3.47	0.24	2.323	0.021*
หญิง	212	3.41	0.23		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ Independence T-test พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.021 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า เพศที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยเพศชายมีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าเพศหญิง โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ย 3.47 และ เพศหญิงมีค่าเฉลี่ย 3.41

ตารางที่ 4.15 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่า 25 ปี	18	3.48	0.23	0.493	0.687
26 – 35 ปี	67	3.41	0.21		
36 – 45 ปี	210	3.44	0.24		
46 ปีขึ้นไป	103	3.45	0.25		
รวม	398	3.44	0.24		

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.687 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า อายุที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามสถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรส	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
โสด	128	3.46	0.23	1.517	0.210
สมรส	169	3.44	0.24		
หม้าย	77	3.40	0.23		
หย่า/แยกกันอยู่	24	3.48	0.23		
รวม	398	3.44	0.24		

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.210 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า สถานภาพการสมรสที่แตกต่างกัน มีทัศนคติปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา	66	3.47	0.24	0.389	0.856
ชั้นประถมศึกษา	132	3.45	0.26		
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	70	3.44	0.22		
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	35	3.41	0.21		
อนุปริญญา / ปวส.	79	3.42	0.22		
ปริญญาตรี	16	3.44	0.25		
รวม	398	3.44	0.24		

จากตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.856 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า วุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

ขนาดพื้นที่ถือครอง	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
1 – 10 ไร่	89	3.45	0.23	1.097	0.361
11 – 20 ไร่	86	3.47	0.25		
21 – 30 ไร่	102	3.41	0.24		
31 – 40 ไร่	60	3.45	0.22		
41 – 50 ไร่	41	3.40	0.23		
มากกว่า 50 ไร่	20	3.49	0.23		
รวม	398	3.44	0.24		

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.361 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ขนาดพื้นที่ถือครองที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามรายได้

รายได้	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	12	3.37	0.22	1.156	0.330
5,001 – 10,000 บาท	165	3.42	0.27		
10,001 – 15,000 บาท	135	3.47	0.23		
15,001 – 20,000 บาท	75	3.43	0.27		
มากกว่า 20,000 บาท	11	3.47	0.23		
รวม	398	3.44	0.24		

จากตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.330 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า รายได้ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามความเป็นสมาชิกกลุ่ม

ความเป็นสมาชิกกลุ่ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
เป็นสมาชิกกลุ่ม	386	3.44	0.23	0.255	0.799
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม	12	3.46	0.32		

จากตารางที่ 4.20 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ Independence T-test พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.799 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ความเป็นสมาชิกกลุ่มที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.21 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามรูปแบบการทำเกษตร

รูปแบบการทำเกษตร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
กสิกรรม	138	3.45	0.24	0.254	0.859
ปศุสัตว์	148	3.43	0.24		
ประมง	51	3.44	0.21		
เกษตรผสมผสาน	61	3.43	0.24		
รวม	398	3.44	0.24		

จากตารางที่ 4.21 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.859 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า รูปแบบการทำเกษตรที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

4.4.3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติ ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	186	1.06	6.16	0.333	0.739
หญิง	212	1.05	6.15		

จากตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ Independence T-test เท่ากับ 0.739 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า เพศที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่า 25 ปี	18	1.05	3.96	6.020	0.001*
26 – 35 ปี	67	0.93	5.00		
36 – 45 ปี	210	1.06	6.48		
46 ปีขึ้นไป	103	1.13	6.00		
รวม	398	1.05	6.15		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.23 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.001 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า อายุที่แตกต่างกันอย่างน้อย 2 กลุ่ม มีการปฏิบัติเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบรายกลุ่มอายุที่มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 25 ปี	26 – 35 ปี	36 – 45 ปี	46 ปีขึ้นไป
		1.052	0.934	1.056	1.135
ต่ำกว่า 25 ปี	1.052 (sig.)	-	0.192 (0.530)	0.002 (1.000)	0.082 (0.769)
26 – 35 ปี	0.934 (sig.)		-	0.122* (0.041)	0.201* (0.001)
36 – 45 ปี	1.056 (sig.)			-	0.079 (0.192)
46 ปีขึ้นไป	1.135 (sig.)				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.24 เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามอายุเป็นรายกลุ่ม ด้วยวิธี Scheffe พบว่า มีจำนวน 2 กลุ่มที่แตกต่างกันได้แก่ กลุ่มอายุ 36 – 45 ปี กับ กลุ่มอายุ 26 -35 ปี และ กลุ่มอายุ 46 ปีขึ้นไปกับกลุ่มอายุ 26 -35 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 4.25 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามสถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรส	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
โสด	128	1.05	6.28	1.423	0.236
สมรส	169	1.06	6.09		
หม้าย	77	1.09	6.20		
หย่า/แยกกันอยู่	24	0.94	5.49		
รวม	398	1.05	6.15		

จากตารางที่ 4.25 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.236 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า สถานภาพการสมรสที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.26 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา	66	1.03	5.76	0.329	0.895
ชั้นประถมศึกษา	132	1.04	6.31		
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	70	1.08	6.63		
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	35	1.09	6.54		
อนุปริญญา / ปวส.	79	1.05	5.90		
ปริญญาตรี	16	1.05	4.96		
รวม	398	1.05	6.15		

จากตารางที่ 4.26 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.895 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า วุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

ขนาดพื้นที่ถือครอง	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
1 – 10 ไร่	89	1.04	6.36	1.274	0.274
11 – 20 ไร่	86	1.04	5.86		
21 – 30 ไร่	102	1.04	6.36		
31 – 40 ไร่	60	1.12	6.06		
41 – 50 ไร่	41	1.11	5.82		
มากกว่า 50 ไร่	20	0.98	6.04		
รวม	398	1.05	6.15		

จากตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.274 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ขนาดพื้นที่ถือครองที่แตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.28 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามรายได้

รายได้	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig.(2-tailed)
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	12	1.09	6.87	0.510	0.728
5,001 – 10,000 บาท	165	1.04	6.07		
10,001 – 15,000 บาท	135	1.05	6.45		
15,001 – 20,000 บาท	75	1.09	5.38		
มากกว่า 20,000 บาท	11	1.01	8.21		
รวม	398	1.05	6.15		

จากตารางที่ 4.28 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.728 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า รายได้ที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.29 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกความเป็นสมาชิกกลุ่ม

ความเป็นสมาชิกกลุ่ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
เป็นสมาชิกกลุ่ม	386	1.04	6.04	2.138	0.033*
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม	12	1.24	8.45		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.29 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ Independence T-test พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.033 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ความเป็นสมาชิกกลุ่มที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยไม่เป็นสมาชิก

กลุ่ม มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่า เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยไม่เป็นสมาชิกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติ 1.24 ส่วนเป็นสมาชิกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ 1.04

ตารางที่ 4.30 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามรูปแบบการทำเกษตร

รูปแบบการทำเกษตร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
กสิกรรม	138	0.96	0.33	12.874	0.000*
ปศุสัตว์	148	1.08	0.28		
ประมง	51	1.01	0.23		
เกษตรผสมผสาน	61	1.23	0.29		
รวม	398	1.05	0.30		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.30 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า รูปแบบการทำเกษตรที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบรายคู่รูปแบบการทำเกษตรที่มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

รูปแบบการเกษตร	$\bar{X}$	กสิกรรม	ปศุสัตว์	ประมง	เกษตรผสมผสาน
		0.963	1.082	1.011	1.235
กสิกรรม	0.963 (sig.)	-	0.119* (0.009)	0.047 (0.810)	0.272* (0.000)
ปศุสัตว์	1.082 (sig.)		-	-0.072 (0.520)	0.152* (0.010)
ประมง	1.011 (sig.)			-	0.224* (0.001)

ตารางที่ 4.31 (ต่อ)

รูปแบบการเกษตร	$\bar{X}$	กลีกรม	ปศุสัตว์	ประมง	เกษตรผสมผสาน
		0.963	1.082	1.011	1.235
เกษตรผสมผสาน	1.235 (sig.)				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.31 เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามรูปแบบการทำเกษตรปีนรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe พบว่า มีจำนวน 4 คู่ ที่แตกต่างกันได้แก่ ปศุสัตว์ กับ กลีกรม, เกษตรผสมผสาน กับ กลีกรม, เกษตรผสมผสาน กับ ปศุสัตว์, และ เกษตรผสมผสาน กับ ประมง มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4.5 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

ผลทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Independence T-test และ One-Way Anova ระหว่างปัจจัยด้านสื่อมวลชน ประกอบด้วย ชนิดของสื่อมวลชน ความถี่ในการรับข่าวสาร เวลาในการรับข่าวสาร ระยะเวลาในการรับข่าวสาร และสถานที่ในการรับข่าวสาร ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทัศนคติ และการปฏิบัติของเกษตรกร แสดงผลดังนี้

4.5.1 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่มีผลต่อพฤติกรรมเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.32 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามชนิดของสื่อมวลชน

ชนิดของสื่อมวลชน	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
หนังสือพิมพ์	54	27.87	1.79	0.651	0.714
นิตยสาร	10	28.10	1.10		
วารสาร	10	28.80	1.23		
วิทยุ	43	27.91	1.78		
โทรทัศน์	234	28.00	1.77		
โปสเตอร์	16	27.44	1.79		
ใบปลิว	6	28.17	2.32		
แผ่นพับ	25	27.68	2.23		
รวม	398	27.95	1.79		

จากตารางที่ 4.32 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.714 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ชนิดของสื่อมวลชนที่ต่างต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.33 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามความถี่ในการรับข่าวสาร

ความถี่ในการรับข่าวสาร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ทุกวัน	57	27.79	2.08	1.716	0.130
5 – 6 ครั้ง / สัปดาห์	76	28.12	1.74		
4 ครั้ง / สัปดาห์	59	28.15	1.80		
3 ครั้ง / สัปดาห์	31	28.42	1.50		
2 ครั้ง / สัปดาห์	130	27.65	1.79		
เดือนละครั้ง	45	28.18	1.52		
รวม	398	27.95	1.79		

จากตารางที่ 4.33 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.130 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ความถี่ในการรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.34 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามช่วงเวลาในการเปิดรับข่าวสาร

เวลาในการรับข่าวสาร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
06.01 – 12.00 น.	183	28.22	1.57	3.501	0.126
12.01 – 18.00 น.	72	27.75	1.79		
18.01 – 24.00 น.	143	27.73	2.01		
รวม	398	27.95	1.79		

จากตารางที่ 4.34 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.126 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า เวลาในการเปิดรับสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.35 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสาร

ระยะเวลาในการรับข่าวสาร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
31 - 60 นาที	181	27.99	1.79	1.119	0.328
61 - 90 นาที	84	28.14	1.82		
มากกว่า 90 นาที	133	27.78	1.77		
รวม	398	27.95	1.79		

จากตารางที่ 4.35 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.328 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.36 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามสถานที่การรับข่าวสาร

สถานที่ในการรับข่าวสาร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ที่พักอาศัย	215	28.14	1.66	1.834	0.140
บ้านใกล้เรือนเคียง	98	27.75	2.00		
ร้านค้าหมู่บ้าน	65	27.65	1.83		
ที่ทำงาน	20	27.90	1.74		
รวม	398	27.95	1.79		

จากตารางที่ 4.36 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.140 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า สถานที่ในการรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

4.5.2 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.37 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามชนิดของสื่อมวลชน

ชนิดของสื่อมวลชน	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
หนังสือพิมพ์	54	3.46	0.23	0.956	0.463
นิตยสาร	10	3.52	0.21		
วารสาร	10	3.53	0.32		
วิทยุ	43	3.40	0.22		
โทรทัศน์	234	3.44	0.23		
โปสเตอร์	16	3.51	0.22		
ใบปลิว	6	3.40	0.14		

ตารางที่ 4.37 (ต่อ)

ชนิดของสื่อมวลชน	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
แผ่นพับ	25	3.40	0.27		
รวม	398	3.44	0.24		

จากตารางที่ 4.37 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.463 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ชนิดของสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.38 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามความถี่ในการรับข่าวสาร

ความถี่ในการรับข่าวสาร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ทุกวัน	57	3.43	0.23	0.164	0.976
5-6 ครั้ง / สัปดาห์	76	3.44	0.25		
4 ครั้ง / สัปดาห์	59	3.45	0.26		
3 ครั้ง / สัปดาห์	31	3.45	0.23		
2 ครั้ง / สัปดาห์	130	3.44	0.23		
เดือนละครั้ง	45	3.42	0.23		
รวม	398	3.44	0.24		

จากตารางที่ 4.38 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.976 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ความถี่ในการรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.39 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามช่วงเวลาในการรับข่าวสาร

เวลาในการรับข่าวสาร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
06.01 – 12.00 น.	183	3.43	0.26	2.447	0.088
12.01 – 18.00 น.	72	3.41	0.19		
18.01 – 24.00 น.	143	3.47	0.22		
รวม	398	3.44	0.24		

จากตารางที่ 4.39 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.088 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า เวลาในการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.40 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามระยะเวลาในการรับข่าวสาร

ระยะเวลาในการรับข่าวสาร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
31 - 60 นาที	181	3.47	0.23	1.958	0.143
61 - 90 นาที	84	3.43	0.23		
มากกว่า 90 นาที	133	3.41	0.24		
รวม	398	3.44	0.24		

จากตารางที่ 4.40 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.143 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.41 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามสถานที่ในการรับข่าวสาร

สถานที่ในการรับข่าวสาร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ที่พักอาศัย	215	3.44	0.23	0.627	0.598
บ้านใกล้เรือนเคียง	98	3.43	0.24		
ร้านค้าหมู่บ้าน	65	3.48	0.25		
ที่ทำงาน	20	3.43	0.24		
รวม	398	3.44	0.24		

จากตารางที่ 4.41 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.598 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า สถานที่ในการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

4.5.3 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.42 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามชนิดของสื่อมวลชน

ชนิดของสื่อมวลชน	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
หนังสือพิมพ์	54	1.05	5.83	1.688	0.110
นิตยสาร	10	1.13	6.95		
วารสาร	10	1.24	8.61		
วิทยุ	43	0.99	6.14		
โทรทัศน์	234	1.07	6.15		
โปสเตอร์	16	1.01	6.23		
ใบปลิว	6	1.14	5.00		

ตารางที่ 4.42 (ต่อ)

ชนิดของสื่อมวลชน	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
แผ่นพับ	25	0.93	4.90		
รวม	398	1.05	6.15		

จากตารางที่ 4.42 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.110 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ประเภทของสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.43 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามความถี่ในการรับข่าวสาร

ความถี่ในการรับข่าวสาร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ทุกวัน	57	1.12	5.89	0.778	0.566
5 – 6 ครั้ง / สัปดาห์	76	1.05	6.19		
4 ครั้ง / สัปดาห์	59	1.07	5.93		
3 ครั้ง / สัปดาห์	31	1.05	6.05		
2 ครั้ง / สัปดาห์	130	1.02	6.23		
เดือนละครั้ง	45	1.06	6.60		
รวม	398	1.05	6.15		

จากตารางที่ 4.43 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.566 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ความถี่ในการรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.44 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามเวลาในการเปิดรับข่าวสาร

เวลาในการเปิดรับข่าวสาร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
06.01 – 12.00 น.	183	1.05	6.12	0.033	0.967
12.01 – 18.00 น.	72	1.05	6.05		
18.01 – 24.00 น.	143	1.05	6.28		
รวม	398	1.05	6.15		

จากตารางที่ 4.44 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.967 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า เวลาในการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.45 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามระยะเวลาในการรับข่าวสาร

ระยะเวลาในการรับข่าวสาร	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
31 - 60 นาที	181	1.03	6.02	0.742	0.477
61 - 90 นาที	84	1.08	6.39		
มากกว่า 90 นาที	133	1.06	6.19		
รวม	398	1.05	6.15		

จากตารางที่ 4.45 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.477 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า ระยะเวลาในการรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.46 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามสถานที่ในการเปิดรับสื่อมวลชน

สถานที่ในการเปิดรับสื่อมวลชน	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig. (2-tailed)
ที่พักอาศัย	215	1.05	6.29	1.610	0.186
บ้านใกล้เรือนเคียง	98	1.10	6.36		
ร้านค้าหมู่บ้าน	65	0.99	5.61		
ที่ทำงาน	20	1.04	4.76		
รวม	398	1.05	6.15		

จากตารางที่ 4.46 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ One-Way Anova พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.186 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า สถานที่ในการรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ ของพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัยต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ ของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ด้วยสถิติ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation)

4.6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างด้านความรู้ กับ ด้านทักษะ ของพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

สมมติฐานที่ 7 พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเรียนรู้ด้านทักษะในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 4.47 การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านความรู้กับ
พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็น	R	Sig.(2-tailed)
การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้าน ความรู้ กับ ทัศนคติ ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	0.042	0.401

จากตารางที่ 4.47 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ Pearson's Correlation Coefficient พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.401 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างด้านความรู้ กับ ด้านการปฏิบัติ ของพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ในเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

สมมติฐานที่ 8 พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์เรียนรู้
ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 4.48 การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านความรู้กับ
พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็น	R	Sig.(2-tailed)
การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้าน ความรู้ กับ การปฏิบัติ ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	-0.038	0.447

จากตารางที่ 4.48 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ Pearson's Correlation Coefficient พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.447 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างด้านทัศนคติ กับ ด้านการปฏิบัติ ของพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ในเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

สมมติฐานที่ 9 พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์
เรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 4.49 การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติกับ
พฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็น	R	Sig.(2-tailed)
การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติ กับ พฤติกรรม ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	0.100	0.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.49 ผลการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ Pearson Correlation พบว่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.100$) โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย นั่นหมายถึง เกษตรกรในจังหวัดราชบุรีมีพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติที่ดีในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกษตรกรในจังหวัดราชบุรีมีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้รูปแบบการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบวัดผลครั้งเดียว (One-shot Descriptive) จากการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่ายในจังหวัดราชบุรี มีทั้งหมด 10 อำเภอ โดยใช้หลักความน่าจะเป็นในการสุ่มตัวอย่าง คือ การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) แบ่งตามลักษณะภูมิประเทศ ได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ พื้นที่ราบสูง ได้แก่อำเภอจอมบึง ตำบลรางบัว หมู่บ้านรางบัว จำนวน 146 ครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ราบลุ่ม ได้แก่อำเภอเมือง ตำบลหินกอง หมู่บ้านทุ่งน้อย จำนวน 192 ครัวเรือนเกษตรกร และ พื้นที่ราบต่ำ อำเภอดำเนินสะดวก ตำบลศรีสุราษฎร์ หมู่บ้านหลักหก จำนวน 60 ครัวเรือนเกษตรกร รวมทั้งสิ้น 398 ครัวเรือนเกษตรกรตามที่กำหนด การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านสื่อมวลชน ในส่วนของสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (Independent T-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA) หาความสัมพันธ์โดยใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation)

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย มีอายุระหว่างอายุ 36 – 45 ปี สมรสแล้ว การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีพื้นที่ถือครองจะอยู่ที่ 21 – 30 ไร่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท ส่วนใหญ่ ทำการปลูสดั่ว และเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
2. ปัจจัยด้านสื่อมวลชน กลุ่มตัวอย่างรับข่าวสารในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด โดยรับข่าวสาร 2 ครั้ง/สัปดาห์ ช่วงเวลา 06.01 – 12.00 น. ใช้เวลาในการรับข่าวสารครั้งละ 31 – 60 นาที โดยจะรับข่าวสารในที่พักอาศัยของตัวเอง
3. ด้านความรู้ เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับความรู้สูง เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยความรู้ด้านความมี

ภูมิคุ้มกันในตัว มีคะแนนเฉลี่ย 9.46 มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความมีเหตุผล และด้านความพอประมาณ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 9.33 และ 9.16 ตามลำดับ

4. ด้านทัศนคติ เกษตรกรมีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกษตรกรในจังหวัดราชบุรีมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ในเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่สมควรื่อนำมาปฏิบัติ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.80 และ เกษตรกรมีทัศนคติระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดการหลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม โดยมีค่าเฉลี่ย 1.17

5. ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกษตรกรจังหวัดราชบุรีมีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด คือ สามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรมเนื่องจากไม่ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 1.94 และมีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อยที่สุด เรื่องปลูกข้าวในฤดูฝนเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนได้เพียงพอตลอดปี โดยมีค่าเฉลี่ย 0.34

5.1.2 ผลทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส วุฒิการศึกษา ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ ความเป็นสมาชิกกลุ่ม และรูปแบบการทำเกษตร ที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ สถานภาพ การสมรส วุฒิการศึกษา ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ ความเป็นสมาชิกกลุ่ม และรูปแบบการทำเกษตร ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ในส่วนของ เพศ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยเพศชายมีทัศนคติสูงกว่าเพศหญิง

สมมติฐานการวิจัยที่ 3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ สถานภาพ การสมรส วุฒิการศึกษา ขนาดพื้นที่ถือครอง และ รายได้ ที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ในส่วนของ อายุ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณารายคู่ พบว่า กลุ่มอายุ 36 – 45 ปี และ กลุ่มอายุ 46 ปีขึ้นไป มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมมากกว่า กลุ่มอายุ 26 -35 ปี สำหรับอายุในกลุ่มอื่น ๆ มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ในส่วนของ ความเป็นสมาชิกกลุ่ม ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความเป็นสมาชิกกลุ่มที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ในส่วนของ รูปแบบการทำเกษตร ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า รูปแบบการทำเกษตรที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณารายคู่ พบว่า มีจำนวน 4 คู่ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ปศุสัตว์ กับ กสิกรรม, เกษตรผสมผสาน กับ กสิกรรม, เกษตรผสมผสาน กับ ปศุสัตว์, และ เกษตรผสมผสาน กับ ประมง มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยที่ 4 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ชนิดของสื่อมวลชน ความถี่ในการรับข่าวสาร เวลาในการเปิดรับข่าวสาร ระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสาร สถานที่ในการรับข่าวสาร ที่แตกต่างกันมีความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยที่ 5 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน มีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ชนิดของสื่อมวลชน ความถี่ในการรับข่าวสาร เวลาในการเปิดรับข่าวสาร ระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสาร สถานที่ในการรับข่าวสาร ที่แตกต่างกันมีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยที่ 6 ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ชนิดของสื่อมวลชน ความถี่ในการรับข่าวสาร เวลาในการเปิดรับข่าวสาร ระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสาร และสถานที่ในการรับข่าวสาร ที่แตกต่างกันมีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สมมติฐานที่ 8 พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สมมติฐานที่ 9 พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.100$) โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

การศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1.1 ผลการเปรียบเทียบด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามเพศ ผลการวิเคราะห์ พบว่าเพศแตกต่างกันมีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน โดยเพศชายมีทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าเพศหญิง โดยสอดคล้องกับ ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2534) ที่กล่าวถึงการเปิดรับข่าวสารระหว่างเพศชายและเพศหญิงว่า เพศชายใช้เหตุผลและจดจำข่าวสารได้มากกว่าเพศหญิง แม้เพศหญิงใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ และฟังวิทยุมากกว่าเพศชาย โดยมักมีเวลาอยู่บ้านมากกว่า และในขณะที่อยู่บ้านผู้หญิงมักมีกิจกรรมที่ต้องทำตลอดเวลา ทำงานบ้าน หรือดูแลเด็ก สื่อมวลชนที่สามารถกระทำควบคู่กันไปกับกิจกรรมเหล่านี้ได้ คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเมื่อเปิดเครื่องรับแล้วก็ไม่จำเป็นต้องใส่ใจหรือทำอะไรอีก ส่วนใหญ่จะเปิดรับเพื่อความบันเทิงเท่านั้น

5.2.2.2 ผลการเปรียบเทียบด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามอายุ ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่าอายุแตกต่างกันมีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน โดยกลุ่มอายุ 36 – 45 ปี และ กลุ่มอายุ 46 ปีขึ้นไป มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า กลุ่มอายุ 26 -35 ปี จากผลดังกล่าวทำให้เห็นว่า ทฤษฎีการแพร่กระจายสื่อมวลชน (พีระ จิระ โสภณ. 2542) และทฤษฎีความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ ในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นอาจนำไปสู่การตอบสนองต่อสิ่งเร้าแต่ใช้ไม่ได้กับทุกกลุ่มอายุ กลุ่มอายุ 26 – 35 ปีจะมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการปฏิบัติการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

2521) เป็นปฏิกริยาในการรับสารที่เกิดขึ้นพร้อมกับกระบวนการสื่อสารในทันทีที่มีสิ่งเร้า (Stimulus) หรือมีข่าวสาร (Message) มากระตุ้นผู้รับปฏิกริยานั้นอาจสังเกตได้หรือสังเกตไม่ได้ แต่จะสิ้นสุดลงในทันทีที่สิ่งเร้านั้นหมดแรงกระตุ้น หรือเมื่อยุติการให้ข่าวสาร เช่น เมื่อผู้รับสารอ่านหนังสือ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ หรือ ภาพยนตร์แล้วเกิดอารมณ์คล้อยตามคิดสร้างภาพต่าง ๆ ตามไป แต่เมื่อเลิกอ่าน เลิกฟัง หรือเลิกดูแล้ว อารมณ์หรือปฏิกริยาต่าง ๆ ก็หยุดเพียงนั้น

ดังนั้นกลุ่มอายุ 26 – 35 ปี มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ เนื่องด้วยบางส่วนยังไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตัวเองยังทำกินกันในพื้นที่ที่เป็นของพ่อแม่ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในเกณฑ์น้อย

5.2.2.3 ผลการเปรียบเทียบด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามความเป็นสมาชิกกลุ่ม ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่าความเป็นสมาชิกกลุ่มแตกต่างกันมีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันโดย เกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่ม จากผลดังกล่าวทำให้เห็นว่า ทฤษฎีการแพร่กระจายสื่อมวลชน (พีระ จิระ โสภณ. 2542) และทฤษฎีความรู้ ทัศนคติ และการพฤติกรรม ในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นอาจนำไปสู่การตอบสนองต่อสิ่งเร้าแต่ใช้ไม่ได้กับทุกกลุ่ม โดยกลุ่มที่เป็นสมาชิกกลุ่มจะมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการปฏิบัติการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2521) เป็นปฏิกริยาในการรับสารที่เกิดขึ้นพร้อมกับกระบวนการสื่อสารในทันทีที่มีสิ่งเร้า (Stimulus) หรือมีข่าวสาร (Message) มากระตุ้นผู้รับปฏิกริยานั้นอาจสังเกตได้หรือสังเกตไม่ได้ แต่จะสิ้นสุดลงในทันทีที่สิ่งเร้านั้นหมดแรงกระตุ้น หรือเมื่อยุติการให้ข่าวสาร เช่น เมื่อผู้รับสารอ่านหนังสือ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ หรือ ภาพยนตร์แล้วเกิดอารมณ์คล้อยตามคิดสร้างภาพต่าง ๆ ตามไป แต่เมื่อเลิกอ่าน เลิกฟัง หรือเลิกดูแล้ว อารมณ์หรือปฏิกริยาต่าง ๆ ก็หยุดเพียงนั้น

ดังนั้นเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่ม มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อยกว่า เกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม เนื่องด้วยเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม มีพฤติกรรมอุปกรณเป็นปฏิกริยาการรับสารที่เกิดขึ้น กรณีของพฤติกรรมอุปกรณนั้น ปฏิกริยานั้นเกิดขึ้นอาจก่อให้เกิดแรงกระตุ้น และพฤติกรรมอย่างอื่น ๆ เช่น เมื่อผู้รับสารฟัง หรือดู หรืออ่านข้อความไปแล้ว อาจนำไปวิพากษ์วิจารณ์ต่อเล่าให้ผู้อื่นฟัง แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม หรือนำมาใช้เป็นหลักความคิดประจำวัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2521) โดยเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม มีการเผยแพร่ วิพากษ์วิจารณ์ และแนะนำผู้อื่น ในร้านค้าหมู่บ้าน เนื่องจากมีเวลาภายหลังการทำงาน ในการรวมกลุ่มและก่อให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติได้ดีในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.2.2.4 ผลการเปรียบเทียบด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามรูปแบบการทำเกษตร ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่ารูปแบบการทำเกษตรแตกต่างกันมีการปฏิบัติ

ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน โดย เกษตรกรที่ทำเกษตรผสมผสาน มีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า เกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งจะสอดคล้องกับ ถวิล ชาราโกชน์ และ ศรัณย์ คำริสุข (2543) ในเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยเกษตรกรที่ทำเกษตรแบบผสมผสาน จะมี ประสบการณ์เดิม (Experience) มีความสำคัญในการเรียนรู้ การถ่ายโยงการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผลของการเรียนรู้เดิมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ใหม่ มีการถ่ายโยงที่ทำให้การเรียนรู้ใหม่ดีขึ้นเร็วขึ้น หรือการถ่ายโยงทำให้การเรียนรู้ใหม่ช้าลง การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ล้วนต้องอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน

ดังนั้นเกษตรกรที่ทำเกษตรผสมผสาน จะมีประสบการณ์เดิม ทำให้การเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ดีและมีประสิทธิภาพ จึงทำให้เกษตรกรที่ทำเกษตรผสมผสานมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดีกว่าเกษตรกรที่ทำรูปแบบการเกษตรอื่น ๆ

5.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของพฤติกรรมการเรียนรู้ ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะ กับ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจะสอดคล้องกับ สุรพงษ์ โสชนะเสถียร (2533) กล่าวว่า พฤติกรรมเป็นการแสดงออกของบุคคล โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้และทักษะของบุคคล การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เนื่องมาจากการมีความรู้ และทักษะที่แตกต่างกัน ความแตกต่างกันในการแปลความสารที่ตนเองได้รับจึงก่อให้เกิดประสบการณ์สั่งสมที่แตกต่างกัน อันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล และสอดคล้องกับ อรวรรณ ปิลาพันธ์โอวาท (2542) กล่าวว่า พฤติกรรมใด ๆ ของคนเราส่วนใหญ่ตามปกติมักเกิดจากทัศนคติของบุคคลนั้น ทัศนคติจึงเปรียบเสมือนกับเครื่องควบคุมการกระทำของบุคคล

ดังนั้น พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในทิศทางเดียวกัน เกษตรกรในจังหวัดราชบุรีมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะที่เห็นด้วยมากในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกษตรกรในจังหวัดราชบุรีมีการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มมากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

จากการศึกษาในการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี” ซึ่งมีข้อเสนอแนะในเรื่องสื่อมวลชนที่ควรนำมาใช้ในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.3.1 จากการศึกษา พบว่า คราวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงจากเกษตรกรคือ เกษตรกรมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับความรู้สูง แต่ไม่ได้นำมาใช้ในการประกอบอาชีพมากเท่าไรนัก สิ่งที่เกษตรกรต้องการคืออยากให้มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร(สื่อบุคคล) เข้ามามีบทบาทในการนำไปชมแปลงสาธิต หรือศูนย์การเรียนรู้ เพราะไม่รู้ว่าจะเริ่มอย่างไร เมื่อคุณโยบยาธิรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 10 กล่าวว่าภายในปี 51 ขยายผลจนครบทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ แต่เกษตรกรบางครัวเรือน ยังคงปลูกพืชเชิงเดี่ยว เลี้ยงสัตว์อย่างเดียว ประมงอย่างเดียว และเพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันในตัว ควรให้มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้ามา มีบทบาทอย่างจริงจัง

5.3.2 ในด้านทัศนคติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรีอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์ในสื่อที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้ตรงกับช่วงเวลาในการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกร เพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

5.4.1 เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเขตภาคกลางจึงเห็นสมควรว่าควรมีการวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมโดยให้กระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งประเทศ และน่าจะมีการศึกษาแนวคิดของเกษตรกรอย่างละเอียดมากขึ้น โดยอาจจะเพิ่มการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้นำชุมชน กลุ่มสมาชิกต่าง ๆ ในชุมชนด้วยเพื่อสามารถนำมาเป็นเหตุผลในการศึกษาวิจัย และสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างในด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ ได้ละเอียดมากยิ่งขึ้น

5.4.2 การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยด้านสื่อมวลชน หมายถึงสื่อมวลชนทุกประเภท ในภาพรวมไม่ได้เน้นสื่อมวลชนชนิดใดชนิดหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเจาะลึกในสื่อแต่ละประเภทให้มากขึ้น เพื่อที่จะได้ทราบรายละเอียดให้ชัดเจนมากขึ้น

5.4.3 การศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ ไม่ได้ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อสื่อมวลชน ดังนั้นควรมีการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อสื่อมวลชนในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. 2542. การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็ดดิสันเพลสโปรดักส์ จำกัด.
- กรมพัฒนาชุมชน สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน. 2548. เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด.
- กันยา สุวรรณแสง. 2532. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น.
- กำธน ไชยานนท์. 2548. “ความรู้และความตระหนักที่มีต่อการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรการผู้ร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนในเขตปฎิรูป ที่ดิน อำเภोजุน จังหวัดพะเยา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547. กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จังหวัดราชบุรี. 2550ก. สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี. [Online]. Available : www.Ratchaburi.doae.go.th. [20/06/2550].
- _____. 2550ข. ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ. [Online]. Available : <http://www.Ratchaburi.go.th/data/adress.htm>. [20/06/2550].
- จันรรจา ชุ่มชื่น. 2547. “แนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษากระบวนการการแพร่กระจายความหมายในหนังสือพิมพ์ไทยระหว่าง พ.ศ. 2540 – 2542.” วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตรา วสุวานิช. 2531. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : แสงจันทร์การพิมพ์.
- จำเนียร ช่างโชติ. 2528. “ตำแหน่งใจของจิตใจที่ท่านกำหนดให้ตนเองและมอบให้แก่ผู้อื่น.” วารสารแนะแนว. 7(79) : 23-29.
- จำเริญ สีวะโสภา. 2540. “การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกลุ่มตัวแปรบางตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการติดตั้งไฟฟ้าในและนอกรอาคารของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเขตการศึกษา 10.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาครุศาสตร์เทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ชาญชัย ศรีไสยเพชร. 2525. ทักษะและเทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิทักษ์อักษร.

- ณรงค์ โชควัฒนา. 2542. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- ถวิล ชาราโภชน์ และ ศรีนัย คำริสุข. 2543. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.
- ทศมนพร พุทธจันทร์. 2547. “ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาข้าราชการจังหวัดราชบุรี.” ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาพัฒนาศึกษา, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทรงชัย ดิยานนท์. 2541. “การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาพัฒนาศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน. 2551. การประยุกต์ใช้ spss วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. กทม. : ประสานการพิมพ์.
- ธัชพนธ์ โชคสุชาติ. 2551. การพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย. [Online]. Available : <http://www.bestwitted.com/?tag=likert-scale> [19/10/2551].
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. 2550. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : บริษัท วิ.อินเตอร์ พรินท์ จำกัด.
- ธีระ รุญเจริญ. 2525. การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีรธิดา เหมพิพัฒน์. 2546. “ความคิดเห็นของนักศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.” ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาพัฒนาศึกษา, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธัญวิษ วิเชียรพันธ์. 2543. “สำรวจสไตล์การเรียนรู้ของนักศึกษาศาสตรบัณฑิตระดับปริญญาตรี.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาครุศาสตร์เทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี.
- นพพร เมธอนันต์กุล. 2549. “การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษา เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์.” ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาพัฒนาศึกษา, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บาทัน อิมสำราญ. 2539. “อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อการเรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ : กรณีศึกษา นิตยสารหมอชาวบ้าน.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- บัญญัติ พดุมเสถณี. 2544. “การวิเคราะห์ตัวประกอบที่มีผลต่อการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ปณิสรา วัฒนรัตน์. 2550. “การเปิดรับชมความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมในการปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจากรายการโทรทัศน์ชีวิตที่พอเพียง : กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวารศาสตร์และสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประมะ สตะเวทิน. 2539. การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- ประเวศ วะสี. 2542. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคมแนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- ประภาพร สุปัญญา. 2550. “การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริงของแกนนำหมู่บ้านที่เข้าโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2520. ทักษะคิด : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ : พีรพรีนา.
- ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล. 2540. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของรูปแบบการเรียนรู้ กรณีศึกษานิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา พรหมมา. 2543. “การวิเคราะห์รายได้ของเกษตรกรจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แบบพอเพียง ในจังหวัดเพชรบูรณ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พัชนี เขยจรรยา. 2541. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิระ จิตร โสภณ. 2542. ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน : หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 17. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พลฤทธิ์ สุวรรณเมธา. 2546. “พุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษากลุ่มเกษตรกร โครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” จังหวัดชลบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- มานะ ชิตตะสังคะ. 2537. **องค์กรเอกชนกับการพัฒนาชนบท**. นนทบุรี : สาขาส่งเสริมการเกษตร และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เมธี ปิณฑานนท์. 2537. “รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา.” **วารสารศรีปทุม**. 2(6) : 111.
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. 2534. **การวิเคราะห์ผู้รับสาร**. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตสถาน. 2542. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท นามมีบุ๊คพับลิเคชั่น จำกัด.
- ละออ การุณยะวนิช. 2520. **วิธีการสอนทั่วไป**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- วงศ์ศักดิ์ สวัสดิ์พาณิชย์. 2548. **ยุทธศาสตร์จังหวัดราชบุรีกับการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ และเมืองไทยแข็งแรง**. [Online]. Available : [http:// cities. Anamai.moph.go.th /cities _rat.pdf](http://cities.Anamai.moph.go.th/cities_rat.pdf). [20/06/2550].
- วีระ ลำเนียงแจ่ม. 2549. **บทปฏิบัติการวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเศรษฐกิจพอเพียง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงและสังคมแห่งชาติ.
- วุฒิชัย จำนงค์. 2537. **การเรียนรู้ทฤษฎีเบื้องต้นและประยุกต์**. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศศิพรรณ บัวทรัพย์. 2547. “ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์**, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และ อุษา ชูชาติ. 2544. **ฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ**. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.
- ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ. 2527. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2533. **จิตวิทยาการศึกษาและการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพร เทพสิทธิ์า. 2549. **ดวงประทีปจากพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- สมหมาย สาดทรัพย์. 2542. “ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชาวพุทธ: ศึกษากรณี ชุมชนศรีษะอโศก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ.” **ภาคปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**.

- สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2550. การวิจัยการศึกษาเบื้องต้น. [Online]. Available : <http://wbcmsu.ac.th/wbc/edu/0504304/TEACHER1.htm>. [06/07/2550].
- สยาม บุญสม. 2542. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี.” ภาควิชาศึกษานิพนธ์มหาวิทยาลัยสาขาศึกษาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- โสภณวรรณ รัตนจิตกร. 2542. “ทัศนคติพฤติกรรมการเปิดรับสื่อป้ายแบนเนอร์ในระบบเว็ลด์ไวด์ เว็บ ของผู้ใช้บริการในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการโฆษณา สาขานิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา ธารีวรรณ. 2520. **หลักการสอนและเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.
- สุจิตร์ ศิริรัตน์. 2522. “การสร้างแบบสำรวจนิสัยและทัศนคติในการเรียนระดับอุดมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาครุศาสตร์เทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สุชา จันทน์เอม. 2531. **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. 2533. **การสื่อสารกับสังคม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. 2542. **ทฤษฎีใหม่ในหลวง : ชีวิตที่พอเพียง.** กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. 2549. **หลักธรรมตามรอยยุคลบาท.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สายน้ำผึ้ง รัตนางาม. 2547. “ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวความคิด เศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาสมาชิกเสถียรธรรมสถาน.” ภาควิชาศึกษานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2548. **หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2521. **การศึกษาบทบาทต่อมวชนต่อการศึกษารอบบ้าน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2548. **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2549. **สำมะโนการเกษตรจังหวัดราชบุรี**. [Online]. Available : http://ratburi.nso.go.th/nso/project/search/index.jsp?province_id=36&fid=1&pro_code=C-sk&pro_year=2546&data_type=3. [20/06/2550].
- สำนักส่งเสริมและพัฒนาศกยภาพชุมชน. 2548. **เศรษฐกิจพอเพียง**. [Online]. Available : <http://cddweb.cdd.go.th/chumchon/eco/index.html>. [16/03/2551].
- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. 2550. **ความรู้และทัศนคติของประชาชนต่อเศรษฐกิจพอเพียง**. [Online]. Available : <http://www.thairath.co.th/search.php?PageSearch=เศรษฐกิจพอเพียง&PageShow=8>. [28/06/2550].
- อนันต์ แสงวิวัฒน์กุล. 2550. “การสื่อสารในการอบรมเพื่อเผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ในรัชกาลที่ 9 ณ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง อำเภอ บ้านบึง จังหวัด ชลบุรี.” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรวรรณ ปัตนธน์โอวาท. 2542. **การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุบลรัตน์ เฟื่องสถิตย์. 2539. **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- American College of Obstetricians and Gynecologists. 2002. **Guidelines for Women’s Health Care**. Washington, DC : ACOG.
- Atkin, C.K. 1973. **New Model for Mass Communication Research**. New York : The Free Press.
- Bloom, B.S. Thomas J. and Madus, G.F. 1971. **Hand Book on Formative and Sumative Evaluation of Student Learning**. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Blumler, J.G. and Katz, E. 1974. “The Uses of Mass Communications.” Current Perspectives on Gratifications Research London, Sage Publication.
- Bruner, J. 1964. **Principles of Psychology**. New York : John Wiley and Sons Inc.
- Burgoon, B. 1974. **Approaching Speech Communication**. New York : Halt. Rinehart and Winston. Inc.
- Botsin, R. 1990. **Psychology of Human**. Boston : Allyn and Bacon.
- Comstock, G. Chaffee, S. Katzman, N. Macombs, M. and Robert, D. 1959. **Television And Human Behavior**. New York : Columbia University Press.
- Davidoff, L. 1997. **Introduction to Psychology**. Boston : McGrew-Hill.
- DeFleur, M.L. and Ball – Rokeach, S.J. 1989. **Theories of Mass Communication**. New York : Longman.

- Dollard, M. 1981. **A Dictionary of Psychology**. Baltimore : Penguin Book.
- Everett, R.M. and Shoemaker, F.F. 1971. **Communication of Innovations Glencoe**.
New York : The Free Press.
- Good , C.V. 1973. **Dictionary of Education**. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Hunt, T. and Ruben, B.D. 1993. **Mass Communication: Producers and Consumer**.
New York : Harper Collins College Publisher.
- Kelman , H.C. 1967. **Compliance, identification and Internalization : Three Process of Attitude Change. Attitude Theory and Measurement**. New York : John Wiley and Sons Inc.
- Kendler, H.H. 1963. **Basic Psychology**. New York : Appleton Century Grofts Company.
- Klapper , J.T. 1960. **The Effect of Mass communication**. New York : The free Press.
- Munn, N.L. 1974. **Introduction to Psychology**. Boston : Houghton Mifflin Company.
- Rosenberg, M.J. and Hovland, C.I. 1997. **Attitude Organization and Change**. New Haven : YaleUniversity Press.
- Zimbado, P.G. and Ebbesen, T. 1969. **Influencing Attitudes and Changing Behavior**. New York : Addison – Wesley Publishing Company Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การประเมินความถูกต้อง หรือความแม่นยำของเครื่องมือ พิจารณาเนื้อหาและภาษาที่ใช้ (Content Validity) ความครอบคลุมของเนื้อหา รวมทั้งโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ (Construct Validity) ซึ่งคำนวณจากความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถามที่สร้างขึ้น (Index of Objective Congruency : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

- ผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นายสุรศักดิ์ สุวรรณใจ นักวิชาการระดับชำนาญการ 7 สนง.สหกรณ์จังหวัดหนองคาย

- ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างแบบสัมภาษณ์

นางสาวพรรณี ภาณุวัฒน์สุข นักวิชาการสาธารณสุข 7 กลุ่มงานวิชาการ กระทรวงสาธารณสุข

- ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมวลชน

นพ.ชูฤทธิ์ เต็งไทรสรณ์ ผู้เชี่ยวชาญระดับชำนาญการพิเศษ 8 กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

ภาคผนวก ข.

ผลการประเมินเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ (IOC)

ผลการประเมินเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ (IOC)

เรื่องที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
ตอนที่ 1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม(ลักษณะทางประชากรศาสตร์)				
1. เพศ	1	1	1	1.0
2. อายุ	1	1	1	1.0
3. สถานภาพการสมรส	1	1	1	1.0
4. วุฒิมัธยมศึกษา	1	1	1	1.0
5. ขนาดพื้นที่ถือครอง	1	1	1	1.0
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	1	1	1	1.0
7. อำเภอที่ท่านอาศัยอยู่	0	1	1	0.67
8. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆหรือไม่	1	1	1	1.0
9. กรณีที่เป็นสมาชิก ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	1	1	1	1.0
10. สถานภาพทางสังคม	-1	0	1	0
11. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพการเกษตรแบบใด	0	1	1	0.67
ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน				
1. ท่านได้รับรู้เรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อมวลชนประเภทใดมากที่สุด	1	1	1	1.0
2. ท่านเลือกรับสื่อมวลชนประเภทดังกล่าว (จากข้อ 1) ด้วยเหตุผลใดมากที่สุด	1	0	1	0.67
3. ความถี่ในการรับข่าวสาร	1	1	1	1.0
4. เวลาในการรับข่าวสาร	1	1	1	1.0
5. ระยะเวลาในการรับข่าวสารแต่ละครั้ง	1	1	1	1.0
6. สถานที่ที่ใช้ในการรับข่าวสาร	1	1	1	1.0

เรื่องที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
ตอนที่ 3 พฤติกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้				
ส่วนที่ 1 ด้านความรู้				
ด้านความรู้ความเข้าใจในด้านความพอประมาณ				
1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลักความมั่งมี และ ร่ำรวย	1	1	1	1.0
2. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือการพึ่งตนเองใช้ชีวิตประจำวัน แบ่งปันกันในครอบครัวและกับ เพื่อนบ้าน	1	1	1	1.0
3. เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นให้คนแสวงหาความร่ำรวย มั่งมี	1	1	1	1.0
4. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือการทำเกษตรโดยปลูกพืชหลายชนิดและเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้มีรายได้มาจากการค้าขาย	1	0	1	0.67
5. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือการผลิตโดยใช้แรงงานคนมากกว่าเครื่องจักร เป็นการลดมลภาวะและต้นทุน	1	1	1	1.0
6. การมีชีวิตที่พอเพียงจะต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก	1	1	1	1.0
7. การทำบัญชี ครัวเรือนไม่ช่วยให้ท่านมีความพอประมาณ	1	1	1	1.0
8. การก่อหนี้ที่ไม่เกิดรายได้ ไม่ขัดต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1	1	1	1.0
9. เศรษฐกิจพอเพียงที่สมบูรณ์จะต้องดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่โดยประมาณตน	1	1	1	1.0
10. การลดต้นทุนในการทำการเกษตรโดยการใช้ปัจจัยภายในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ซากพืชเป็นความพอประมาณด้านเศรษฐกิจ	1	1	1	1.0
ความรู้ความเข้าใจในด้านความมีเหตุผล				
1. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการทำธุรกิจแบบเน้นมุ่งแสวงหาผลกำไร	1	1	1	1.0
2. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ทำให้ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	1	0	1	0.67

เรื่องที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมาะสำหรับเกษตรกรเท่านั้น ไม่สามารถใช้ได้กับบุคคลทั่วไป	1	1	1	1.0
4. เศรษฐกิจพอเพียง อยู่ได้ด้วยการลดรายจ่ายฟุ่มเฟือย	1	1	1	1.0
5. การวางแผนก่อนทำกิจกรรมใดๆ ไม่ทำให้ประหยัดเวลา และช่วยลดรายจ่าย	1	1	1	1.0
6. เกษตรทฤษฎีใหม่คือการทำเกษตรผสมผสานนั่นเอง	1	1	1	1.0
7. เกษตรทฤษฎีใหม่สามารถค่อย ๆ เรียนรู้ และปรับเปลี่ยน การทำเกษตรกรรมได้ตามความเหมาะสม	1	1	1	1.0
8. การซื้อสินค้าที่ไม่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ไม่ขัดกับหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1	1	1	1.0
9. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำให้เกิดจิตสำนึกใน การใช้จ่ายแบบพอดีไม่ฟุ้งเฟ้อ	1	1	1	1.0
10. การปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องนำ เทคโนโลยี สมัยใหม่มาใช้ด้วย	1	1	1	1.0
<u>ความรู้ความเข้าใจในด้านภูมิคุ้มกัน</u>				
1. การส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองทุนหมู่บ้าน ๆ คือการส่งเสริมให้นำเงิน จากกองทุน ๗ ไปใช้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุดไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย	1	0	1	0.67
2. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงคือการทำเกษตรโดยการรักษา ความอุดมสมบูรณ์ของดินเพื่อให้ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี	0	1	1	0.67
3. การใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้าน เศรษฐกิจพอเพียง	1	1	1	1.0
4. การพูดคุยปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในครอบครัว เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับสมาชิกในครัวเรือน	1	1	1	1.0
5. เกษตรทฤษฎีใหม่เน้นการพึ่งพาผู้อื่น โดยให้ครอบครัว พออยู่ พอกิน ได้ตลอดทั้งปี	1	1	1	1.0

เรื่องที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
6. การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เป็นทางเลือกของชีวิตที่ดีขึ้น แต่ไม่เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต	1	1	1	1.0
7. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สมควรรักษาและสืบทอดแก่ลูกหลานและชุมชน	1	1	1	1.0
8. เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นการใช้พื้นที่บางส่วนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในปัจจุบันและเพื่ออนาคต	1	1	1	1.0
9. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้มีแตกสามัคคีกัน ในชุมชนก่อให้เกิดความอุ่นใจในชุมชน	1	0	1	0.67
10. การอบรม และให้ความรู้ ในเรื่องการประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ฯลฯ แก่บุตรและญาติพี่น้องเป็นภูมิคุ้มกันหนึ่งในด้านเศรษฐกิจพอเพียง	1	1	1	1.0
ส่วนที่ 2 ทศนคติในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร				
1. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ควรถือนำมาปฏิบัติ	1	1	1	1.0
2. เกษตรกรสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพ	1	1	1	1.0
3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย	1	1	1	1.0
4. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันในยุคสมัยนี้	1	1	1	1.0
5. ควรปลูกฝังให้มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันให้มากขึ้น	1	1	1	1.0
6. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถนำมาใช้ได้ในการเกษตรของท่าน	1	1	1	1.0
7. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้มีความเป็นอยู่อย่างประมาทตามฐานะ ตามอัธยาศัย	1	1	1	1.0

เรื่องที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
8. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดการหลงไหลไปตาม กระแสของวัตถุนิยม	1	1	1	1.0
9. ท่านจะอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานของท่านยึดหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1	1	1	1.0
10. ท่านสนใจที่จะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการ เกษตร (ประกอบอาชีพ)	1	1	1	1.0
ส่วนที่ 3 พฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง				
1.ท่านมีการเขียนบันทึก ทำรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน	1	1	0	0.67
2. ท่านปลูกพืชต่าง ๆ หลากหลาย เพื่อให้มีผลผลิตทยอย ออก จะได้มีกินตลอดปี	1	1	1	1.0
3. ท่านเน้นการปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น นอกจากให้ผลผลิตแล้ว ยังให้ความร่มเย็นแก่ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม	1	1	1	1.0
4. การที่ท่านปลูกพืชผลหรือเลี้ยงสัตว์เป็นการช่วยให้ท่าน ประหยัดค่าใช้จ่ายเรื่องการกินได้	1	1	1	1.0
5. ท่านมีอาหารบริโภคเพียงพอโดยไม่จำเป็นต้องซื้ออาหาร ตามท้องตลาดเลย	1	1	1	1.0
6. ท่านได้มีการออมเงิน เก็บไว้ใช้ในกรณีฉุกเฉิน	1	1	1	1.0
7. ในพื้นที่บริเวณของท่านมีการขุดสระเก็บกักน้ำ เพื่อเก็บ กักน้ำฝนไว้ใช้ประโยชน์	1	1	1	1.0
8. ท่านได้เลี้ยงปลาและพืชน้ำไว้ในสระเก็บกักน้ำ	1	1	1	1.0
9. ท่านปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนได้ เพียงพอตลอดปี	1	1	1	1.0
10. ท่านได้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชสมุนไพร และ อื่นๆ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันและหากเหลือจากการ บริโภคก็นำไปจำหน่ายด้วย	1	1	1	1.0

เรื่องที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
11. ท่านได้เลี้ยงสัตว์และได้ทำโรงเรือนต่าง ๆ ในพื้นที่ บริเวณของท่าน	1	1	1	1.0
12. ท่านทำการเกษตร โดยการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของ ดินและสภาพแวดล้อม ด้วยการงดใช้สารเคมี	1	1	1	1.0
13. ท่านได้ให้ความร่วมมือกับชุมชนของท่าน ในการ ร่วมมือกันพัฒนาชุมชน	1	1	1	1.0
14. ท่านสามารถซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตรในราคาถูก เพราะซื้อผ่านกลุ่มเกษตรกร หรือ สหกรณ์	1	1	1	1.0
15. ท่านสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม เนื่องจากไม่ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง	1	1	1	1.0
16. ท่านลดต้นทุนการผลิตในการเลี้ยงสัตว์โดยใช้ผลผลิต ในสวน/ไร่/นา เป็นอาหารสัตว์แทนการซื้ออาหารสำเร็จรูป	1	1	1	1.0
17. ท่านได้รับการอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการ ประกอบอาชีพ	1	0	1	0.67
18. ท่านได้รับคำแนะนำการประกอบอาชีพทางการเกษตร จากนักวิชาการหรือหน่วยงานต่าง ๆ	1	1	1	1.0
19. ท่านได้มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อจัดตั้ง เป็นกลุ่มสหกรณ์และบริการร้านสหกรณ์	1	1	1	1.0
20. ท่านได้มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อขอรับ ความร่วมมือกับแหล่งเงิน (ธนาคาร) และแหล่งพลังงาน (บริษัทน้ำมัน) เพื่อช่วยการลงทุนในการประกอบอาชีพ	1	1	1	1.0

ภาคผนวก ค.

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

- ( ) มากกว่า 20,000 บาท
7. อำเภอที่ท่านอาศัยอยู่
- ( ) อำเภอจอมบึง
- ( ) อำเภอเมือง
- ( ) อำเภอดำเนินสะดวก
8. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ หรือไม่
- ( ) เป็น
- ( ) ไม่เป็น (ข้ามไปตอบ ข้อที่ 10)
9. กรณีที่เป็นสมาชิก ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) กลุ่มออมทรัพย์ ( ) กองทุนหมู่บ้าน
- ( ) กลุ่มเกษตรกร ( ) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- ( ) สมาชิก อสม. ( ) กลุ่มพัฒนาสตรี
- ( ) กลุ่มสหกรณ์ ( ) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
- ( ) คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
- ( ) อื่น ๆ ระบุ.....
11. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพการเกษตรแบบใด
- ( ) กสิกรรม ระบุ .....
- ( ) ปศุสัตว์ ระบุ .....
- ( ) ประมง ระบุ .....
- ( ) เกษตรผสมผสาน ระบุ.....

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าตัวเลือกที่ตรงตามสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. ท่านได้รับรู้เรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อมวลชนประเภทใดมากที่สุด
- ( ) หนังสือพิมพ์ ( ) นิตยสาร
- ( ) วารสาร ( ) วิทยุ
- ( ) โทรทัศน์ ( ) ไปสเตอร์
- ( ) ใบปลิว ( ) แผ่นพับ
- ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

2. ความถี่ในการรับข่าวสาร

☐ ทุกวัน	☐ 5-6 ครั้ง/สัปดาห์
☐ 4 ครั้ง/สัปดาห์	☐ 3 ครั้ง/สัปดาห์
☐ 2 สัปดาห์/ครั้ง	☐ เดือนละครั้ง
☐ อื่น ๆ ระบุ.....	

3. เวลาในการเปิดรับสื่อมวลชน

☐ 00.01 - 06.00 น.	☐ 06.01 - 12.00 น.
☐ 12.01 - 18.00 น.	☐ 18.01 - 24.00 น.

4. ระยะเวลาในการรับข่าวสารแต่ละครั้ง

☐ น้อยกว่า 30 นาที	☐ 31 - 60 นาที
☐ 61 - 90 นาที	☐ มากกว่า 90 นาที

5. สถานที่ที่ใช้ในการรับข่าวสาร

☐ ที่พักอาศัย	☐ บ้านใกล้เรือนเคียง
☐ ร้านค้าหมู่บ้าน	☐ ที่ทำงาน
☐ อื่น ๆ ระบุ	

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

3.1 ความรู้ในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร โดยการตอบ ใช่ หรือ ไม่ใช่ ต่อข้อความต่อไปนี้

3.1.1 ความรู้ความเข้าใจในด้านความพอประมาณ

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลักความมั่งมี และ ร่ำรวย		
2. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือการพึ่งตนเองใช้ชีวิตประจำวัน แบ่งปันกันในครอบครัวและกับเพื่อนบ้าน		
3. เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นให้คนแสวงหาความร่ำรวย มั่งมี		
4. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือการทำเกษตร โดยปลูกพืชหลายชนิดและเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้มีรายได้มาจากการค้าขาย		
5. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือการผลิตโดยใช้แรงงานคนมากกว่าเครื่องจักร เป็นการลดมลภาวะและต้นทุน		
6. การมีชีวิตที่พอเพียงจะต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก		
7. การทำบัญชี ครัวเรือนไม่ช่วยให้ท่านมีความพอประมาณ		
8. การก่อหนี้ที่ไม่เกิดรายได้ ไม่ขัดต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง		
9. เศรษฐกิจพอเพียงที่สมบูรณ์จะต้องดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่โดยประมาณตน		
10. การลดต้นทุนในการทำเกษตร โดยการใช้ปัจจัยภายในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ ซากพืชเป็นความพอประมาณด้านเศรษฐกิจ		

3.1.2 ความรู้ความเข้าใจในด้านความมีเหตุผล

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
1. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการทำธุรกิจแบบเน้นมุ่งแสวงหาผลกำไร		
2. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น		
3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมาะสำหรับเกษตรกรเท่านั้น ไม่สามารถใช้ได้กับบุคคลทั่วไป		
4. เศรษฐกิจพอเพียง อยู่ได้ด้วยการลดรายจ่ายฟุ่มเฟือย		
5. การวางแผนก่อนทำกิจกรรมใดๆ ไม่ทำให้ประหยัดเวลาและช่วยลดรายจ่าย		
6. เกษตรทฤษฎีใหม่คือการทำเกษตรผสมผสานนั่นเอง		

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
7. เกษตรทฤษฎีใหม่สามารถค่อย ๆ เรียนรู้ และปรับเปลี่ยนการทำเกษตรกรรมได้ตามความเหมาะสม		
8. การซื้อสินค้าที่ไม่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ไม่ขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง		
9. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำให้เกิดจิตสำนึกในการใช้จ่ายแบบพอดีไม่ฟุ้งเฟ้อ		
10. การปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องนำเทคโนโลยี สมัยใหม่มาใช้ด้วย		

3.1.3 ความรู้ ความเข้าใจ ในด้านความมีภูมิคุ้มกัน

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
1. การส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองทุนหมู่บ้านฯ คือการส่งเสริมให้นำเงินจากกองทุน ฯ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย		
2. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงคือการทำเกษตร โดยการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินเพื่อให้ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี		
3. การใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านเศรษฐกิจพอเพียง		
4. การพูดคุยปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในครอบครัวเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับสมาชิกในครัวเรือน		
5. เกษตรทฤษฎีใหม่เน้นการพึ่งพาผู้อื่น โดยให้ครอบครัวพออยู่ พอกิน ได้ตลอดทั้งปี		
6. การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เป็นทางเลือกของชีวิตที่ดีขึ้น แต่ไม่เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต		
7. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีควรรักษาและสืบทอดแก่ลูกหลานและชุมชน		
8. เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นการใช้พื้นที่บางส่วนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในปัจจุบันและเพื่ออนาคต		
9. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้มีแตกสามัคคีกัน ในชุมชน ก่อให้เกิดความอุ่นใจในชุมชน		
10. การอบรม และให้ความรู้ ในเรื่องการประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ฯลฯ แก่บุตรและญาติพี่น้องเป็นภูมิคุ้มกันหนึ่งในด้านเศรษฐกิจพอเพียง		

3.2 ทศนคติในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

คำชี้แจง ขอให้ท่านอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นต่อข้อความต่อไปนี้
อย่างไร

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ควรื่อนำมาปฏิบัติ					
2. เกษตรกรสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพ					
3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย					
4. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันในยุคสมัยนี้					
5. ควรปลูกฝังให้มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันให้มากขึ้น					
6. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถนำมาใช้ได้ในการเกษตรของท่าน					
7. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้มีความเป็นอยู่อย่างประมาทตามฐานะ ตามอัตภาพ					
8. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดการหลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม					
9. ท่านจะอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานของท่านยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
10. ท่านสนใจที่จะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการเกษตร (ประกอบอาชีพ)					

3.3 การปฏิบัติในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการประกอบอาชีพทางการเกษตร
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าตัวเลือกที่ตรงตามสภาพความเป็นจริงของท่าน

3.3.1 พฤติกรรมในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	ระดับปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ท่านมีการเขียนบันทึก ทำรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน				
2. ท่านปลูกพืชต่าง ๆ หลากหลาย เพื่อให้มีผลผลิตทยอยออก จะได้มีกินตลอดปี				
3. ท่านเน้นการปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น นอกจากให้ผลผลิตแล้วยังให้ความร่มเย็นแก่ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม				
4. การที่ท่านปลูกพืชผลหรือเลี้ยงสัตว์เป็นการช่วยให้ท่านประหยัดค่าใช้จ่ายเรื่องการกินได้				
5. ท่านมีอาหารบริโภคเพียงพอโดยไม่จำเป็นต้องซื้ออาหารตามท้องตลาดเลย				
6. ท่านได้มีการออมเงิน เก็บไว้ใช้ในกรณีฉุกเฉิน				
7. ในพื้นที่บริเวณของท่านมีการขุดสระเก็บกักน้ำ เพื่อเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ประโยชน์				
8. ท่านได้เลี้ยงปลาและพืชน้ำไว้ในสระเก็บกักน้ำ				
9. ท่านปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนได้เพียงพอตลอดปี				
10. ท่านได้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชสมุนไพร และอื่นๆ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันและหากเหลือจากการบริโภคก็ได้นำไปจำหน่ายด้วย				
11. ท่านได้เลี้ยงสัตว์และได้ทำโรงเรือนต่าง ๆ ในพื้นที่บริเวณของท่าน				
12. ท่านทำการเกษตรโดยการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน และสภาพแวดล้อม ด้วยการงดใช้สารเคมี				
13. ท่านได้ให้ความร่วมมือกับชุมชนของท่าน ในการร่วมมือกันพัฒนาชุมชน				

รายการ	ระดับปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
14. ท่านสามารถซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตรในราคาถูก เพราะซื้อผ่านกลุ่มเกษตรกร หรือ สหกรณ์				
15. ท่านสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม เนื่องจากไม่ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง				
16. ท่านลดต้นทุนการผลิตในการเลี้ยงสัตว์โดยใช้ผลผลิตในสวน/ไร่/นา เป็นอาหารสัตว์แทนการซื้ออาหารสำเร็จรูป				
17. ท่านได้รับการอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการประกอบอาชีพ				
18. ท่านได้รับคำแนะนำการประกอบอาชีพทางการเกษตรจากนักวิชาการหรือหน่วยงานต่าง ๆ				
19. ท่านได้มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์และบริการร้านสหกรณ์				
20. ท่านได้มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อขอรับความร่วมมือกับแหล่งเงิน (ธนาคาร) และแหล่งพลังงาน (บริษัทน้ำมัน) เพื่อช่วยการลงทุนในการประกอบอาชีพ				

116830

T116830